

**STRATEGIA DE
DEZVOLTARE
CULTURALĂ A
JUDEȚULUI HARGHITA
pe perioada 2013-2020**

**STRATEGIA DE DEZVOLTARE CULTURALĂ A JUDEȚULUI
HARGHITA PE PERIOADA 2013-2020**

Cuprins

Prefață	5
PARTEA I.: SITUAȚIA ACTUALĂ	
1. Introducere	9
2. Criterii specifice	12
3. Situația actuală – sinteza analizelor profesionale	16
3.1. Studii privind sistemul instituțional cultural județean și regional	17
3.1.1. Studiul cadastral al organizațiilor culturale de peste hotare (2003-2004)	
3.1.2. Modalități de atragere a resurselor la instituțiile culturale din regiune	
3.1.3. Necesitățile de informare și formare ale instituțiilor și organizațiilor culturale din regiune	
3.1.4. Sistemul de relații ale instituțiilor culturale	
3.2. Cercetări privind consumul cultural	21
3.2.1. Studiul Mozaik 2001	
3.2.2. Studii de caz	
3.2.3. Subcultura tineretului	
3.2.4. Consumul de cultură în microregiunea Pogány-havas	
3.3. Opinii despre starea culturii al regiunii.....	27
3.3.1. Texte și întâmplări, procesele de schimbare în spațiul cultural	
3.3.2. Studiu privind activitățile caselor de cultură din zona rurală, starea lor, activitățile culturale ale consiliilor locale	
3.3.3. Imaginea de viitor a elitei din regiune	
3.3.4. Programul Județean “Viziune Culturală”	
3.3.5. Analiza presei: articole culturale în cotidianul Hargita Népe	
3.4. Analize privind modelarea identității regionale și competitivitatea regională.....	31
3.4.1. Sărbătorile și simbolurile, ca resurse culturale	

3.4.2. Studii privind identitatea locală	
3.4.3. Ocuparea simbolică a spațiului	
3.4.4. Spectrul economic a culturii	
3.4.5. Activități de documentare și creare de baze de date la Centrul Cultural Județean Harghita	
3.4.6. Formarea profesională în cultură	
3.4.7. Materii privind politica de dezvoltare și evenimente profesionale	
4. Analiză funcțională	36
5. Analiza situației și a obiectivelor strategiei	42
<i>5.1. Roluri în crearea identității</i>	42
<i>5.2. Roluri în modernizarea regională</i>	43
<i>5.3. Situația sinergiei din cadrul sistemului</i>	43
<i>5.4. Practici de reprezentare</i>	44
<i>5.5. Capacitatea endogenă, caracterizare din punctul de vedere al economiei culturale</i>	45
<i>5.6. Funcția de atragere de fonduri și funcția de generare de fonduri</i>	46
6. Analiza SWOT	47

PARTEA II.: PROPUNERI DE DEZVOLTARE

7. Puncte de plecare privind politicile de dezvoltare	50
<i>7.1. Principalele teze ale analizei de situație realizate pe baza paradigmei de interpretare internă</i>	51
<i>7.2. Principalele teze ale analizei de situație realizate pe baza paradigmei politicii de dezvoltare</i>	52
8. Cadrul de politici UE în materie	57
9. Propuneri de dezvoltare	60
<i>9.1. Puncte de plecare</i>	60
<i>9.2. Viziune</i>	63
<i>9.3. Obiective strategice</i>	66
<i>9.4. Domenii de dezvoltare, pachete de programe</i>	67
9.4.1. Reforma instituțională structurală și funcțională	
9.4.2. Validarea paradigmei de economie a cunoașterii	

9.4.3. Crearea sinergiilor dintre domenii, instituții și competențe	
9.4.4. Sprijinirea consumului cultural conștient	
9.4.5. Consolidarea proceselor de construire a destinației	
9.4.6. Lărgirea cantității și gamei produselor culturale regionale	
9.4.7. Încurajarea și gestionarea proceselor inovatoare și creative	
9.4.8. Participarea pe piața muncii	
Tabelul domeniilor de dezvoltare și a programelor	89
9.5. Programe	91
10. Implementarea strategiei culturale – recomandări	127

PARTEA III.: BIBLIOGRAFIE, ANEXE

11. Bibliografie	133
12. Anexe la evaluarea situației	147
<i>12.1. Sinteza interpretării cercetărilor privind funcționarea sistemului instituțional</i>	147
<i>12.2. Interpretarea situației din perspectiva elitei</i>	151
<i>12.3. Abordarea economică a culturii – model analitic (Regiunea SÓVIDÉK)</i>	156
13. Anexe la recomandări legate de politica de dezvoltare	166

Prefață

Institutul nostru, pe baza cererii Centrului Cultural Județean Harghita, a elaborat documentul de față, intitulat: „Strategia de dezvoltare culturală a județului Harghita”. Recent am fost informați, că în cercul celor care au studiat documentul, s-au formulat câteva întrebări legate de pasajele, propunerile profesionale incluse sub titlul „cost-eficiență”. Pe baza acestor feed-back-uri am reanalizat întregul document strategic. Acesta este un pas firesc în planificarea strategică, deoarece un grup profesional poate oferi doar sugestii în privința materialelor de dezvoltare, designul formei finale aparține organelor deliberative. Dorim să menționăm că oferim tot sprijinul în elaborarea formei considerate cele mai potrivite și de succes.

Pe baza observațiilor făcute am dori să aducem în atenția organelor de luare a deciziilor, conducătorilor instituțiilor direct vizate în aplicarea practică a strategiei elaborate și a experților în domeniu, două aspecte:

1.

Datorită caracterului inovator și importanței materialului realizat, acesta include multe oportunități de progres, multe aplicații practice (de exemplu materialul conține cca. 40 de programe elaborate, conexe ariilor de dezvoltare). Tocmai din acest motiv de multe ori modul de exprimare este foarte concis și enunțiativ, iar acesta uneori poate cauza mici neînțelegeri.

Pentru clarificarea acestora am reanalizat textul din capitolul respectiv și am concretizat unele definiții.

2.

Referitor la opiniile care au apărut în legătură cu aspectele cost-beneficiu și de cost-eficiență al programelor și al instituțiilor culturale, am dori să facem următoarele clarificări:

În susținerea instituțiilor culturale, de ani buni, finanțarea reprezintă un subiect foarte important și totodată sensibil. Atenția este îndreptată către acest subiect, și ori de câte ori se aduce în discuție această temă, foarte mulți profesioniști din domeniu, chiar și involuntar se gândesc în primul rând la măsuri de austeritate, la limitarea fondurilor. Dacă auzim termenul de cost-eficacitate, de cele mai multe ori înțelegem următoarele lucruri:

- „cineva primește tot mai puțin bani, restul să și-i procure singur”
- „din punct de vedere financiar cheltuielile să fie egale cu veniturile”(program autofinanțat)

Aceste reacții sunt naturale, având în vedere că segmentul cultural nu a fost niciodată suprafinanțat, iar politicile de austeritate au condus în mod natural la aceste temeri, la acest comportament de autoprotecție.

Am dori să accentuăm puternic:

- Strategia elaborată de noi accentuează faptul că în segmentul Cultural trebuie investite și **nu** retrase resurse financiare, este nevoie de mai mulți bani decât sunt investiți momentan.
- Conceptele „economic” și „cost-eficientă” nu sunt folosite în sensul strict financiar (cheltuieli egal venituri)

Conținutul propunerii elaborate de către noi nu se referă la privări, restrângeri de fonduri, ci se referă la lărgirea sistemului, sporirea dinamismului, rolului său din societate.

Ideea de bază a propunerii noastre este că, sistemul instituțiilor și valorilor culturale din județ, își poate asuma și îndeplini un rol mult mai important în procesul de modernizare și catch-up al județului (și al regiunii), și desigur și în consolidarea identității comunităților locale și micro-regionale. În Strategie - pe lângă menținerea valorilor și practicilor actuale – propunem **o lărgire reală a programelor și funcțiilor**, cu o introducere treptată a acestora. Printr-o introducere de succes, acest proces poate avea ca efect faptul că, în procesul de dezvoltare socială, demarat pe mai multe nivele, Cultura va dobândi acel rol pe care îl poate îndeplini datorat valorilor sale și al rolului său în societate. Faptul că în acest proces, Cultura, poate genera și locuri de muncă, și poate atrage și fonduri (într-o măsură mult mai mare decât în momentul de față), poate colabora eficient și cu alte ramuri, ne îndeamnă la a avea inițiativă, nu la prudență și așteptare.

Conceptele de „cost-eficientă” și „economic” în acest context profesional înseamnă totalmente altceva, decât contabilizarea banilor după modelul „atâta a intrat – atâta a ieșit.”

Caracterul de abordare managerială îi este oferit de faptul că, precum în viața de zi cu zi, atât în plan individual cât și familial gestionăm resursele, „ne gospodărim”. Dacă avem un proiect, ne apucăm de ceva, încercăm să inventariem toate acele resurse de care ne putem folosi în vederea atingerii scopului nostru (nu doar resurse materiale, ci și timpul de lucru, forța de muncă, relațiile, avantajele poziționale, aprecierea socială, renumele și multe altele). Iar când ne-am atins scopul, facem și bilanțul beneficiilor asemenea, în mai multe moduri, nu inventariem doar valorile produse, ci și beneficiile indirecte (în plan cultural acestea pot fi foarte variate). În managementul social, în gândirea dezvoltării rurale această practică este firească, și este recomandată introducerea treptată a ei și în plan cultural, acolo unde se pretează bineînțeles.

Un argument (dintre cele numeroase) pe marginea Strategiei care merită luat în considerare:

În regiunea noastră în perioada de dinainte de 1989 în relația „ produs Cultural - consumator” a existat o mare lipsă. Existau mai puține cărți, decât ne doream să cumpărăm, erau mai puține piese de teatru, decât doream să vizionăm, mai puține întâlniri scriitor-cititor decât la câte am fi dorit să participăm, etc. Oferta nu venea din partea produsului Cultural, ci **consumatorul căuta orice eveniment cultural, orice valoare culturală.**

*Azi – din perspectiva Consumatorului – nu există lipsă, ci mai mult o SUPRAOFERTĂ. Sunt mult mai multe evenimente, decât la câte putem participa, sunt mai multe cărți, decât dorim să cumpărăm, mai multe expoziții decât la câte putem participa, etc. Relația dintre cel două elemente s-a schimbat, **Produsul caută Consumator.***

Această relație este greu de gestionat, deoarece prin mărirea ofertei, (tot mai multe produse, care de altfel sunt tot mai scumpe), deci creșterea continuă pe latura ofertei nu poate schimba această relație. Este nevoie de altceva, deoarece multe valori din județul nostru nu sunt în „circulație”, altele nu ajung acolo, unde ar trebui să ajungă. Strategia elaborată de noi încearcă să ofere o cale care poate fi luată în considerare sau poate fi chiar urmată. Acesta pe de o parte este un interes județean și regional, pe de altă parte coincide cu politicile europene de dezvoltare, care se axează pe sprijinirea zonelor rurale, pe creșterea puterii de menținere a locurilor și de sporire a populației.

Accentuăm repetat, faptul că sistemul cultural județean actual, după paradigma sa actuală este un sistem foarte bogat și consistent, realizările sale trebuiesc apreciate. Pachetul nostru de propuneri strategice – conform scopului nostru – nu este o critică a sistemului actual, ci mai degrabă este modelul unui sistem creativ și competitiv, realizat pe baza unei noi paradigme, și care sporește semnificativ numărul actorilor culturali și al evenimentelor culturale, lărgeste paleta produselor culturale, iar noul sistem lărgit este considerat în această viziune ca un actor de bază, creativ și dinamic în procesul de modernizare și de întărire a identității locuitorilor din regiune.

PARTEA I.:
SITUAȚIA ACTUALĂ

1. Introducere

Indiferent dacă vorbim de o dezvoltare la nivelul județului Harghita sau a nivelului regiunii, este evident pentru marea parte a actorilor sociali, că procesul de dezvoltare trebuie să se sprijine pe mai mulți piloni. Agricultură, industria, turismul, silvicultura sau alte ramuri sunt importante, dar separat nici una dintre ele nu poate susține un proces de dezvoltare durabilă. Este un lucru atât de evident, încât deja nici nu este contestat.

Poate că sunt puțini cei care au recunoscut, și mai puțini cei care acceptă, că fără a include segmentul cultural ca un pilon de susținere, dezvoltarea durabilă este nerealizabilă. O analiză profundă a resurselor regionale, va putea demonstra rolul desăvârșit și importanța socială a resurselor și valorilor culturale. Cultura poate fi un pilon indispensabil al dezvoltării durabile, dacă modul său de funcționare este strâns legat de creșterea competitivității și de modelarea identității regionale. Din aceste motive, o strategie de dezvoltare culturală trebuie să devină parte integrantă a modernizării și autodeterminării regionale.

Pe parcursul pregătirii strategiilor județene întotdeauna se poate pune întrebarea, ce obiective va servi strategia respectivă, pe lângă faptul că va conține o analiză a situației actuale și trasează măsuri ce trebuie întreprinse. Întrebarea este justificată, pentru că atribuțiile, competențele și resursele consiliilor județene nu sunt suficiente pentru ca implementarea strategiei adoptate să fie realizată de actorii sociali din sectorul țintă. Din acest motiv, documentele strategice conțin numai recomandări privind domeniile și direcțiile de acțiune, care vor fi sau nu vor fi realizate de actorii sociali din domeniu, în funcție de interesele și resursele disponibile. Consiliul județean poate doar să anime, să coordoneze și să sprijine/finanțeze în anumită măsură acest proces, dar nu poate trasa, controla și evalua implementarea.

În cazul strategiei culturale însă există o situație diferită. Majoritatea actorilor ansamblului cultural județean, și în cadrul lor actori primordiali, sunt sub jurisdicție regională din mai multe puncte de vedere (finanțare, coordonare și control). Un eveniment cultural local este coordonat de actori locali, instituțiile majore organizatoare și de deservire sunt sub jurisdicția autorităților locale sau județene, iar în cazul entităților private (edituri, galerii etc.) nu se poate spune că sunt influențate în mod major de factori extraregionali. Singura excepție

o reprezintă, o reprezintă factorii care asigură un conținut cultural general (canale TV, internet, oferta de cărți și spectacolele artistice și culturale extraregionale prezentate în regiune), în acest caz evaluarea practicii de consum cade în atribuția regională.

Din acest motiv este posibilă pregătirea unei strategii culturale implementabile, și în principiu este posibilă stabilirea direcțiilor și domeniilor de acțiune, respectiv, se pot anexa la acestea, chiar dacă nu în totalitate, sisteme de finanțare, evaluare și de monitorizare. Realizarea de strategii nu este o sarcină ușoară, din mai multe motive. Numărul actorilor din sistem este mare, și fiecare (instituție, eveniment sau actor) vrea să fie sau este independent. Conexiuni între entitățile din sistem sunt destul de rare, să nu mai vorbim de conexiunile din afara sistemului. Sunt extrem de puternice atitudinile și convingerile actorilor din sistem, care se rezumă la modul de realizare, la finanțarea bazată pe drepturi de bază sau la autolegitimarea propriilor activități. Convingerea conform căreia cultura este una care consumă și nu produce resurse, este de asemenea un obstacol major în implementarea unei politici de dezvoltare.

Chiar și în aceste condiții, este posibilă demararea și realizarea unui proces de dezvoltare strategică, din mai multe motive.

Trebuie accentuat un factor important: procesul de identificare regională, respectiv procesul de modernizare teritorială nu se poate realiza cu succes fără integrarea conținutului și funcției sistemului cultural.

Acesta este punctul de pornire în realizarea prezentei strategii. Chiar dacă în regiune nu se desfășoară studii sistematice, există suficiente analize, ca să putem realiza evaluarea ansamblului cultural regional din punct de vedere al modernizării regionale și al dezvoltării identității regionale, respectiv că prin colaborarea cu actorii din domeniul țintă, să putem planifica și realiza acest proces de documentare și sintetizare. Dat fiind necesitatea schimbării percepției, și a unei abordări inovative a segmentului, a fost imperativ necesară introducerea unui subcapitol (2. Criterii specifice), care oferă posibilitatea de dezbateră și de implicare a factorilor din sistem.

În analiza situației (3.) sunt cuprinse experiențele, concluziile unor studii județene și regionale. Analiza funcțională al ansamblului cultural este prezentată în subcapitolul 4, analiza procesului de identificare regională și modernizare regională în subcapitolul 5. În subcapitolul 6 este prezentată analiza SWOT, iar subcapitolul 7 cuprinde bazele politicii de

dezvoltare. Bibliografia utilizată, respectiv anexele (care conțin un extras al analizelor și studiilor) sunt prezentate în subcapitolele 8, respectiv 9.

2. Criterii specifice

Este o condiție esențială, ca în procesul de elaborare a strategiilor de dezvoltare sectoriale, la nivel județean, ca pe lângă obiectivele sectoriale, să se țină cont și de conexiunile cu celelalte sectoare, și de contextul județean, ca regiune. Acest lucru este motivat de faptul, ca strategia județeană, indiferent de sector, trebuie să țină cont de procesul complex de autodefinire, începută în ultima perioadă. Acest proces de autodefinire regională are două componente esențiale. Una este nevoia de modernizare, care pe de o parte este o cerință a populației, a comunităților din regiune, care cuprinde toate segmentele de la condițiile de viață până la integrarea în rețele globale. Cel de al doilea component este dezvoltarea identității regionale, ca nevoie și proces regional, cuprinzând o serie întreagă de activități cu conținut și nivel diferit, de la reabilitarea structurilor de identitate până la construcția de noi structuri de identitate.

Strategia culturală județeană, în timp ce trebuie să răspundă la problemele unui sistem multifuncțional, cu mulți actori implicați, dat fiind subiectul său, trebuie să pună accentul pe modernizarea regiunii și pe dezvoltarea identității regionale.

În ultima perioada, sunt din ce în ce mai prezente acele argumente, care evidențiază rolul determinant al culturii destinate zonelor rurale și periferice. Aceste abordări scot conceptul „culturii” de sub contextul de „educație culturală, a culturii generale”, și păstrarea valorilor culturale (tradițiilor), respectiv consumul cultural activ sau pasiv, cu scop recreativ. Conform acestei abordări „cultura” este ansamblul evenimentelor, organizărilor formale sau informale a comunităților, a modului de conviețuire într-un context integrat sau mai puțin integrat. Este parte integrantă a conduitei de viață, al atitudinii, a cunoștințelor noastre, la scară individuală și colectivă.

Această abordare poate fi folositoare, în sensul că, într-un proces de dezvoltare a unei strategii, factorii culturii trebuie să-și redefină rolul și locul lor în acest proces. Este o condiție fundamentală în dezvoltarea rurală, ca în procesul în sine comunitatea locală să fie implicată în cel mai mare grad, respectiv să aibă loc integrarea capacităților endogene. Interpretarea nouă a conceptului de cultură implică și faptul că pe lângă investițiile economice și sociale, primesc o atenție deosebită și proiectele care vizează identitatea locală, imaginea comunității locale. Abordarea cultural-economică relevă că resursele culturale locale și regionale sunt una dintre condițiile și posibilitățile esențiale ale dezvoltării.

Baza acestora o reprezintă aceea convingere profesională și de dezvoltare, conform căreia structura de identitate dezvoltată la scară locală și regională nu este doar un „produs”, ci un exercițiu de redefinire și fortificare a identității cotidiene – o valoare în ansamblul ei, un factor decisiv în modernizarea regională. O valoare locală sau regională, în dezvoltarea căruia actorii sociali au investit resurse și timp, și care a fost realizat prin șirul unor acțiuni sociale de mai mică sau mai mare amploare. Aceste produse se prezintă în unele cazuri sub forma unor obiecte (clădiri, monumente etc.), în alte cazuri în evenimente culturale, iar în unele cazuri se prezintă doar ca șiruri de acțiuni cotidiene, atitudini sau chiar rețele, evidente doar pentru un antropolog. Și nu în ultimul rând, ele apar și în modelele de identificare socială, prezente în diversele forme a structurilor de identitate.

Este ușor de recunoscut, că valorificarea acestor conținuturi de cultură înseamnă de fapt, că politicile de dezvoltare din domeniul culturii trebuie conectate la modelele de funcționare a comunităților locale sau regionale. Cunoscând aceste procese și conținuturi culturale regionale, este recomandat să considerăm ca punct de plecare, că extinderea conceptului valorii culturale, locală sau regională, respectiv integrarea acestor valori în dezvoltarea locală reprezintă în fond depășirea utilizării elementelor culturale în modul tradițional.

O întrebare de bază, prin prisma modului de abordare de mai sus, raportat la județul Harghita, este că actorii sociali, interesați în dezvoltarea regională (specialiști, instituții, structuri ale politicilor publice), în ce măsură pot identifica acele posibilități, care apar din extinderea conceptului de cultură, respectiv cu resursele culturale care apar în acest context. Experiența arată, că este dificil de răspuns la această întrebare, pentru că în regiune, abordările tradiționale privind cultura și păstrarea tradițiilor culturale, sunt încă acceptate pe scară largă, iar această abordare și practică restrânge aria resurselor culturale ce pot fi utilizate în procesul de dezvoltare, a modalităților de implementare, și spațiul pentru inițiativele inovatoare.

Aceasta înseamnă că, atunci când ne gândim la dezvoltarea culturii într-o anumită regiune, ca un ansamblu, respectiv a sistemului instituțional din interiorul acestui ansamblu, trebuie să dăm răspuns și la alte întrebări, nu numai la cele care vizează contextul de organizare și de funcționare a acestuia. Trebuie să avem în vedere extinderea formei, spațiului și modalităților de funcționare, atât în privința conținuturilor culturale, cât și în privința atribuțiilor instituțiilor. Dacă cultura este privită ca o tradiție, iar instituțiile au doar rolul de

finanțare și organizare, nu vom putea realiza o interconectare, o implicare a culturii în economie, turism, în promovarea regiunii, în educație.

Găsirea actorilor culturali dispuși la colaborare este esențială în pregătirea strategiei, în pornirea procesului de re poziționare a ansamblului culturali, colaboratori care pot susține prin implicarea personală concomitent nevoi de schimbare atât a abordărilor cât și a metodologiilor. Ei vor fi parteneri în desemnarea noilor funcții, a noilor domenii și moduri de funcționare, care vor sprijini obiectivul de a trata re poziționarea ansamblului cultural regional ca parte a procesului de modernizare regională.

Regândirea atribuțiilor va determina o schimbare majoră în modul de funcționare, a instituțiilor culturale, respectiv în rețeaua instituțională, ceea ce înseamnă în primul rând că funcționarea instituțiilor trebuie privită ca o funcție complexă de deservire. Definierea noilor domenii înseamnă că aceste atribuții de deservire se pot și trebuie aplicate unor domenii care în mod tradițional nu sunt percepute ca activități culturale sau produse culturale. Acolo unde aceste două schimbări se pot aplica în mod paralel, ne putem aștepta, că nu numai viața culturală locală sau regională va fi mai dinamică și mai variată, ci și la faptul că aceasta va deveni parte integrantă a politicilor și practicilor de dezvoltare. În prezent cultura apare în politicile de dezvoltare doar ca un slogan sau nu apare deloc. În esență, instituțiile culturale nu sunt implicate în aceste procese de dezvoltare locale sau regionale. Această situație nu este una favorabilă, pentru că nu valorifică o mulțime de resurse locale sau regionale. În afara de aceasta, trebuie avută în vedere și faptul că dezvoltarea instituțiilor culturale doar de dragul culturii sau doar de dragul susținerii instituției, este o sarcină extrem de costisitoare, în contextul în care resursele sunt din ce în ce mai puține. **Trebuie acordată atenție asupra faptului că, dezvoltarea instituțiilor culturale va deveni o investiție socială rentabilă, dacă noile funcții și conținuturi dezvoltate în urma acestuia vor devenii părți integrante a proceselor de dezvoltare locale sau regionale.**

Această abordare definește și primul pas al elaborării strategiei, și anume analiza situației actuale. Studiile și analizele realizate în domeniu, respectiv diferitele aspecte ale funcționării instituțiilor din regiune, au fost privite prin prisma posibilităților de integrare ale lor în procesele complexe de dezvoltare, respectiv ce rol vor putea îndeplini în procesul complex și multifactorial al identificării regionale. Din acest motiv nu am urmărit principiul „număr mare – valoare mare”, „nu este cea mai bună variantă, dar măcar există ceva”. Principiul urmărit a fost ca o rețea de instituții, printr-un mod de funcționare stabilit, cu resursele umane și activitatea profesională de care dispune poate să devină parte a unui proces

de dezvoltare integrată. Chiar dacă vor fi dezbateri (considerat a fi ceva util și normal), trebuie urmărit ca, atât în analize cât și în evaluarea funcțională să fie evitate abordările ideologice, de cantitate și de auto-justificare. De asemenea și acele abordări, care văd ansamblul cultural ca un instrument de păstrarea tradițiilor, de justificare a identității, pentru conservarea valorilor, iar în cel mai bun caz de cultură generală.

În schimb vom putea spune, că de fapt cultura – fie ea formală sau informală, sistematică sau ocazională – își va găsi rolul în acest context de abordare și funcționare.

Dacă privim ansamblul cultural ca factor social în dezvoltarea și funcționarea identității locale sau la o scară mai largă, și ca un factor de modernizare regională, în acest caz există posibilitatea reformării întregului ansamblu. Rezultatul preconizat pe termen mediu va fi că ansamblul cultural de deveni unul dintre ambasadorii competitivității regionale.

3. Situația actuală – sinteza analizelor profesionale

În cele ce urmează va fi prezentată situația actuală a culturii din regiune, pe baza studiilor și analizelor realizate în și despre regiune, evidențiind acele componente, care pe de o parte oferă un suport în desfășurarea consultărilor profesionale, pe de altă parte pot fi folosite în elaborarea strategiei. Schimbările induse de evenimentele din 1989 au făcut posibil nu numai înființarea de instituții culturale, ci și posibilitatea de studierea ansamblului cultural. Studiarea sistematică a ansamblului cultural județean sau regional nu s-a realizat, dar există totuși studii și analize variate, în mai mare măsura din inițiative interne, în mai mică măsura din inițiative extraregionale (Bibliografia prezentată vine să sublinieze acest lucru). Conținutul, obiectivul, calitatea și utilitatea profesională a acestora este la fel de variată, ca și mediatizarea și utilizarea lor efectivă. Evaluarea acestor studii se poate face din mai multe puncte de vedere. Pe parcursul prezentei lucrări, urmărim punctele de vedere din perspectiva obiectivelor prezentei strategii.

Studiile nu sunt variate numai din perspectiva conținutului, ci și a metodologiilor și referințelor regionale. Cele mai multe studii sunt realizate la nivel regional, celelalte la nivel de microregiune, în unele cazuri la nivelul unei localități sau a unei comunități. Cauza acestei varietăți este că activitatea de culegere de date nu are o structura instituțională, un program sistematic, nici un buget. Conținutul, data efectuării, locul și grupul țintă a acestor analize sunt stabilite de necesitatea și de resursele aflate la dispoziție într-un anumit interval. Dar acest lucru poate fi benefic, dat fiind că oferă date din aproape fiecare perioadă, regiune și segment.

Principalele puncte prezentate: (1.) studii privind sistemul instituțional, (2.) analize ale consumului cultural, (3) opinii, atitudini evaluări, respectiv (4.) analizele relevante pentru elaborarea strategiei.

3.1. Studii privind sistemul instituțional cultural județean și regional

În județul Harghita există aproximativ 400 de instituții (de limbă maghiară) formale sau informale, care într-un fel sau altul desfășoară activități culturale. La prima vedere este un număr impresionant, dacă luăm în considerare datele statistice referitoare la numărul localităților unde trăiește o comunitate maghiară sau numărul locuitorilor din regiune. Dar numărul de instituții nu poate fi abordat din această privință. Pentru o abordare mai adecvată, trebuie analizată cum sunt structurate aceste instituții din punct de vedere a tipului de localitate, a organizării juridice, a formei de proprietate, a sectorului acoperit, starea financiară etc. Pe de altă parte trebuie analizată modul de funcționare a acestor instituții, iar prin funcționarea lor ce rol ocupă în viața comunității locale sau microregionale respective. Și nu în ultimul rând trebuie analizată și rolul acestor instituții în structura județeană, și ce rol au și cât de activi sunt în procesele regionale de modernizare și de identificare. Această tematică a fost analizată în mai mult rânduri.

3.1.1. Studiul cadastral al organizațiilor culturale de peste hotare (2003-2004)

În toamna anului 2002, Ministerul Moștenirii Culturale din Ungaria a inițiat un studiu privind organizațiile culturale ale maghiarilor de peste hotare. Institutul de cercetare a minorităților din cadrul Academiei Științifice Ungare a coordonat acest studiu, care a fost primul studiu complex și amănunțit, care a acoperit ca teritoriu întregul bazin carpatic, și s-a concentrat asupra organizațiilor culturale ale minorităților maghiare din șapte țări. Acest program a răspuns, respectiv a evidențiat o mulțime de întrebări din domeniul cultural. În patru județe din România, acest studiu a fost realizat de GAC – Centrul de Cercetări Regionale și Antropologice, și Centrul Cultural Județean Harghita, fiind realizată o bază de date complexă a instituțiilor și organizațiilor culturale din județele Brașov, Covasna, Harghita și Mureș, nu numai numeric, ci și din punct de vedere al activităților și modului de funcționare. Au fost incluse în eșantionul studiat 576 de localități (cu o populație maghiară de peste 1000 de entități sau unde procentul acestora a depășit 50%). Au fost selectate 1360 de puncte de colectare și 730 puncte de date (Biró, Miklós, 2006). Datele colectate, inclusiv cele referitoare la județul Harghita, arată în mod clar numărul mare și variat ale actorilor culturali, dar și frecvența inițiativelor și conținutul diversificat. Studiul a arătat că pe lângă instituțiile culturale finanțate din bugetul de stat sau local, asociațiile, fundațiile, diversele structuri fără

personalitate juridică, respectiv evenimentele locale sau regionale au un rol important în viața culturală din regiune. Aproximativ 40% dintre entitățile studiate pot fi considerate instituții culturale complexe, pentru că aproape în fiecare sat funcționează un cămin cultural, cu instituții de suport adecvat sau prin fundații sau asociații culturale. Pe baza datelor culese se poate afirma că sistemul instituțional nu este foarte specializat, dar există și se formează în continuare un sistem de organizații culturale, care indică o pregătire pentru atragerea de fonduri și un proces de specializare. (Miklós, 2005)

3.1.2. Modalități de atragere a resurselor la instituțiile culturale din regiune

Studiul menționat la precedentul punct a avut în vedere și analiza dimensiuni economice a organizațiilor, și care arată o importanță deosebită atragerilor de fonduri în această regiune. Funcționarea ansamblului cultural din regiune are o mulțime de vectori, la care studiul nu a făcut referire. În privința atragerii fondurilor au fost luate în seamă două criterii, fără care datele privind programele de finanțare nu ar fi complete. Unul dintre criterii a fost că, pe parcursul studiului accentul a fost pus pe caracteristicile formale ale organizațiilor, interpretarea datelor suferind astfel o torsiune (o organizație neformală era de rang inferior). În realitate, aceste organizații informale erau cele care concentrau de cele mai multe ori voluntariatele, o valoare care în structurile formale este de obicei neglijată. A devenit evident și faptul că în regiune, viața culturală, în acceptul cotidian, este realizat de instituții și entități mai puțin formalizate, ceea ce are consecințe în privința atragerii fondurilor.

Cel de al doilea criteriu luat în considerare, este faptul că instituțiile din regiune se diferențiază și din punct de vedere al activității economice. Din acest punct de vedere se pot stabili 5 tipuri de bază:

- Organizații finanțate de la bugetul de stat sau local (sunt cei mai activi aplicanți la programele de finanțare)
- Organizații care ar trebui să fie finanțate de la bugetul de stat sau local, care nu funcționează sau sunt menținute în funcțiune din surse alternative de finanțare
- Organizații fără finanțare din buget, care solicită permanente programele de finanțare (funcționează în funcție de finanțare)
- Organizații care nu solicită finanțare, sau doar periodic, și care funcționează permanent și fără finanțare

- Organizații care funcționează ca actori de piață (și aceștia sunt aplicanți activi la programele de finanțare)

Ca rezumare se pot concluziona mai multe despre practicile de finanțare a instituțiilor din regiune. Datele regionale arată, că pentru organizațiile culturale sunt familiarizate cu conceptele și practicile programelor de finanțelor. În regiune, mai multe sute de organizații practică atragerea de resurse financiare prin aceste programe, iar sumele câștigate prin această modalitate sunt importante ca volum, iar în cazul unor organizații atragerea acestor fonduri reprezintă singura modalitate de finanțare al activității. Acest lucru este valabil și la programele de finanțare interne, cât și la programele derulate în Ungaria. (Miklós, 2005)

3.1.3. Necesitățile de informare și formare ale instituțiilor și organizațiilor culturale din regiune

Ca urmare a programului din 2003, s-a formulat și necesitatea de a culege date privind nevoile regionale de consultanță, formare și informare, respectiv așteptările privind conținutul, opțiunile didactice și tehnologice privind aceste nevoi. La inițiativa Centrului Cultural Județean Harghita, GAC a studiat în 2004 aceste nevoi ale instituțiilor și organizațiilor culturale. Motivarea acestui studiu a fost simplu de formulat: pentru fortificarea instituțiilor culturale din regiune este extrem de importantă asigurarea unui proces de formare, de acces la informații, de consultanță specializată. Era evident că în lipsa acestora, dezvoltarea instituțiilor este doar o utopie. Studiul a acordat atenție așa numitelor nevoi individuale, respectiv nevoilor structurale datorate situației actuale a instituțiilor. Aceste două niveluri simbiote, dar diferențiate din punct de vedere funcțional a fost obiectul studiului, realizat prin două module sperate. În cadrul primului modul s-a urmărit identificarea nevoilor structurale, analizând în fond istoria acestor instituții, inclusiv cea de dinaintea de evenimentelor din 1989. Astfel studiul a relevat următoarele:

- Modelul de dezvoltare instituțională nu a facilitat apariția nevoilor de formare și informare.
- Cei trei actori culturali regionali desfășoară o activitate diferită (actori de piața, cele finanțate din bugete locale sau de stat, și organizațiile non-profit cu sau fără personalitate juridică).

- În cele mai multe cazuri, funcționarea instituțiilor și organizațiilor studiate nu este sistematică.
- Totodată cultura internă și organizarea acestor organizații și instituții este slab dezvoltată.
- Capacitate structurală regională importantă dată de relațiile personale și interpersonală dintre instituții sau dintre conducătorii lor.

În cadrul celui de al doilea modul a studiului, au fost intervievați conducătorii instituțiilor, referitor la problemele privind formarea, informarea și consultanța, totalizând 406 de răspunsuri valoroase pentru analiză. Principalele tematici a chestionarului erau legate de: sursele și modurile de obținere a informațiilor culturale, cerințele vizavi de consultanță, așteptări privind conținutul și structura programelor de formare profesională, experiențele (negative și pozitive) de la cursurile de formare, respectiv la costul acestor programe de formare. Răspunsurile relevă rolul important al presei scrise în obținerea de informații, alături de informațiile obținute prin relațiile profesionale. Informațiile prioritare din punct de vedere al activității culturale sunt cele despre evenimentele aflate în pregătire. Ca forma propusă pentru distribuția informației pe primul loc se situează newsletterul tipărit, urmat de întâlnirile personale sistematice. 82,5% dintre chestionați ar solicita consultanță de specialitate, tendința fiind mai ridicată în zona rurală (85.5 %), dar putem afirma că la fel de important este și în zonele urbane (78.1 %). Ca domeniu al consultanței 64.7 %, ar dori pentru realizarea de cereri de finanțare, iar 62,5% pentru fundraising. La întrebarea ce cunoștințe ar fi importante pentru îmbunătățirea activității culturale o treime din răspunsuri indică tot aceste două domenii, iar 26,8 % ar dori informații referitoare la noile inițiative, tendințe din domeniu. Formarea profesională a fost considerată importantă de marea majoritate a celor chestionați (90%), iar referitor la tematica, majoritatea răspunsurilor indica ca domeniu organizarea de evenimente, urmat de informare și cunoștințe de culegerea de informații (Biró, Bálint, Miklós, 2006).

3.1.4. Sistemul de relații ale instituțiilor culturale

În 2006, ca o continuare a studiilor începute, sub coordonarea GAC, la inițiativa Centrului Cultural Județean Harghita, a fost realizată o analiză tip survey, referitoare la sistemul de relații din domeniul cultural. Obiectivul urmărit a fost realizarea unei situații privind caracteristicile culturii relaționale dintre instituții, obținerea de date de la conducători instituțiilor referitoare la această relație și atitudinile, cunoștințe necesare dezvoltării ei.

Studiul efectuat în perioada mai-iunie 2006 s-a realizat pe baza chestionarelor destinate instituțiilor de specialitate din județele Brașov, Covasna, Harghita și Mureș, având ca punct de pornire baza de date realizat în 2003. Studiul, pe baza răspunsurilor primite de la 205 instituții, au adeverit faptul că importanța relațiilor, a imaginii și a promovării este importantă și recunoscută, dar în același timp s-a confirmat și suprapunerea dintre recunoașterea necesității culturii relaționale și activitățile propriu-zise de dezvoltare a culturii relaționale. Studiul a confirmat și faptul că patriotismul local este extrem de puternic la organizațiile, instituțiile culturale din regiune, care în cele mai multe cazuri împiedică dezvoltare relațiilor și managementul acestora. (Gergely, 2008)

3.2. Cercetări privind consumul cultural

Din discursurile accentuate de ordin etnic și cultural din ultimele două decenii, respectiv din cele profesionale și publice, problematica consumului cultural lipsește cu desăvârșire. Dintre motive evidențiem două. *Prima este o schimbare a accentului tematic: în timp ce problematica culturii este pe prim plan în contextul drepturilor, a numărului de evenimente și al organizațiilor, respectiv cele privind politicile de finanțare, ascund în fond ce se întâmplă pe planul comportamentului cultural de zi cu zi (consumul, activități culturale nereprezentative).* Existența propriilor instituții culturale este importantă, dar la fel de important este și faptul că acestea să intre în atenția publică, dar măsurarea exactă a datelor privind audiența bibliotecii, audiența teatrelor, evoluția obiceiurilor de citire în cadrul populației majore, modelele de vizionare TV, sau audiența artelor plastice nu este considerat la fel importantă.

Acest lucru nu este întâmplător, pentru că principiile de bază ale înființării și finanțării instituțiilor naționale este imperativ din motive etnice în această perioadă, și nu din nevoile reale de consum al acestora. La neglijarea datelor concrete privind consumul de cultură a fost influențat și de faptul că în perioadă fortificării identității colective nu sunt măsurate aceste date, din simplul motiv că dorim să vedem date considerate ca neplăcute.

Pe lângă negarea acestor procese reale, trebuie să ținem cont și de faptul că după schimbarea regimului din 1989 au existat permanent teme sociale „importante” care au diminuat importanța altor probleme. Relațiile interetnice, migrația, munca în străinătate, evoluția demografică negativă, șomajul, sărăcia sunt temele care domină dialogul profesional și public.

Lipsa de informații a devenit o problemă majoră, și împiedică chiar și dezvoltarea politicilor publice. În timp ce în regiune, au fost formulate o serie de programe economice, silvice, ocrotirea mediului, dezvoltarea infrastructurii, cultura nu apare nicăieri. Nu avem idee despre evoluția culturii suburbane specifice situației noastre minoritare de dinaintea evenimentelor din 1989, ce a devenit din această cultură caracterizată prin cifrare, simbolică bogată, cu o forță impresionantă asupra identității. Dat fiind că procesele de dezvoltare a identității au fost preluate de actori publici și politici, consumul cultural și acțiunile legate de funcționarea vieții culturale au suferit o schimbare radicală.

Cunoștințe bazate pe date, analize sistematice sunt puține. Pe baza analizelor existente, respectiv pe baza experiențelor din activitatea de teren, se poate concluda, că evaluarea importanței sociale a instituțiilor, respectiv a angajaților acestora are un trend pozitiv. Audiența evenimentelor, manifestărilor culturale, raportat la numărul de locuitori este ridicată. Audiența emisiunilor TV de limbă maghiară, și în special al emisiunilor culturale, este ridicată la generațiile cu vârstă medie și înaintată. Referitor la vizitarea bibliotecilor, a muzeelor, la cumpărarea de cărți și citit avem doar estimări. Nu există studii privind evoluția titlurilor din biblioteci, despre evoluția comportamentală a publicului cititor. Acest lucru nu este întâmplător, dat fiind că nici în prezent nu există o analiză profesională despre oferta culturală din regiune (rolul mass mediei în viața culturală, oferta editurilor, a posturilor TV și radio din regiune, a grupurilor regionale de cultură și de artă etc.).

Chiar dacă ne formăm impresii despre diferitele comportamente publice de consum, avem informații și mai puține referitoare la situația culturii în cadrul familiei, cum se manifestă, care este relația dintre veniturile familiei cu consumul de cultură. Știm extrem de puțin în privința consumului de cultură prin prisma diferențelor tot mai marcante dintre generații. Și de asemenea nu avem informații despre consumul prin rețelele sociale (împrumuturile de carte dintre indivizi, rețele informale locale).

În legătura cu cultura cititului, dorim să supunem atenției, alături de studiul efectuat de Gereben Ferenc, și unele studii regionale. Studiul MOZAIK2001 prezintă informații empirice privind consumul de cultură în rândul tineretului. În cadrul Facultății de Științe Sociale din Universitatea Sapientia din Miercurea Ciuc sunt tot mai dese analizele locale, care au ca obiect consumul de cultură (analiza unor comunități din școli analiza populației în vârstă dintr-o localitate, studii privind consumul de cultură la niveluri locale, obiceiuri de citit etc.).

3.2.1. Studiul Mozaik 2001

Studiul Mozaik 2001 a fost realizat de mai multe instituții de cercetare din afara Ungariei, sub coordonarea Institutului National de Cercetare a Tineretului din Ungaria, și a avut ca obiect analiza resurselor materiale și culturale a tineretului maghiar din afara Ungariei, a modului de viață și a sistemului de valori. Printre tematicile chestionarului s-a regăsit și consumul de cultură, mai precis se căutau răspunsuri privind consumul de mass-media și obiceiurile culturale.

În această regiune, studiul a fost realizat sub coordonarea cercetătorilor Bálint Blanka, Biró A. Zoltán și Demeter Gyöngyvér, prin intervievarea a unui eșantion de 750 de persoane din grupul de vârstă de 15-29 de ani, în localitățile în care populația maghiară este majoritară.

Conform datelor culese cel mai frecventat loc de această categorie de vârstă este discoteca (37% au fost în luna premergătoare chestionării cel puțin o dată la discotecă). Bibliotecile și librăriile intră iarăși în categoria locurilor frecventate (28%, respectiv 20%), ceea ce reprezintă o nevoie de documentare în vedere continuării studiilor. La fel de important este și numărul celor care participă la petrecerile de acasă, în baluri și la evenimentele din casele de cultură, ceea ce, după opinia cercetătorilor, reprezintă un consum de cultură de valoare scăzută. Printre cele mai slab frecventate evenimente se numără concertele simfonice și de muzică ușoară, expozițiile, cauza fiind accesibilitatea redusă a acestora. În privința obiceiurilor de citit, s-a constatat că 39% dintre intervievați nu a citit nici o carte în ultimul an, 30% a citit maximi 5 cărți, iar un sfert dintre ei a citit între 6-20 de cărți. (Bálint, Demeter, 2002)

3.2.2. Studii de caz

În cadrul Universității Sapientia, Facultatea de Științe Sociale, au fost realizate mai multe lucrări de licență care au la bază un studiu local, și conține date despre consumul cultural, sau au avut ca obiectiv studierea practicilor de consum culturale.

Una dintre aceste analize avea ca temă analiza modului de petrecere a timpului liber al populației active din Miercurea Ciuc, realizat de Kulcsár Erzsébet în perioada noiembrie 2004-ianuarie 2005, și a avut ca rezultat o imagine de ansamblu al modului de time management și consumul cultural al grupului țintă. Analiza a căutat răspunsuri referitoare la obiceiurile privind frecventarea bibliotecii, a teatrului, a expozițiilor, a muzeelor și a

concertelor. În ceea ce privește biblioteca, se poate constata că există o corelație privind numărul celor care merg la bibliotecă și nivelul studiilor, iar această corelație se regăsește și în răspunsurile cu privire la mersul la teatru, expoziții, muzee etc. Analiza arată o corelație puternică printre nivelul studiilor și consumul ridicat de cultură: cu cât este mai ridicat nivelul studiilor, cu atât este mai frecvent consumul de cultură. Raportat la grupele de vârstă (18-34 și 35-59), în cazul ambelor grupe aproximativ jumătate dintre cei intervievați frecventează în mod curent evenimentele culturale. (Kulcsár, 2006)

O altă analiză a fost realizată în cadrul elevilor din clasa X. din Liceul Tamási Áron (Odorheiu Secuiesc), având ca obiect obiceiurile de citit și petrecerea timpului liber, realizat de Gothárd Török Melinda în anul 2006. Studiul a încercat să afle răspunsuri cu privire la biblioteca personală a elevilor, modul de selecție a cărților, preferințele privind scriitorii etc. În general biblioteca personală este compusă din 21-50 de cărți (45.2%), 23.9% dintre respondenți au între 1 și 20 de cărți, iar cam o cincime are o bibliotecă personală cu 50-100 de cărți, și foarte puțin au peste 100 de cărți. Referitor la numărul cărților citite în anul precedent, 31% a citit între 4-5 cărți, dar sunt elevi care nu au citit nici una, și sunt elevi care au citit aproape 30 de cărți. Cu privire la obiceiurile de citit, majoritatea elevilor (68,4%) alocă mai puțin de o oră cititului pe săptămână, o treime între 2-3 ore, iar 4% dintre intervievați alocă peste 4 ore. (Gothárd Török, 2008)

Un alt studiu la nivel local avea ca obiect viața și obiceiurile culturale ale tineretului din zona Armășeni, în special referitor la consumul media și de cultură, realizat de Csiszer Enikő în 2005. În privința obiceiurilor de citit, peste jumătate dintre cei intervievați nu au citit nici o carte în ultimul an, restul a citit foarte puține cărți. 38,3% nu a cumpărat nici o carte, și numai 5,5% dintre cei chestionați cumpără carte în mod frecvent, 69,9% nu au trecut pragul bibliotecii. Analiza acestor date relevă că cei care frecventează o instituție de învățământ merg la bibliotecă (100%), restul nu, sau foarte rar – în speță cei care lucrează ca angajați sau în gospodăria proprie. Acest studiu relevă situația culturii, consumul de cultură într-o zonă rurală periferică a județului Harghita. (Csiszer, 2006)

Antal Boglárka Klaudia în 2007 a analizat comportamentul persoanelor din Miercurea Ciuc, care frecventează teatrul, relația dintre persoane și instituție, respectiv rolul teatrului din în viața societății. Studiul a analizat frecvența vizitelor, tipul de bilet, preferințele privind genul producțiilor, cât de mulțumiți sunt de activitatea acestei instituții. Referitor la rolul teatrului, se poate constata că odată cu înființarea și stabilizarea activității ei, se dezvoltă în mod constant o audiență, deci teatrul îndeplinește un rol de organizator a vieții cotidiene, un

facilitator a relațiilor inter-personale. Cei chestionați consideră că teatrul are un rol important în viața orașului (pe o scară de la 1 la 10 – 1/ nu are nici un rol, 10/are un rol extrem de important). 27,5 au acordat calificativul 8 pentru rolul teatrului, iar 25,6 au acordat calificativul 10 la această întrebare. (Antal, 2008)

Dálnoky Csilla a analizat imaginea teatrului din Miercurea Ciuc, în cadrul profesorilor din liceele municipiului. Motivarea grupului țintă a fost aleasă de la presupunerea că au un rol determinat în formarea opiniei publice. Din publicul teatral fac parte și elevii, pentru care opinia exprimată de profesori poate fi una desăvârșitoare. Studiul (bazat pe interviuri libere și răspunsuri la chestionare) a urmărit să afle răspunsurile la elementele practice ale imaginii teatrului (clădirea, tehnica, actorii, piesele teatrale), dar și pe obiceiurile publicului, așteptărilor și judecata vizavi de teatrul municipal. Imaginea teatrului în rândul profesorilor este alcătuită pe baza mai multor aspecte, și oferă, fără a se considera exhaustivă, un punct de reper pentru activitatea teatrală. (Renovarea clădirii, mai multă atenție în alcătuirea repertoarului, ofertă pentru o scară mare largă de public, repere referitoare la organizarea activității, a relațiilor cu publicul, păstrarea valorilor existente și dezvoltarea lor. (Dálnoky, 2008)

Biró Róbert a studiat în 2008 obiceiurile de recreație și de consum a tinerilor din Corund, analizând particularități precum: timpul petrecut în fața TV, cu cititul, utilizarea internetului, frecventarea instituțiilor de cultură și a locurilor de agrement. Ca urmare a studierii acestor factori, au fost stabilite cinci grupuri, diferențiate de modul de petrecere a timpului liber (stilul contemporan și de agrement, stilul tehnologizat, stilul urban, stilul creativ și stilul tradițional), iar prin prisma acestora locul și ocazie consumului de cultura.

3.2.3. Subcultura tineretului

Szapu Magda a realizat în anii 2001-2002 un studiu în rândul tineretului din bazinul carpatic, în care a fost inclus și Miercurea Ciuc (Ferencz Angéla: Cultura și modul de viață a tinerilor din Miercurea Ciuc (Szapu Magda (szerk.): Ifjúsági „szubkultúrák” – tanulmánykötet, MTA – Politikai Tudományok Intézete, Budapest 2004) și Odorheiu Secuiesc (Sólyom Andrea: Studiu de caz despre tineri din grupurile culturale ale tineretului, In: Szapu Magda (szerk.): Ifjúsági „szubkultúrák” – tanulmánykötet, MTA – Politikai Tudományok Intézete, Budapest 2004). Cercetarea calitativă analizează stilul de viață și

cultura tineretului, obiceiurile de recreație, iar rezultatele au fost utilizate ca puncte de comparație cu alte două studii realizate în localitățile Pápa și Tatabánya din Ungaria.

3.2.4. Consumul de cultură în microregiunea Pogány-havas

Nu există studii de anvergură cu privire la consumul de cultură în regiune, numai unele studii care au vizat unele subdomenii ale acestui consum, în unele localități mai mici. În completarea acestor lipsuri, a fost realizat un studiu de către Centrul Cultural Județean Harghita, referitor la practicile culturale și comportamentul cultural în localitățile din microregiunea Pogány-havas (comunele Păuleni-Ciuc, Frumoasa, Mihăileni, Lunca de Sus și Lunca de Jos, respectiv satele din jurisdicția lor). Studiul, realizat pe un eșantion de 509 de gospodării, a avut obiectivul de a analiza cât sunt de caracteristice și frecvente anumite activități culturale și recreative, corelația acestora cu școlarizarea, cu situația financiară a familiilor, diferențele generațiilor prin prisma mentalității și preferințele privind valorile culturale. Un alt aspect important a studiului era influența familiei asupra consumului individual de cultură și viceversa. Culegerea de date cantitative sa realizat prin chestionare, cu întrebări privind cititul de carte, de ziare, teatru, muzica, televizor, radio, internet, casa de cultură. Culegerea de date a fost completată cu interviuri cu persoanele din domeniul cultural, cu primarii comunelor vizate, cu reprezentanții ONG-lor din zonă. În urma studiului efectuat s-a constatat că în cadrul grupului țintă există o diferențiere privind obiceiurile de consum, raportate la generații, și s-a dovedit că starea financiară influențează în mod decisiv consumul de cultură la nivelul familial și individual. Datele culese arată că preferințele culturale sunt în influențate de ocupația și nivelul de școlarizare iar acestea împreună au o influență calitativă și cantitativă asupra consumului de cultură. Un alt rezultat important este că sa confirmat, că marea majoritate a opțiunilor de cultură și recreație nu includ familia, chiar dacă familia este indicată ca o valoare de fiecare generație. (Balló – Benes, 2009)

3.3. Opinii despre starea culturii al regiunii

În acest subcapitol vor fi prezentate studiile realizate în urma analizei opiniilor despre situația culturii din regiune, despre evoluțiile interne, și concepțiile despre viitorul ansamblului cultural. Grupul țintă al acestor studii îl reprezintă elita regiunii sau elita

culturală, și cuprinde opinia, concepția unor personalități cu experiență vastă în domeniu, care sunt conducători ai unor instituții de profil sau au un rol activ în viața culturală locală.

3.3.1. Texte și întâmplări, procesele de schimbare în spațiul cultural

În toamna anului 2005, GAC-ul și Centrul Cultural Județean Harghita au inițiat un studiu privind fenomenele din spațiul cultural. Întrebarea de bază viza condițiile de funcționare a instituțiilor culturale din județ, iar obiectivul viza analiza și documentarea schimbărilor parvenite în ultimii 15 ani, prin interviuri (discuții amănunțite) cu persoanele din conducerea acestor instituții. Cei intervievați erau artiști, conducători și persoane publice cu experiență în anumite subdomenii culturale (Patru directori de muzee, trei directori de bibliotecă, doi directori de teatru, cinci art-directori, trei redactori șefi, un referent de specialitate și un artist plastic). Pe baza interviurilor realizate s-au concretizat detaliile proceselor culturale din regiune, varietăți de timp și spațiu, corelații, istorii, cariere și experiențe. Din acestea se pot selecta proprietățile specifice a fenomenelor din spațiul cultural, din sistemul de funcționare a culturii, și anume:

- Se poate constata o profesionalizare puternică în domeniu
- Rolul autonomiei interne din cadrul sistemului de funcționare, respectiv creșterea rolului personalităților independente în funcționarea instituțiilor
- Prezența pragmatismului în conducerea instituțiilor
- A crescut rolul instituțiilor și programelor culturale în formarea identității locale, în formarea imaginii comunităților
- Schimbarea de generație de după 1990 (Oláh, 2008)

3.3.2. Studiu privind activitățile caselor de cultură din zona rurală, starea lor, activitățile culturale ale consiliilor locale

Centrul Cultural Județean Harghita a realizat un studiu privind activitățile culturale ale consiliilor locale din Harghita, respectiv persoanele de conducere ale caselor de cultură din zonele rurale, comunitățile locale care folosesc edificiile culturale, funcțiile și dotarea acestora. Din datele culese de la 55 de consilii locale, reiese că în marea majoritatea cazurilor nu există fonduri nici pentru o persoană care să asigure paza și întreținerea caselor culturale comunale, respectiv majoritatea lor nu consideră necesară înființarea unui post de conducere

la acestea pentru administrarea acestor edificii, rezultând faptul că, cultura nu are o structură instituționalizată în zonele rurale, iar în unele cazuri nici alocarea de atribuțiuni nu sa realizat. În general primăriile nu au o „politică culturală”, pentru că aloca sume mici din bugetele anuale, respectiv pentru că le lipsește capacitatea de planificarea și prospectare. Resursele alocate sunt în general pentru reparațiile caselor de cultură sau pentru finanțare unor evenimente. (Szócs, 2008)

3.3.3. Imaginea de viitor a elitei din regiune

Programul Foresight Regional, un program comun al Consiliul Județean Harghita, GAC și Universitatea Sapientia a fost implementat în anul 2006. Ca metodologia pentru realizarea analizelor sa utilizat modelul Foresight, a cărei esență era dezvoltarea imaginii de viitor și a scenariilor de dezvoltare și de valorificare socială, prin cooperarea elitelor regionale, prin aplicarea cărora se vor transforma pozițiile de competitivitate regională. Primul pas a fost realizarea unei culegeri de date prin metoda Delphi, pe un eșantion de 1200 de persoane din zonele populate de minoritatea maghiară din județele Covasna, Harghita și Mureș (Biró, 2007) Concluzionând rezultatele studiului, relevante din punct de vedere a valorilor culturale, se poate constata, că nu există diferențe de percepție privind viziunea de viitor la nivelul elitei din diverse zone, indiferent de vârstă, respectiv ocupație. Majoritatea celor chestionați afirmă că valorile culturale ale regiunii se vor păstra. Părerile celor care lucrează în învățământ sau în cultură, nu se evidențiază în mod marcant, opiniile fiind în consens cu opiniile exprimate de cei care lucrează în alte domenii. Cei care lucrează în domeniile mai sus specificate sunt însă mai sensibili la scăderea importanței vieții culturale, și consideră că vor apărea consecințe pe termen lung dacă viața culturală este neglijată din cauza intereselor economice. Majoritatea celor chestionați sunt de acord că simbolurile și manifestările vor fi la fel de importante în viitor, și consideră posibilă ca valorile culturale să fie valorificate din punct de vedere economic și au o opinie bună despre această inițiativă. Cu afirmația că valorile culturale pot fi păstrate doar de către muzee, majoritatea nu este de acord (65%). (Ferencz, 2007)

3.3.4. Programul Județean “Viziune Culturală”

Ca o continuare a programului Foresight, Centrul Cultural Județean Harghita a inițiat în 2007 Programul Județean “Viziune Culturală”. Obiectivul programului era identificarea informațiilor, opiniilor și concepțiilor elitei culturale județene privind viziunea de viitor a culturii din județul Harghita. În grupul țintă au fost incluse nu numai personale din conducerea instituțiilor culturale, ci și conducătorii grupurilor informale din domeniu, și persoane cu influență asupra vieții culturale. Întrebările vizau strategiile, concepțiile despre viitor, atingând tematicile economiei culturale, turismul cultural și atragerea de fonduri. Studiul a arătat că elita nu are un răspuns, o imagine definită despre economia culturală și turismul cultural, răspunsurile exprimate indică o neîncredere manifestată în această privință. (Csomortáni, 2008). În privința atragerii de fonduri, rezultatele arată un nivel de pesimism și pasivitate, indicând restrângerea resurselor și neutilizarea lor, dar totodată indică o lipsă de planificare în atragerea finanțărilor. Majoritatea răspunsurilor indică recunoașterea faptului că pentru o activitate de succes este necesară inovarea și pregătirea profesională, dar consideră că acest lucru nu va fi în viitor o caracteristică a actorilor din viața culturală județeană. (Balló, 2008)

3.3.5. Analiza presei: articole culturale în cotidianul Hargita Népe

Mass media din regiune, arată, și a arătat în mod permanent, un interes major evenimentelor și instituțiilor culturale. Se poate spune că mass-media (în special cea locală, dar și emisiunile TV și radio din regiune) se ocupă în mod voluntar și des cu cultura. Viața culturală reprezintă pentru mass-media o colecție variată de surse de informare, importante și pentru consumatori, din care se pot realiza în mod sistematic și ușor materiale de presă.

Acest comportament cooperant al presei a avut un rol important în promovarea evenimentelor, instituțiilor și personalităților din cultură. Conform unor date GAC presa a relatat despre mai multe mii de evenimente. Același lucru se poate afirma și despre locurile de semnificație simbolică. Promovarea și prezentarea evenimentelor și instituțiilor este tema disertației PhD pregătită de Ferencz Angela, iar un repertoriu privind materialele culturale publicate pe parcursul unui an de cotidianul Hargita Népe a fost realizat de Centrul Cultural Județean Harghita. Acest repertoriu conține peste 2100 de articole culturale mai mici sau mai ample, incluzând și știrile culturale. Acest lucru arată imaginea formată de presă despre

cultura regională, o imagine care produce o legitimare la scară largă a rolului social pentru un șir de evenimente care implică mai mulți factori sociali, cu creștere concomitentă a performanței acestora.

Acest studiu a reprezentat continuarea celui din 2005, și a evidențiat în această lucrare, că principala sursă de informare și promovare pentru actorii culturali o reprezintă presa scrisă. Acest rezultat a dat naștere altor subiecte de cercetare, care vizau modul de apariție a temelor și știrilor cultura în cotidianul județean Hargita Népe, respectiv cum se poate caracteriza informarea culturală în presa locală. Studiul din 2005, a fost realizat prin analiza conținutului materialelor din ediția din 2005 al cotidianului respectiv, și arată faptul că majoritatea materialelor publicate erau știri, deci reduse ca dimensiune, și conțineau numai informații relevante despre evenimentele din regiune, indicând locul și data desfășurării lor. Erau destul de frecvente corespondențele ulterioare despre unele evenimente, rezultând că deși nu lipsesc materialele cu caracter cultural, totuși majoritatea covârșitoare sunt doar informații punctuale despre evenimente (Benes, 2008).

3.4. Analize privind modelarea identității regionale și competitivitatea regională

3.4.1. Sărbătorile și simbolurile, ca resurse culturale

În cadrul GAC, în ultimii 10 ani, au fost realizate o serie de studii, și create baze de date, a căror obiectiv era colectarea și sistematizare datelor cu privire la resursele culturale regionale. Dintre aceste studii, două se remarcă prin faptul că sa realizat pe scară largă, iar una prin caracterul microregional.

Primul studiu complex de acest gen s-a realizat în 1999 și a luat în seamă manifestările simbolice din regiune, din perioada 1989-1998. Au fost astfel înregistrate parametri de bază a 998 de manifestări, respectiv prin studierea a 1847 de articole de presă s-a realizat o analiză a prezentării lor în presă. Studiul a căutat răspunsul cu privire la rolul acestor manifestări în construcția identității regionale. Totodată, numărul manifestărilor, caracterul lor, desfășurarea lor geografică reprezintă puncte de reper în dezvoltarea unor programe de economie culturală regională sau microregională (Vezi materialul ilustrativ anexat).

Cea de a doua cercetare a luat în evidență locurile sacrale/simbolice din regiune (Registrul regional aș simbolurilor etnice), rezultând o bază de date cu 1334 de înregistrări despre locurile din regiune, la care este conectat un înțeles sacral/simbolic puternic, ori unde sunt obiecte vizibile ale acestora. Acest lucru a evidențiat și mai mult o întrebare importantă al abordării economiei culturale, și anume în ce măsură și în ce mod o locație sacrală/simbolică este parte a identității colective. Un exemplu edificator este cazul crucilor în spațiul public (pe stradă, în intersecții), care fără excepție indică o anumită acțiune sau un șir de acțiuni, dar relația cu o comunitate mai mică sau mai mare se poate demonstra doar prin cercetarea locului. Din acest punct de vedere, studiul asigură doar o bază de date a potențialelor locații sacrale/simbolice.

Acest baze de date pot fi puncte de pornire relevante pentru studierea resurselor culturale din regiune prin prisma economiei culturale.

3.4.2. Studii privind identitatea locală

Studiul inițiat de GAC a urmărit obținerea de informații despre situația și evoluția identității locale. Una dintre argumentele studierii acestui fenomen, este rolul accentuat a structurilor locale de identitate în dezvoltarea locală. Un alt argument este legătura cu identitatea națională, dat fiind în procesul de fortificare a identității locale un rol fundamental îl au elementele care sunt în strânsă legătură cu identitatea națională. Procesul de conexiune a identității locale la structurile naționale de identitate este un proces, care în ultimele două decenii a produs noi metodologii și tipuri de comportament. Prin exemplul unor localități a fost prospectată acest proces, iar prin informațiile obținute să fie dezvoltată metodologia unei cercetări care să cuprindă mai multe regiuni. Rezultatele cercetării vor fi publicate într-un volum, iar un material special a fost realizat și pentru forumul „Regiunea de succes”.

3.4.3. Ocuparea simbolică a spațiului

S-au realizat mai multe studii cu privire la rolul componentelor culturale în dezvoltarea identității regionale, care analizează ocuparea simbolică a spațiului înaintea și de după evenimentele din 1989. Aceste studii pot fi citite în „Spațiul Nostru? Utilizarea simbolică a spațiilor în Ținutul Secuiesc” – red. Bodó J., Helyzet Könyvek, Editura Pro-Print 2000,. Public – Simbol – Societate, red. Biró A.Z. – Bodó. J., Editura Státus, 2010), iar numărul studiilor care se ocupă de această problematică este în creștere. Aceste studii au o abordare, care aplică în mod consecvent metodologia studierii proceselor de dezvoltare a identităților, deci rezultatelor pot fi aplicate în elaborarea strategiei culturale. Și în acest domeniu s-a realizat un material special pentru forumul „Regiunea de succes”.

3.4.4. Spectrul economic a culturii

În vederea valorificării din punct de vedere economic a registrelor de date și de simboluri este relevant un studiu realizat în zona Corund-Praid, o cercetare realizată exclusiv prin prisma economiei culturale (Biró Z. Z. 2005, manuscris). Acest studiu prefațează măsurile care trebuie întreprinse în viitor, și semnalează că resursele culturale sunt mai numeroase, decât cantitatea estimată, și că aria lor este mult mai largă, depășind hotarele stabilite prin unele criterii socioculturale sau muzeale. Și textul anexat exemplifică modul și

direcția de urmat în prospectarea capacităților culturale endogene. Totodată atrage atenția că, trebuie făcută o diferențiere între resursele prezente în identitățile locale/regionale pe de o parte, și între resursele care pot veni în completarea resurselor oferite de identitatea locală/regională. Acest lucru dezvoltă mai accentuat problematica conexiunii dintre cultură și politica de dezvoltare, dar pe care nu o vom trata în această analiză, dat fiind inexistența unor studii în domeniu, cu excepția celui mai sus specificat. Considerăm în același timp că studiile asemănătoare realizate în celelalte regiunii ale județului (de exemplu regiunea Ciuc, Gheorgheni, Odorhei sau Toplița) ar avea rezultate similare.

3.4.5. Activități de documentare și de creare de baze de date la Centrul Cultural Județean Harghita (CCJH)

CCJH depune eforturi de mai mulți ani pentru a documenta, a realiza baze de date, a studia modul de funcționare al ansamblului cultural județean. Printre acestea se pot enumera și acele registre care totalizează casele de cultură din regiune, respectiv întocmirea registrului cu evenimentele și manifestările culturale din fiecare an. Aceste încercări sunt realizate la nivel județean și conțin ingrediente utile pentru realizarea istoriei instituțiilor și manifestărilor culturale din județ. Poate fi edificatoare culegerea de date realizată în zona Ciucului. În anul 2009, CCJH a realizat o culegere de date despre casele de cultură și manifestările culturale din această zonă, totalizând 47 de lăcașe de cultură, interviuarea a 38 de persoane responsabile de viața culturală, de casele comunitare, și reprezentanții autorităților locale.

În această categorie se poate înscrie și baza de date a finanțărilor județene cu caracter cultural respectiv analiza acestor date (Balló Beáta – Statistica finanțărilor acordate de Consiliul Județean Harghita pentru perioada **2003-2007; Regiunea în schimbare – Analize sociologice și antropologice**, red. Biró A. Zoltán, Editura Alutus, M. Ciuc, 2008). Studiul oferă o informare completă despre procedura de finanțare, lipsurile ei, respectiv dă imagine clară despre practicile privind atragerea de fonduri ale entităților culturale județene.

3.4.6. Formarea profesională în cultură

Programul de formare a managerilor culturali inițiat de CCJH a fost inițiat odată cu apariția cerințelor privind personalul calificat din domeniu și nevoia de a distribui materiale profesionale de calitate, și reprezintă un pas important în schimbarea percepției și abordării ansamblului cultural. Materialul didactic, (*Cultura – Spațiu – Competență*, red. Biró A. Zoltán – Bodó Julianna, CCJH, Editura Alutus, M. Ciuc, 2006) destinată în special managerilor culturali din zona rurală cuprinde următoarele tematici: teorie culturală, comunicare, mass media, societatea informațională, dezvoltare locală și regională, directive culturale europene, conceptele de bază din științele sociale, metode și tehnici de cercetare sociologică, conceptul și limbajul de proiect, atragerea de fonduri, tehnici de comunicare, relații cu presa.

3.4.7. Materii privind politica de dezvoltare și evenimente profesionale

Începând cu anul 2000 au fost organizate mai multe evenimente cu privire la politicile de dezvoltare regională, în cadrul cărora au fost abordate (ulterior publicate) propuneri privind potențialul cultural al regiunii, fiind ori prezentate, ori formulate ca propuneri pentru politicile de dezvoltare. Aceste abordări au formulat posibilități și nevoi, urmate de un șir de propuneri, cu scopul de documentare profesională, pentru facilitare schimbării de concepție. Contextul și procedurile de finanțare din perioada respectivă nu au facilitat implementarea acestor propuneri. Un exemplu elocvent este studiul realizat de Ferencz Angéla cu titlul *Ocrotirea moștenirii culturale, baza industriei culturale* (Publicat în *Regiunile bazinului carpatic 1. – Ținutul Secuiesc*, red. Horváth Gyula, Centrul de Studii Regionale, Academia Științifică Ungară, Editura Dialóg Campus, Budapesta-Pécs, 2003.), care conține toate punctele profesionale cu care trebuie să se ocupe un proces de dezvoltare culturală regională. Datorită aderării României la UE, a pornit un proces de dezvoltare locală, microregională și județeană (elaborare de strategii, proiect mari legate de resursele de finanțare unionale), care oferea posibilitatea adoptării acestui tip de abordare și practica regională. În acest context s-a născut și propunerea strategică a lui Biró A. Zoltán, care aborda tema înființării unui centru regional de servicii culturale (*Înființarea de rețele regionale pentru instituțiile și organizațiile culturale maghiare din Transilvania*, red. Biró A. Zoltán – Csomortáni Erika: *Cultură – Spațiu – Viitor*, Editura Alutus, M. Ciuc, 2008).

O schimbare reală în acest domeniu a apărut odată cu începerea elaborării strategiilor regionale de dezvoltare integrată, având ca și consecință faptul că azi, evaluarea valorilor culturale primește o atenție în fiecare document strategic local sau regional, iar în unele cazuri apar și obiective strategice cu conținut cultural. Importanța procesului semnalează că am ajuns și la punctul în care elaborarea unei strategii culturale județene este o necesitate

4. Analiză funcțională

A. În corelație cu aria geografică a regiunii, densitatea populației și numărul de locuitori putem spune despre sistemul cultural regional că este alcătuit dintr-un număr semnificativ de instituții și evenimente și este un sistem funcțional. Această afirmație este valabilă în cazul instituțiilor, organizațiilor, evenimentelor deopotrivă. Varietatea componentelor și faptul că acest segment este caracterizat de o dezvoltare dinamică (noi componente apar permanent iar cele vechi sunt într-o schimbare continuă), poate reprezenta un punct de plecare pozitiv din punctul de vedere al politicilor de dezvoltare.

B. Din documentele analizate se conturează clar structura și funcționarea de tip punctual al sistemului. Acesta înseamnă, că există mai multe entități de sine-stătătoare, care nu mențin legături nici în plan organizațional, nici funcțional și din acest motiv nu există nici armonizare între ele. Exagerând un pic putem afirma că numărul punctelor de funcționare și de organizare este egal cu numărul instituțiilor, evenimentelor, actorilor culturali. Cadrul de referință comun pentru procesele și instituțiile din această regiune îl oferă fundalul național-ideologic. Acesta este un lucru important întrucât poate fi de ajutor în autodefinire și autoevaluare, poate reprezenta un punct de reper în mediul social și instituțional direct, oferă legitimitate instituțiilor, rolului asumat în societate și celor care lucrează în această organizație.

C. O deficiență majoră îl reprezintă faptul că această traiectorie individuală, ca model de organizare și funcționare în zonă, nu are capacitatea de a produce și de a pune în mișcare nici un alt cadru de referință important, acestui mare număr de entități care operează în plan individual. În consecință acest morman de instituții n-are un rol de creare de structuri interne. Ba chiar dimpotrivă putem spune că acest mod de activare individuală, apără organizația de colaborarea cu alte organizații, evenimente, de abordarea unor cadre de referință importante și pragmatice. Chiar și în mediul instituțional direct, pune accent mai mult pe relațiile individuale.

D. Din caracterul de structurare și funcționare de tip punctual al sistemului, provin și unele caracteristici pozitive, cum ar fi de exemplu numărul mare de instituții, respectiv tendința de întemeiere a cât mai multor noi instituții. O altă consecință este eterogenitatea funcțională, variabilitatea activităților. Nu doar instituțiile existente parcurg un drum individual, dar procesele de înființare (apariția dorinței de organizare, apariția organizațiilor informale, parcurgerea diferitelor trepte de formalizare etc.) decurg într-un mod caracteristic, individual. Cristalizarea nevoilor și obiectivelor și instituționalizarea acestora de obicei nu se întâmplă pe baza unui model bine definit, ci de obicei parcurge o traiectorie individuală, iar această unicitate a organizării și asumării rolurilor își lasă amprenta pe structura și modul de operare a noii instituții. Pentru o mai bună înțelegere: organizațiile culturale din regiune se aseamănă cu formarea și activitatea gospodăriilor de subsistență. Asta însemnând că între diferitele instituții sunt multe asemănări de tip formal, dar acestora li se adaugă un înalt nivel de individualizare. Individualizarea este mai importantă decât cooperarea care necesită împărțirea rolurilor și funcțiilor. În caz de nevoie indivizii pot coopera (ca identități care-și respectă reciproc barierele), dar această cooperarea nu poate conduce la o conexiune care să aibă ca rezultat interdependența.

E. Individualizarea accentuată a traiectoriilor de organizare și funcționare explică și un șir de caracteristici negative. În primul rând faptul că cele mai multe organizații se bazează doar pe propriile resurse, deci nu se întind mai mult decât le ajunge plapuma. În consecință de obicei nu pot profita de experiențele de organizare și funcționare a altora. Nu există o bază de experiențe sau cunoștințe comune, din care să se poată informa toți. Fiecare instituție capătă caracter formal, doar în măsura posibilităților proprii (cunoștințe, resurse materiale, cultura organizațională). Acesta este valabil pentru profesionalizarea membrilor, crearea relațiilor, atragerea de fonduri și multe alte segmente. Nu este o coincidență faptul că cele mai multe instituții culturale din regiune au probleme cu crearea de imagine, marketing și organizare, și pe deasupra există probleme și cu identificarea posibilităților de dezvoltare și cu găsirea ocaziilor de a profita de acestea.

F. În această regiune cele mai importante caracteristici ale acestui set de instituții culturale (avantaje și dezavantaje deopotrivă) provin din modelul de tip punctiform de creare și activare. Nu putem (sau nici nu este nevoie) să formulăm momentan alte așteptări de conduită

și funcționare față de actorii culturali din regiune indiferent de domeniu – formare, atragere de fonduri, marketing-decât cele care se bazează pe modelul de activitate de tip punctiform. Acest mod de activitate conturează în mare măsură ce consideră că este important, realizabil, necesar respectiv opusul acestora, actorii culturali din regiune. Schimbarea de atitudine și deschiderea spre alte posibilități este posibilă doar dacă modelul de activitate de tip punctiform suferă o schimbare la nivelul celor mai multe instituții.

G. Nivelul de acceptare și de sprijinire al instituțiilor, evenimentelor, programelor culturale în societate, putem spune că este ridicat. Afirmția este valabilă pentru o gamă variată de evenimente: evenimente festive, spectacole, inaugurări de expoziții, concerte etc. Acceptarea socială poate fi cuantificată prin nivelul de frecvență al evenimentelor, respectiv prin opinia publică referitoare la aceste evenimente. Această afirmație poate fi contestată din mai multe puncte de vedere. De exemplu este problematică valoarea cultural-estetică pe care le reprezintă diferitele evenimente, cât de des sunt organizate, cât costă organizarea lor, care este raportul dintre investiție și participarea la eveniment. Ar fi foarte importantă găsirea unor răspunsuri la aceste întrebări în cadrul unor analize profesionale. În lipsa acestor răspunsuri putem accepta ca un factor pozitiv frecvența ridicată a evenimentelor, respectiv opinia publică pozitivă. Toate acestea pot reprezenta un punct de plecare important celor care se ocupă de dezvoltarea activității instituțiilor din regiune.

H. Trebuie analizat detaliat sprijinul exprimabil prin indicatori cantitativi ale programelor și evenimentelor în măsura în care suntem interesați de relația reală dintre sistemul cultural și populație, sau ne interesează integrarea regională a elementelor sistemului cultural. Empiric se poate observa că munca instituțiilor culturale, interpretarea evenimentelor publice și opiniile au natură efemeră, sunt de scurtă durată, sunt legate direct de derularea evenimentelor și se concentrează doar pe câteva componente dominante. Nu se referă la întreaga instituție, la o întreagă formă de activitate, ci doar la una – două componente ale evenimentului în desfășurare, care sunt importante din punctul de vedere al așteptărilor personale, intereselor vorbitorului. Ca justificare iese în prim plan succesul de moment, un element atractiv sau o componentă ieșită din comun. Aceste evaluări sporite dar de scurtă durată ne duc cu gândul la efectul de masă culturală, la acel comportament, când impactul de moment al consumului, ca experiență pozitivă cere o confirmare rapidă de la mediul

înconjurător, și se legitimează prin pricina feedback-urilor rapide și scurte astfel realizându-se legitimarea consumului însuși.

Această evaluare practică reprezintă un sprijin social real, dar nu trebuie să pierdem din vedere caracterul efemer al acestuia din cauza încărcăturii sentimentale și al superficialității. Tocmai din acest motiv nu poate reprezenta un cadru potrivit pentru o conexiune mai adâncă și mai prosperă între instituțiile, evenimentele culturale și mediul social relevant, nu conduce la crearea unui fundal social de susținere. Deși aceste identificări temporare și efemere își au rostul, instituțiile și evenimentele culturale ar trebui întemeiate mai mult pe mediul social direct, relațiile dintre actorii sociali locali ar trebui să fie mult mai complexe, defalcate și productive. Modul de receptare asemănător cu modelul culturii de masă ne face să credem, că actorii sociali privesc activitatea instituției respective ca un serviciu de moment (ca o emisiune tv) și nu ca un mod de activitate comună, care este și modul de reprezentare al activității respectivei comunități.

Caracterul acesta de cultură de masă al instituțiilor și evenimentelor culturale este tot mai accentuată în ultima perioadă. Nu este întâmplător faptul că încercăm să organizăm cât mai multe evenimente în regiune, să creștem numărul evenimentelor recurente, să participe cât mai multe persoane la evenimente iar feedback-ul să fie pozitiv. În acest proces instituțiile, respectiv evenimentul și mediul său social - în mod paradoxal – în plan funcțional se îndepărtează tot mai mult unul de celălalt.

Din punctul de vedere al politicilor de dezvoltare regionale faptul că practicile prezentate mai sus ajung tot mai des în prim plan este nefavorabil din două motive. Ca urmare a tehnicizării și a culturalizării de masă interioare scade în mod considerabil rolul îndeplinit în procesul teritorial de autoidentificare, deși sistemul cultural ar trebui să fie unul din actorii principali ai acestui proces. Totodată acest proces prin caracterul său ocazional, în loc să lege diferitele elemente ale sistemului cultural, mai mult le izolează de cooperarea cu celelalte sisteme, în consecință în loc să sporească, mai mult scade rolul sistemului cultural în procesul de modernizare a regiunii.

I. Rolul mass-mediei îl prezentăm doar tangențial, pentru că de această temă s-a ocupat detaliat Dna Ferencz Angela, în lucrarea sa de doctorat. Rolul mass-mediei este clar pozitiv în măsura în care media este cea care oferă informații permanent despre instituțiile și

evenimentele culturale, și informațiile sunt întotdeauna pozitive. În materialele mass-media cu caracter discursiv de prezentare și evaluare, regăsim același comportament de tip receptiv ca și în majoritatea opiniilor curente. A reacționa prompt, a spune cât mai multe lucruri pozitive despre instituție și eveniment, a scoate în evidență elementele care accentuează anvergura, spectacolul, caracterul deosebit al evenimentului iar după aceea a da uitării totul, pentru că urmează o altă instituție, un alt eveniment cu o evaluare entuziastă. Nu este coincidentă faptul că din acest mod de prezentare lipsește totalmente critica și analiza rolului din societate al evenimentelor și instituțiilor culturale. Desigur rolul de prezentare al mediei și în acest fel este unul pozitiv, întrucât instituțiile și evenimentele nu și-ar putea realiza reclama din resursele proprii, iar astfel nici nu trebuie să plătească pentru reclamă.

Această practică în mod concret doar oferă legitimitate instituțiilor, dar fără orice selecție, deliberare și clasificare. Problema este pe de o parte că încercările succesive de legitimare se anihilează parțial sau totalmente. Iar și mai important este faptul că tot nu se realizează fuziunea dintre instituții/eveniment și mediul social direct, și nu se realizează tocmai integrarea pe care o definește media ca unul dintre scopurile sale.

J. Elementelor sistemului cultural momentan le este atribuit dor un rol minim în obiectivele și programele de dezvoltare. Instituțiile care își parcurg propriul drum, care au ca scop activități care să le păstreze legitimitate pe scurtă durată nu pot fi parte componentă a planurilor politicilor de dezvoltare. Modul de organizare și logica de activitate al acestor instituții nu este adecvată pentru parteneriate, participare socială. Nu agreează adaptarea la schimbările structural-funcționale, alocarea de roluri, modelele de cooperare bazate pe împărțirea rolurilor și responsabilităților. Această barieră structural- funcțională trebuie luată în considerare deoarece analizăm posibilitățile de dezvoltare ale instituțiilor, respectiv asumarea de roluri în programele mai largi de dezvoltare. Imposibilitatea de evoluție este adeseori remarcată, dar de cele mai multe ori este motivată cu aptitudinile angajaților, cu lipsa competențelor profesionale, lipsa de calificare. De multe ori într-adevăr aceste sunt motivele și într-adevăr de cele mai multe ori operatorii instituțiilor însuși sunt responsabili pentru lipsa dezvoltării. **Însă elementele care îngreunează dezvoltarea și cooperarea regională sunt incorporate adânc în modul de formare și funcționare a instituțiilor, al proceselor.**

* * *

Caracterizarea funcțională a sistemului cultural indică în mod clar că această problemă necesită o abordare deliberată și coordonată strategic. Acest lucru este motivată de nivelul ridicat de individualizare și caracterul efemer al activităților instituțiilor, incertitudinea pozițională și profesională a elitei din regiune, lipsa de monitorizare sistematică a proceselor culturale și a potențialului semnificativ al instituțiilor și exploatarea potențialului regiunii în folosul acestuia, care momentan funcționează sub nivelul posibilităților. Desigur nu putem afirma că varietatea, fragilitatea și vulnerabilitatea din momentul de față al instituțiilor și proceselor culturale nu ar conține și un șir de componente pozitive. În baza analizei nu dorim în nici un fel să propunem includerea instituțiilor cu orice preț într-un sistem centralizat care poate părea foarte eficient.

Elementele sistemului cultural sunt caracterizate momentan de vulnerabilitate, standarde de operare variabile, dependența de individ, proiectarea pe termen scurt, nivelul scăzut de profesionalizare. Pe de altă parte le caracterizează pofta de experimentare, ajutorul reciproc (non-formal), nivelul afectiv ridicat. Sistemul cultural este caracterizat de vulnerabilitate, nivel de funcționare fluctuant, grad redus de profesionalizare, dependență de individ, iar acest lucru este valabil și referitor la utilitatea în societate, nivelul de eficacitate, rolul în definirea identității și modernizarea regiunii.

Totodată trebuie menționat faptul că în anumite domenii nu avem la dispoziție studii care să facă posibilă analiza funcțională a sistemului. Pe deasupra am avut la dispoziție un timp foarte limitat pentru realizarea analizei de situație, astfel am putut realiza doar o analiză și evaluare a studiilor deja efectuate în acest domeniu, realizarea unor noi analize nefiind posibilă. Totuși este recomandată realizarea acestui studiu în prima fază a realizării strategiei. Aree importante care au nevoie de o analiză aprofundată: analiza și evaluarea produselor sistemului, analiza și evaluarea serviciilor, analiza și evaluarea activităților PR - reclamă, analiza și evaluarea aparițiilor pe bază web, analiza și situația creșterii de baze de date, realizarea principalelor analize sectoriale (ex. formări).

5. Analiza de situație a obiectivelor strategiei

În continuare vom sintetiza acele caracteristici ale sistemului cultural, care joacă un rol important în formarea identității și modernizarea regiunii. Observațiile din cadrul analizei de situație desigur pot reprezenta subiectul discuției nu numai între actorii culturali ai regiunii, ci și toți cei care dispun de cunoștințe profesionale în teritoriul proceselor de autoidentificare și dezvoltare regională. Principalul nostru scop este ca prin observațiile din analiza de situație și dezbaterile create pe marginea acestora în procesul de elaborare a strategiei să dezvoltăm acele linii de acțiune și pachetul de programe cel mai optim, prin care să angrenăm cât mai mult sistemul cultural în aceste două procese teritoriale.

Disponem de o întreagă gamă de studii despre caracterul și situația momentană a procesului de identificare din regiune (analize despre utilizarea simbolică a spațiului, analiza proceselor de dezvoltare a identității pe plan local și regional, există date de baze pe această temă iar momentan este planificat un forum profesional în cadrul „Forumul Regiune de Succes” (Sikeres Székelyföld FórumSOROZAT) materialele de lucru există deja). Am făcut de câteva ori referință la aceste materiale în capitolul recapitulativ al studiilor. Și despre situația procesului de dezvoltare al regiunii există o serie întreagă de analize și proiecte, există numeroși experți în domeniu, care pot fi parteneri în procesul de elaborare al strategiei.

5.1. Roluri în crearea identității

După 1989, elementele sistemului cultural (valori culturale, organizații, evenimente, personalități) se angajează tot mai mult în procesul de dezvoltare al regiunii, fără ca această participare și acest rol asumat să fie conștientizat ca o dezvoltare de identitate programatică. Acest lucru poate fi explicat prin simplul fapt că în această regiune activitățile de dezvoltare a identității din perioada de după 1989 corelează în cele mai multe cazuri cu procesele de reabilitare locale și etnice, respectiv cu acțiunile politice legate de acestea. Conceptele și metodica politicilor de dezvoltare legate de comunitate și de dezvoltarea de identitate locală și regională, nu sunt cunoscute. Dezvoltarea de identitate are loc în diferite feluri, de mai multe ori și în acestea sunt folosite multe elemente culturale, însă practicile discursive le plasează pe

acestea în segmentul politicii sau al reprezentării etnice. Astfel rolul lor în dezvoltarea societății, al identității locale sau regionale este mai mult un rol implicit și de scurtă durată, are un caracter mai mult afectiv decât unul conștient și cel mai important este faptul că nu există conexiune între diferitele elemente. Evenimentele nu constituie un proces care să ofere actorilor culturali obiective, o direcție clară sau un rol social bine definit. În concluzie potențialul de dezvoltare al identității al diferitelor elemente este eficientizat doar într-o foarte mică măsură.

5.2. Roluri în modernizarea regională

Rolul sistemului cultural în modernizarea regiunii momentan este unul nesemnificativ. În regiunile periferice sub conceptul de modernizare socială ne referim la acele nevoi și acel proces cu ajutorul căruia actorii sociali pot face față provocărilor macro proceselor, crește competitivitatea lor, în timp ce nu pierd legătura cu regiunea. Toate aceste se pot reflecta în dezvoltarea competențelor personale sau profesionale, inovații de conținut, accesarea de informații, profesionalism, învățarea tehnicilor de instituționalizare, managementul relațiilor, cooperarea și multe altele.

Elementele sistemului cultural (instituții, evenimente, programe etc.), se leagă mai mult de valorile și normele culturale rurale, sprijină intensitatea în sens pozitiv, aprofundarea lumii proprii, cunoscute, decât conexiunea la procesele globale.

Dominanța intensității și modelele de menținerea activității la scară individuală îngreunează crearea de rețele și colaborarea structurală cu celelalte arii ale vieții sociale (economie, educație, protecția mediului, piața muncii).

5.3. Situația sinergiei din cadrul sistemului

Organizarea și funcționarea de tip punctiform al elementelor sistemului scade în mod semnificativ șansa creării sinergiilor. Relația dintre diferitele elemente se bazează în mare măsură pe relațiile interpersonale. Acestea nu sunt deloc sau sunt instituționalizate doar în

foarte mică măsură. Desigur relațiile personale pot avea o influență mare în succesul unei inaugurări de expoziție, recenzia unei cărți sau un spectacol. Dezavantajul lor provine din caracterul efemer, iar încetarea lor poate duce la desființarea evenimentului sau grupului. Aceleași tip de relație caracterizează și legătura dintre diferitele instituții. La acest nivel cursa pentru atragerea de fonduri se realizează mai mult în mod individual, nu sprijină apariția consorțiilor și cooperărilor.

5.4. Practici de reprezentare

Cel mai important segment de reprezentare al instituțiilor, evenimentelor, valorilor culturale este media. Din analiza de situație efectuată reiese că atitudinea mediei tipărite și electronice este una pozitivă. Media este deschisă oricărei cereri de apariție venită din partea oricărui actor din mediul cultural, chiar în unele domenii (protecția monumentelor, valori istorice, prezentarea unor personalități în cadrul unor interviuri) preiau inițiativa. Dar și în acest domeniu practica reprezentării este cu mult sub potențialul real. Acest lucru se întâmplă din două motive.

Actorii din media consideră că trebuie să scoată în evidență doar ceea ce-și doresc actorii din mediul cultural și nimic mai mult. Dacă teatrul face publicitate unui spectacol, galeria face publicitate unei inaugurări iar editura face publicitate unei cărți de cele mai mult ori media face publice aceste lucruri gratis. Însă se oprește aici, nu dorește să facă recenzii, analize despre evenimentul care a avut loc. Pe de altă parte și actorii din mediul cultural sunt mulțumiți cu această situație. Drept urmare în media apar sute de știri culturale și referate despre evenimente. Acesta reprezintă doar un cadru minim al relației dintre sistemul cultural și media, însă lipsesc totalmente toate celelalte modalități de colaborare dintre cultură și media (evaluare, situare socială, generarea unor noi reflexii).

Folosirea mijloacelor societății informaționale constituie o nouă șansă de reprezentare pentru sistemul cultural. Tehnologia este cunoscută, mijloacele există, costurile nu sunt mari. Totuși rezultatele sunt reduse, probabil datorită faptului că în mediul rural posibilitățile IT sunt utilizate doar la un nivel scăzut. Dar are un rol și mai important modul de organizare de tip punctiform prezentat mai sus. Fiecare actor cultural experimentează avantajele oferite de IT, au câteva rezultate frumoase dar imaginea de ansamblu nu este una pozitivă, aceste

încercări de cele mai multe ori rămân într-un stadiu formal. Și faptul că diferitele evenimente mai mici se organizează mai mult pe baza relațiilor personale, astfel și nevoia de reprezentare al evenimentului se racordează acestui nivel. Desigur dimensiunea IT-lui poate reprezenta unul din segmentele de bază în definirea identității însă în momentul de față asumarea de roluri al actorilor culturali este infim.

5.5. Capacitatea endogenă, caracterizare din punctul de vedere al economiei culturale

În anii precedenți am efectuat studii în mai multe localități, studii al căror scop a fost enumerarea cât mai punctuală a valorilor locale. Experiența noastră este că numărul valorilor culturale este cu mult peste numărul valorilor din conștientizarea publică. Explicația este foarte simplă: în plan local aceste valori reprezintă parte integrată a vieții de zi de zi în așa măsură încât nici nu se realizează valoarea lor culturală. De acest gen sunt elementele gastronomice, construcțiile lingvistico-simbolice, elementele locale ale mediului construit, istoria și evenimentele societății locale, caracteristicile locale ale modului de viață și altele. Deși cele mai multe descrieri de localități, monografiile, prezentările de peisaj prezintă cele mai multe dintre aceste elemente, aceste capacități endogene la nivelul conștiinței comune nu sunt considerate valori.

Deocamdată nu există aspirația de a realiza un inventar cât mai complet al valorilor locale, din acest motiv lipsește și următorul pas care din punctul de vedere al politicilor de dezvoltare ar putea fi foarte productiv. Ne referim aici la abordarea cultural-economică conform căruia potențialul endogen care momentan nu este considerat valoare culturală, în urma unei munci profesionale efectuate în comunitate ar putea fi introdus în identitatea locală și ar putea deveni astfel valoare culturală cunoscută și acceptată. La nivelul analizei de situație putem spune că acest potențial imens există, dar deocamdată lipsește recunoașterea necesității și utilității acestei munci culturale.

5.6. Funcția de atragere de fonduri și funcția de generare de fonduri

Cu cât este de mai mică anvergură un eveniment, o instituție, cu atât mai multe fonduri atrage, fapt ce dovedește forța interioară specifică a sistemului cultural. Desigur această putere de atragere de fonduri este valabilă doar în mediul social direct, bazat mai ales pe relațiile personale, pe rețeaua de încredere, dar funcționează în multe locuri și poate fi foarte eficient. Poate reprezenta resursele proprii (forță de muncă, cunoștințe, bani, ajutorul acordat de ceilalți -instrumente sau bani-, capitalul social etc. Nu este o formă instituționalizată în sensul concret al cuvântului, dar are un nivel de instituționalizare ridicat în plan local. Acest model susține multe dintre elementele sistemului și este capabil să înlocuiască elementele care dispar.

6. Analiza SWOT

Calități	Defecte
<ul style="list-style-type: none"> - Un număr considerabil de instituții și evenimente culturale - Dinamismul elementelor constitutive ale sistemului cultural - Capacitatea de funcționare al elementelor vieții culturale - Nivelul de legitimitate și acceptare socială a diferitelor instituții, eveniment și programe culturale locale, este foarte ridicat - Nivelul ridicat de participare la evenimentele culturale - Aprecierea exclusiv pozitivă a mass-mediei	<ul style="list-style-type: none"> - Caracterul de tip punctiform al sistemului cultural - Sistemul instituțional cultural este incapabil să creeze o structură - Puterea relațiilor individuale - Deficiențe de resurse și lipsa competențelor de atragere de fonduri - Lipsa unei viziuni de viitor, individuale sau în plan organizațional - Enumerarea concretă a resurselor culturale ale județului - Eterogenitate culturală - Efectul culturii în masă: evaluările, opiniile au caracter efemer, se concentrează doar asupra unor caracteristici dominante - Media se limitează doar la prezentarea evenimentelor

Posibilități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Conexiunea intensă dintre instituțiile și evenimentele culturale și mediul social direct - Dispariția caracterului punctiform al sistemului cultural și organizarea în structură a sistemului instituțional cultural - Organizarea conștientă a utilizării resurselor - Creșterea conștientă a capacității de atragere de fonduri - Folosirea resurselor culturale ale regiunii în economia culturală - Integrarea mediei în mod eficient în întărirea relației dintre instituțiile culturale sau evenimente și mediul social - Transformarea definiției tradiționale al culturii 	<ul style="list-style-type: none"> - Menținerea modelului de activitate de tip punctiform - Intensificarea fenomenului de cultură în masă - Sistemul cultural și procesul de identificare regională se îndepărtează în așa măsură în care interacțiunea dintre ei devine ne semnificativă sau chiar dispare - Depărtarea instituțiilor și evenimentelor de planurile și realizările politicilor de dezvoltare - Marginalizarea treptată a culturii și ruptura totală de mediul social relevant, fapt ce atrage după sine dizolvarea treptată a sistemului cultural și minimalizarea radicală a numărului de evenimente culturale

PARTEA II.:
PROPUNERI DE DEZVOLTARE

7. Puncte de plecare privind politicile de dezvoltare

În urma cererii primite din partea Centrului Cultural Județean Harghita, am realizat un studiu recapitulativ al cercetărilor care au avut ca temă situația instituțiilor culturale, evenimentele organizate de acestea sau rolul acestor instituții în societate. Rezultatele studiului pot fi citite în prima parte a Strategiei. Totodată am realizat o bază de date, necesară realizării analizei de situație. În această bază de date sunt incluși toți actorii sistemului cultural al regiunii din sfera formală/instituțională și neinstituțională,. În cadrul studiului am analizat individual atât rolul acestor actori în sistemul cultural al regiunii cât și funcția lor în societate. Metodologia amănunțită a analizei se găsește în anexa studiului. Pe baza acestei analize am ajuns la concluzia, că pentru dezvoltarea eficientă a strategiei culturale recomandăm paradigma politicii de dezvoltare.

Rezultatele obținute în urma analizei funcționale a componentelor sistemului cultural le prezentăm în continuare.

Pe baza analizei și evaluării profesionale a materialelor din cadrul studiului am concluzionat că situația și modul de funcționare din acest moment, al sistemului cultural din județul nostru, poate fi evaluat din două puncte de vedere foarte diferite.

1. Poate fi evaluat prin prisma modelului cultural reprezentat de către principalele instituții culturale, evenimentele organizate și specialiștii din domeniu. Acest model poate fi denumit **Paradigma de interpretare internă**. Această perspectivă culturală și acest model de funcționare s-a format cu mult înainte de revoluția din 1989. Caracteristica acestuia este, că tot ceea ce aparține conceptului de cultură, reprezintă un segment individual și aparte al comunității căruia îi aparține, reprezintă o valoare în sine, care necesită finanțare totală și trebuie să beneficieze de o independență specifică. Bazându-ne pe această perspectivă, criteriile analizei de situație trebuie să aibă ca scop întărirea sistemului actual, respectiv îmbunătățirea treptată a acestuia.
2. Sistemul cultural al județului, poate fi analizat și prin prisma modernizării și competitivității teritoriale, respectiv din punctul de vedere al scopurilor și programelor

politicii culturale curente al Uniunii Europene. Acest model poate fi denumit **Paradigma interpretării pe baza politicii de dezvoltare**. În cazul în care în analiza noastră ne bazăm pe acest model, vom fi nevoiți să facem și o serie de constatări care au legătură cu înnoirea sistemului funcțional al culturii, respectiv pot avea ca rezultat o reformă importantă pe plan organizatoric și funcțional.

7.1. Principalele teze ale analizei de situație realizate pe baza paradigmei de interpretare internă

Având ca punct de plecare modul de funcționare din acest moment al sistemului cultural, respectiv cunoștințele profesionale care determină funcționarea acestui sistem putem face următoarele afirmații:

- Sistemul conține foarte multe elemente (instituții, evenimente, personalități, valori, produse etc.), și acest set de elemente, prin valorile sale, prin modul de funcționare și prin rezultatele sale poate fi considerat unul din punctele forte ale regiunii.
- Rezultatele cercetării ne arată că regiunea mai dispune și de alte elemente care pot fi transformate în valori culturale și incluse în sistemul cultural
- Elementele sistemului funcționează mai mult pe plan local, individual, independent de celelalte elemente. Legătura dintre diferitele elemente ale sistemului este ne semnificativă, totodată legătura cu alte componente ne-culturale este foarte rară
- Nevoile materiale ale sistemului sunt semnificative, așteptările de sprijin, al celor care fac parte din acest sistem sunt mult mai mari decât posibilitățile reale de finanțare care pot fi accesate în incinta sau în afara județului. Actorii interni ai sistemului consideră întregul sistem slab finanțat și sunt de părere că problemele și insuficiențele din funcționarea acestuia se datorează deficiențelor financiare.
- Instituțiile și evenimentele care în mod direct sau indirect aparțin de acest sistem sunt toate dependente de competențe individuale și nivelul de instituționalizare este foarte scăzut

7.2. Principalele teze ale analizei de situație realizate pe baza paradigmei interpretării pe baza politicii de dezvoltare

În decursul ultimilor ani în regiune a avut loc un proces intens de autodefinire regională. Acest proces pe deoparte a avut loc pe plan public-politic în forma unei activități de tematizare, respectiv la nivelul unor programe și proiecte în cadrul activităților concrete din cadrul politicilor de dezvoltare. Acestui proces endogen i se alătură lista scopurilor politicilor de dezvoltare prezentate în documentele EU 2020. Acestea acordă o mare importanță nevoilor și țințelor de dezvoltare (ex. abordarea și practica dezvoltării incluzive) din zonele semi-periferice. Această ambivalență provenită pe deoparte din situația regională, pe de altă parte din politicile Uniunii Europene ne îndeamnă, să analizăm funcționarea sistemului cultural județean și din perspectiva paradigmei politicii de dezvoltare.

În acest caz va trebui să adăugăm constatările de la punctul întâi o altă serie de constatări:

- Rolul sistemului cultural în procesul de autodefinire a regiunii respectiv în politicile de dezvoltare aferente acestuia este foarte mic
- Rolul său în creșterea atractivității regiunii are doar caracter ocazional și este cu mult sub potențialul real
- Rolul sistemului cultural în ocuparea forței de muncă (crearea de noi locuri de muncă) este minoră (deși menținerea sistemului este realizată cu ajutorul unui număr însemnat de funcționari plătiți din bani publici)
- Nevoile financiare ale sistemului sunt semnificative, pe când rolul său de atragere de fonduri și generare de fonduri este nesemnificativ momentan
- Sistemul cultural, funcțional nu are legături cu celelalte domenii din cadrul politicilor de dezvoltare (economie, agricultură, turism, formare)
- Atât modul de organizare și de funcționare cât și modul de prezentare și interpretare ale acestui sistem sunt ideologice. În consecință profesionalismul la orice nivel este într-o situație ingrată, iar criteriile economice își pierd din importanță

- Evenimentele organizate în regiune au o caracteristică comună: managementul evenimentelor este lipsit de cunoștințe profesionale. În timp ce organizarea tehnică este tot mai intensivă și tot mai costisitoare, folosul real pe plan social anterior și ulterior al evenimentelor este tot mai infim. Astfel dacă în urma unor evenimente ar fi efectuate niște analize cost-beneficiu, rezultatele probabil ne-ar arăta un sold negativ. Desigur acest lucru are legătură cu faptul că monitorizarea instituțiilor și evenimentelor culturale, studiile de eficiență lipsesc cu desăvârșire. Singurul etalon îl reprezintă numărul aparițiilor media al evenimentului respectiv.
- Pe plan județean nu există o instituție sau un specialist în domeniu, care să se ocupe de evaluarea practicii consumului cultural, respectiv de modul de accesare a bunurilor culturale, și nici atât cineva care să se ocupe de managementul sau sprijinirea acestui proces. Singurul etalon îl reprezintă nivelul de frecvență al diferitelor evenimente, dar și de aceasta se ocupă doar mass-media. Având în vedere că modul și nivelul de accesare a diferitelor bunuri culturale reprezintă un indice de calitate a vieții și un indice al egalității de șanse, ignorarea acestui segment naște mari semne de întrebare în legătură cu rolul îndeplinit în societate de către sistemul cultural județean
- Din analiza de situație efectuată reiese că în instituțiile sistemului nostru cultural lipsesc totalmente specialiștii care să aibă cunoștințe legate de paradigma politicilor de dezvoltare sau care să încurajeze aplicarea acestuia. Cei care sunt receptivi față de această paradigmă nu lucrează în domeniul culturii ci în domeniul politicilor de dezvoltare (programe județene de dezvoltare, teritorii Leader, grupuri de acțiune locale, grupuri de dezvoltare din cadrul administrațiilor locale etc.). Momentan nu există nici un fel de colaborare între specialiștii din cele două categorii. (O primă inițiativă inovatoare în acest sens este inclusă în unul din programele de dezvoltare a imaginii al Consiliului Județean Harghita).
- Din sistemul cultural județean lipsește totalmente segmentul creativ și inovativ. Segmente ca designul, reclama, moda, proiectarea imaginii pot fi regăsite mai mult în zona afacerilor, iar proiectarea imaginii localităților, proiectarea spațiilor publice, dezvoltările pe bază web, programe de ocrotire a monumentelor pot fi regăsite îndeosebi în segmentul politicilor de dezvoltare. Sistemul cultural nu este deschis față de aceste segmente inovative și creative. Un exemplu caracteristic este și faptul că sistemul cultural nu are ca scop deloc crearea unor spații culturale publice, permanente.

- Întregul sistem cultural este caracterizat de pasivitate (ex. oferă și pretinde), un fel de aristocritate (presupune ca valoarea sa este independentă de alte procese sociale) iar din punctul de vedere al politicilor de dezvoltare este anacronistic (este rezervat în colaborarea cu alte segmente, câteodată chiar și față de procesele caracteristice acestei zone)
- O alta caracteristică al acestui sistem este discrepanța dintre rolul său real din societate și rolul formulat de sine însuși. Această discrepanță nu este întotdeauna evidentă datorită faptului că instituțiile de cele mai multe ori folosesc o parte din resursele lor pentru achiziționarea unor produse care justifică activitatea și rostul lor, și care sunt prezentate ca servicii sociale.

Sinteză

Procesul de autodefinire și politicile de dezvoltare aferente acestui proces pot avea succes doar dacă unul din cele mai puternice componente ale regiunii, sistemul cultural, renunță la pasivitate și devine parte integrantă a acestui proces. Deocamdată acest proces de integrare este doar de suprafață, se reflectă doar în câteva activități cum ar fi de exemplu: publicații, câteva evenimente de o mai mare anvergură, tentative de fondare de instituții, câteva proiecte culturale recente din regiune etc.

Putem deosebi două arii importante în diversificarea efectivă a rolului structural:

- **Asumarea unui rol strategic în procesul de dezvoltare al identității regionale**
- **Asumarea unui rol strategic în procesul de modernizare regională**

În ambele cazuri sunt necesare niște acțiuni, programe, atitudini care deocamdată sunt noi actorilor actuali din sistemul cultural și sunt diferite de cele folosite până în acest moment. Întrebarea de bază este, dacă pe lângă păstrarea rezultatelor deja existente sistemul acesta va fi capabil de o extindere de funcții și o reformă funcțională în urma căruia cultura să poată deveni unul din actorii principali în procesul de autodefinire a regiunii și în creșterea competitivității regiunii.

OBSERVAȚIE

Propunerile prezentate în Strategie sunt formulate în baza paradigmei politicii de dezvoltare. Ținem să subliniem, că dezvoltarea sistemului cultural poate fi realizată și pe marginea paradigmei de dezvoltare internă. Între cele două paradigme există o foarte mare contradicție pe plan structural și funcțional, deci aplicarea hibridă a acestora nu este posibilă. Totodată accentuăm și faptul că introducerea subită, de pe o zi pe alta a paradigmei politicii de dezvoltare nu este recomandată.

Tocmai din această considerație Anexa Strategiei conține și un pachet de propuneri de implementare.

8. Cadru de politici UE

Din 2006, suntem martorii unei schimbări în cadrul politicilor europene în ceea ce privește definiția culturii (vezi: Economy of Culture in Europe. Study prepared for the European Commission. Directorate-General for Education and Culture, october 2006). Conform acesteia cultura poate fi atât un factor economic determinant cât și un factor determinant în creșterea competitivității regiunii în cazul în care:

- Este analizat în cadrul economiei culturii
- Dacă sunt puse în prim plan componentele creative ale culturii

Îndeplinirea oricărui criteriu necesită o schimbare majoră de viziune și practică, mai ales în regiunea noastră, unde cei mai mulți actori sociali tratează cultura ca un segment sustenabil, care nu se află în raza de acțiune a proceselor inovative și de creștere a competitivității. În cadrul schimbării mai sus menționate au fost realizate mai multe analize profesionale și mai multe documente policy au fost elaborate¹. Acestea pun în prim plan principiile formulate în Strategia de la Lisabona, cu o atenție sporită acordată inovației și creării de noi locuri de muncă. Această nouă formă de definiție – referindu-ne concret aici la interconectarea culturii cu consolidarea coeziunii sociale și cu activitățile regionale de dezvoltare - apare deja și în documentele și programele politicilor de dezvoltare din perioada 2007-2013. Trebuie reținut faptul – indicat și în analiza despre acest proces² - că în această perioadă principiile politicii culturale au fost acceptate, rezultatele însă sunt deocamdată foarte modeste. Însă faptul că în documentele Europa 2020 apar într-un mod și mai accentuat

¹ De exemplu: Culture in Local & Regional Development, Seminar 2009 November 11.

<http://www.cses.co.uk/surveys/eacea-culture-and-regional-policy/brussels-seminar/>

Commission Green Paper: Unlocking the potential of cultural and creative industries 2010.

http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc/GreenPaper_creative_industries_en.pdf

European Agenda for Culture 2010. http://ec.europa.eu/culture/documents/mocedu_final_report_en.pdf

² Vezi: The Contribution of Culture to Local and Regional Development. Executive Summary. CSES 2010.

http://vti.be/sites/default/files/final_report_SF_en.pdf

elementele schimbării de viziune sus menționate ne dovedesc importanța schimbării de viziune și a practicilor de susținere aferente.

Bazându-ne pe aceste informații avem speranța, ca planurile și programele concrete de dezvoltare ale culturii să urmărească, să aibă ca scop contribuirea în mod direct la procesele economice și la politicile de dezvoltare, referindu-ne aici și la asumarea unui rol semnificativ pe piața muncii. Trebuie așezate în prim plan componentele inovatoare și creative ale culturii, profitând de faptul că dinamica de dezvoltare a sectorului creativ poate fi foarte ridicată. Iar tot ceea ce aparține de asumarea unui rol în politicile de dezvoltare, în acest domeniu este nevoie de recunoașterea și punerea în practică a acelor practici culturale locale și regionale care în mod direct sprijină viziunea și practica dezvoltării incluzive și sustenabile (vezi Europe 2020). O caracteristică importantă a practicii politicilor de dezvoltare culturale este faptul că deja reprezintă o parte integrantă a Fondurilor Structurale și pot avea un rol real în consolidarea coeziunii sociale. Exemple concrete în acest plan reprezintă investițiile infrastructurale care au legătură cu aria culturală, programele care au ca scop creșterea nivelului de atractivitate al satelor și orașelor, programele legate de dezvoltarea regiunilor creative, programele pe bază culturală și au ca scop crearea unor noi locuri de muncă etc³.

Dacă recapitulăm principalele concluzii în legătură cu cele mai importante schimbări de viziune și practică în definirea rolului culturii, în regiunea noastră trebuie amintite următoarele:

- ✓ Cultura are un rol de bază în organizarea creativă a economiei dintr-o regiune. Într-o regiune care dispune de o gamă variată de valori culturale, această abordare este importantă, pentru că în acest mod cultura poate deveni un factor economic veritabil.
- ✓ Scoaterea în evidență a creativității și a inovației, necesită o regândire și înnoire a conținuturilor programelor deja funcționale din planul cultural. Pe de altă parte în consecință unele segmente care momentan funcționează independent de sistemul cultural vor trebui corelate cu aceasta
- ✓ În cazul oricărui program sau oricărei strategii (regional, zonal sau local) trebuie luate în considerare așteptările legate de creșterea competitivității și crearea de locuri de muncă

---

³ Vezi: The Contribution of Culture to Local and Regional Development. Executive Summary. CSES 2010. http://vti.be/sites/default/files/final_report_SF_en.pdf

- ✓ În regiune nu vom avea nevoie de strategii culturale individuale, ci de strategii de dezvoltare bazate pe cultură în care un rol important îl vor avea creativitatea și inovația, rolul din economie, crearea de locuri de muncă etc.
- ✓ În strategiile și programele culturale trebuie aplicate aspectele și metodele profesionalismului politicilor de dezvoltare

Cele prezentate mai sus subliniază din nou faptul că planurile de dezvoltare legate de segmentul cultural ar trebui să fie în concordanță cu concepțiile și practicile de dezvoltare și modernizare ale regiunii. Acest tip de abordare al culturii este susținut pe de o parte de politicile europene, pe de altă parte trebuie să conștientizăm faptul că, obiectivele de dezvoltare prezentate în documentele Europa 2020 oferă o șansă reală regiunilor asemănătoare județului Harghita. Acest lucru provine din simplul fapt că, obiectivele de dezvoltare incluzive și sustenabile bazate pe capacitățile endogene coincid cu acele posibilități și modalități de dezvoltare, care sunt posibile într-o asemenea regiune semi-periferică. Mai concret: politicile europene sunt mai sensibile la zonele semi-periferice decât au fost vreodată. Din păcate actorii județeni din segmentul politicilor de dezvoltare nu erau pregătiți pentru schimbările prezentate în documentele Europa 2020, segmentul cultural nici atât, ba chiar dimpotrivă, aceasta din urmează o viziune și o practică total opusă.

9. Propuneri de dezvoltare

9.1. Puncte de plecare

Atingerea obiectivelor majore presupune formularea strategiei care să cuprindă un pachet relevant de obiective specifice - măsuri – programe sau proiecte aferent fiecărui obiectiv strategic definit anterior. Ele au la baza obiectivele politicii de dezvoltare regională.

Scopul acestei strategii culturale (în continuare Strategie) este integrarea elementelor sistemului cultural județean în procesul complex a politicii de dezvoltare și în procesul de autodefinire regională. Acest proces a reprezentat un pas important făcut în direcția modernizării și adaptării administrației publice la procedurile europene ce impun folosirea unui management modern, coerent și integrat de gestionare a sferei culturale.

<i>Rezultatele în urma analizelor arată că realizarea obiectivelor au șansa reală. Argumentele importante sunt următoarele:</i>

9.1.1.

Dezvoltarea mediului cultural este dependentă de factorii de natură socioeconomică, de suportul autorităților locale, precum și de factorii de natură legislativă. Consiliul Județean este un factor de decizie politică și administrativă la nivelul județului, și este principalul ordonator de credite al instituțiilor de cultură. În acest sens Strategia nu întruhipa dorințe sau un model profesional dorit, ci un proces de dezvoltare socială realizabil la nivel operațional și din punctul de vedere a deciziilor politice.

Domeniile legate de Strategie	Nivelele de competente a Consiliului Județean Harghita
Domeniile clasice (teatru, muzică, arte plastice, etc.)	- Competente de planificare din punctul de vedere a politicii de dezvoltare si resurse
Consum cultural, nivele de acces la cultura, participarea comunității locale	- Posibilități de dezvoltare a infrastructurii culturale (de ex. renovarea monumentelor istorice, drumuri turistice, etc.)
Valorile locale, identitate	- Planificarea unor programuri si resurse
Piața culturală (media, editura de cărți, etc)	- Practica de sponsorizare (financiar sau cu caracter de gestionare)
Sectorul creativ (de ex. monumente de artă, imaginea localității, design, modă, etc.)	- Sistem de instituții propriie
Instituții ce aparțin Consiliului Județean Harghita	- Posibilități de gestionare la nivel județean (posibilitatea de a influența instituțiile ce nu aparțin direct in competența consiliului județean)
Mulțimea instituțiilor și organizațiilor ce aparțin în competența Consiliului Județean Harghita	- Cel mai semnificativ potențial de alocare a resurselor financiare

Tabelul de mai sus arată ca din punctul de vedere a culturii Consiliul Județean are o influență puternică directă și indirectă. Prin urmare șansele de realizare a Strategiei județene formulat din punctul de vedere a politicii de dezvoltare sunt reale. Nu putem afirma toate acestea privind alte domenii (de ex. agricultura, turismul, sectorul SI, tineret, etc.) În cazul domeniilor mai sus amintite, Strategia la nivelul județean se întinde mai ales la animarea, stimularea și în unele cazuri la gestionarea procesului politicii de dezvoltare. Sistemul culturii este o excepție, în acest caz Consiliul Județean poate acționa în mod eficient.

9.1.2.

În cazul introducerii potrivite a Strategiei avem o șansa reală pentru că actorii sectorului de dezvoltare socială, actorii creativi și inovativi care au ajuns pe planul al doilea vor promova sistemul culturii în procesul integrării acesteia în politica de dezvoltare și vor ajuta crearea sinergiilor între diferite sectoare. Alți actori pot fi adăugați la sistemul culturii, cu cei care nu au fost incluși până acum. Acești actori noi pot introduce noi concepții economice sau inovatoare, noi metode care lipsesc din sistemul actual.

9.1.3.

În cunoștința documentelor EU din domeniu și în cunoștința politicilor de dezvoltare, după examinarea documentului Europa 2020 care reprezintă obiectivele Strategiei Lisabona, dezvoltarea culturii în acest mod apare cel mai recomandat. Argumentele cele mai importante sunt următoarele:

- Cultura aduce în acțiune punctele de vedere economice, a eficienței sociale și a forței de muncă
- Crește posibilitatea de colaborare cu partenerii profesioniști din afara regiuni
- Promovează acțiunile creative și inovative și în zonele rurale
- Creează posibilitatea de a aloca resurse financiare considerabile
- Încurajează procesul de învățare și de îmbunătățire a competențelor
- Promovează egalitatea de șanse și îmbunătățirea calității vieții
- Prin unirea diferiților actori culturali pe bază de proiecte aduce în sistem resurse endogene care nu au fost utilizate până acum .

Sistemul cultural județean sau regional legat de concepțiile metodologice a politicilor UE permite accesul la resursele financiare a următoarelor perioade financiare. (Alocarea de resurse financiare a sistemului privind susținerea administrației locale are o eficiență scăzută, mai ales în cazul fondurilor europene.)

9.1.4.

Modelul propus va transforma parțial și treptat modelul financiar. Abordarea bazată pe politica de dezvoltare în primul rând nu se concentrează pe creșterea sprijinului financiar din partea administrației locale, sau nu se bazează pe ajutoare de tip întreținere, ci la extinderea actorilor în mod semnificativ, și la gestionarea și conectarea resurselor legate de sistem. Ca de exemplu: în județul Harghita într-o săptămână se întâmplă aproximativ 20-30 de manifestări (de la editura de cărți până la concerte, sau de la zilele satului până la un eveniment de artă) care ar putea fi legate de sistemul culturii, dar aceste evenimente nu sunt în corelație nici în spațiul virtual, să nu mai vorbim despre lipsa afișării profesionale sau despre lipsa construirii de destinație la nivel local sau zonal.

În cursul punerii în practică a Strategiei trebuie luat în considerare unele obstacole semnificative, a cărei administrare ar trebui să facă parte din munca strategică.

- Din partea actorilor activi și dominanți a sistemului culturii ar trebui să fie de așteptat o atitudine de apărare sau de rezistență. Poate provoca probleme adoptarea și validarea punctelor de vedere de economie, includerea domeniilor care se află astăzi „în afara culturii” (de ex. design, gastronomie, imaginea localității, etc.), nevoia de sinergie a competențelor profesionale (de ex. concilierea competenței legate de politica de dezvoltare cu competențele culturale) și altele.
- Astăzi procesul de stabilire a politicii de dezvoltare județeană este în dezavantaj relativ față de obiectivele și programele strategiei Europa 2020. În zonele rurale semi-periferice este un fenomen frecvent că practica de finanțare dominată de ofertele de subvenție (care în sine este un proces foarte util și necesar) parțial sau complet eclipsează proiectarea, planificarea și mentalitatea politicii de dezvoltare conform intereselor reale locale sau regionale, precum și pregătirea profesională la practica de planificare a următoarelor perioade. Acest fapt poate împiedica realizarea Strategiei și procesul de acceptare socială a acestuia.

9.2. Viziune

Astăzi fiecare actor din regiune consideră că, cultura are o valoare semnificativă, în practică însă ea devine o „povară” greu de suportat. Actorii și liderii instituțiilor culturale sunt excepție, ei judecă sistemul culturii un domeniu ignorat, rolul administrației locale în ceea ce privește susținerea culturii este limitat, și sunt de părere că sprijinul din partea actorilor sociali (consumatori de cultură, sponsori) este scăzut. O astfel de interpretare a sistemului nu poate fi conectat cu o viziune pozitivă și plină de forță de acțiune. Pachetul de propunere strategică în urma paradigmei politicii de dezvoltare nu conectează viziunea cu sistemul actual, ci cu un sistem complet reînnoit din punct de vedere funcțional.

Interesul social regional și paradigmele recomandate de documentele EUROPA 2020 pentru zonele rurale încurajează integrarea sistemului culturii în procesul politicii de dezvoltare la nivel regional. Segmentul cultural prin componentele creative și inovative ale lui va fi un element determinant procesului politicii de dezvoltare.

Aceasta schimbare importantă de paradigme duce treptat la încetarea caracterului introvertit, uneori vulnerabil și cu lipsă de resurse al sistemului cultural. Sistemul cultural ar trebui să devină un „jucător” important al tendințelor regionale economice și ale pieței forței de muncă.

Elementul cheie al viziunii formulat prin paradigma politicii de dezvoltare este schimbarea conceptului tradițional al sistemului. În această viziune sistemul culturii nu mai este un sistem elitist care trebuie întreținut și protejat ci un domeniu cheie a competitivității și modernizării regionale.

Această viziune are următoarele elemente importante:

- Sistemul culturii (în ceea ce privește funcționarea și concepția) este legat de segmentele importante ale societății regionale, ca economia, calitatea vieții, piața forței de muncă, educația. Căutarea continuă a sinergiilor și funcționarea acestora pe bază de proiecte și strategii extinde și la competențe profesionale aparținător diferitelor domenii. Exemple tipice ar fi cooperarea cu grupurile de lucru LEADER sau conexiunea cu cunoștințele profesionale legate de turism, marketingul regiunii sau gastronomie.
- Procesul de construire a identității locale, microregionale și regionale în mare măsură trece peste caracterul ad hoc și legitimarea de sine, astfel devine elementul cheie al reputației și a competitivității în regiune.
- Sistemul culturii monitorizează continuu procesele legate de consumul cultural, încurajează și sprijină principiul accesului egal, încurajează în mod direct și indirect consumul de calitate. Practica aceasta înseamnă ca sistemul culturii joacă un rol măsurabil în procesul de îmbunătățire a calității vieții populației.
- Sistemul culturii așează pe poziție actorii creativi și inovatori, prin punerea în primul plan a componentelor creative exercită o influență pozitivă asupra proceselor politicii de dezvoltare.
- Crește în mod considerabil cantitatea și gama produselor culturale realizate în regiune.
- Punerea în poziție a componentelor creative și validarea paradigmatelor economiei bazată pe cunoaștere și prin sinergia cu celelalte domenii, sistemul culturii va fi capabil să aibă un impact pozitiv asupra pieței forței de muncă în regiune.

Această viziune este plină de dinamică, este deschisă și cu caracter de prestație, are un sistem care se integrează în procesul regional al politicii de dezvoltare, care unește într-o unitate funcțională actorii culturali independenți și susținuți de administrația locală.

Sarcina de bază în acest model al Consiliului Județean și a structurilor menținute de administrația județeană este managementul proceselor instituționale și sociale legate de sistemul culturii. Acest rol este partea integrantă a procesului politicii de dezvoltare, rezultatul poate fi că funcționarea sistemului culturii va fi componentul cel mai important al identității și a competitivității regionale. Acest rol este UE compatibil și prin scopurile, prin conținutul, prin metodologia lui, și prin toate acestea la un loc poate sprijini eficient procesul de autodefinire regională intensificat în ultimii ani.

9.3. Obiective strategice

I.

Integrarea în procesele politicii de dezvoltare are un rol activ în procesele regiunii în ceea ce privește modernizarea, competitivitatea și piața forței de muncă.

II.

Creșterea rolului în ceea ce privește consolidarea și reprezentarea identității regionale, locale și microregionale (creșterea puterii atractive, construirea de destinație)

III.

Îmbunătățirea calității vieții, asigurarea accesului populației la bunurile și serviciile culturale, consolidarea coeziunii sociale, intensificarea participării sociale

IV.

Încurajarea și gestionarea creativității și a inovației

9.4. Domenii de dezvoltare, pachete de programe

- *Reforma instituțională structurală și funcțională*
- *Validarea paradigmei de economie a cunoașterii*
- *Crearea sinergiilor între competențe, instituții și sectoare*
- *Sprijinirea consumului cultural conștient*
- *Consolidarea proceselor de construire a destinației*
- *Lărgirea cantității și gamei produselor culturale regionale*
- *Încurajarea și gestionarea proceselor inovatoare și creative*
- *Participarea pe piața muncii*

9.4.1. Reformă instituțională structurală și funcțională

Motivare

Sistemul cultural al județului în forma actuală de organizare și funcționare nu încapă în viziunea, concepția și practica politicii de dezvoltare. În cazul instituțiilor subordonate autorităților locale conceptul reformei structurale include dezvoltarea unor elemente structurale și pachete de competențe în modelul structural și organizațional din cadrul instituției (sarcini asumate și atribuții), care vor contribui la noi interpretări legate de rolul culturii (de exemplu paradigme, politici de dezvoltare, creativitate, inovație, economia cunoașterii, etc.)

Trebuie creată posibilitatea pentru ca aceste instituții – sub forma serviciilor, consultanței și organizării – să fie purtătorii unor schimbări metodologice și de concepție pentru alte tipuri de instituții, organizații și evenimente județene.

Încadrarea în obiective strategice și operative

Această prioritate este în legătură strânsă cu toate cele patru obiective strategice, obiectivele formulate nu pot fi realizate fără reforme structurale și funcționale importante.

Conținut

Pentru realizarea reformei structurale și funcționale – ținând cont de rezistența actorilor interni din sistem – există o posibilitate reală, dacă procesul va începe simultan la două nivele. Primul nivel – începând cu 2013 – presupune începerea unor programe concrete (vezi propunerile concrete în Implementarea Strategiei) care impun colaborarea cu experți de dezvoltare strategică, cu experți economici, de comunicații și cu alți specialiști.

Aceste programe pot fi în măsură să introducă prin practică acele tehnici și forme noi de activitate, în cadrul modelului actual de structură a sistemului cultural, care vor porni schimbarea de perspectivă propriu zisă. Pe lângă programele care urmăresc paradigmele de

politici de dezvoltare, trebuie inițiată, paralel un nou model intern de transformare structurală, care va putea da loc în cadrul instituțiilor culturale acelor specialiști și competențe, care par să nu aparțină culturii. Acest fapt nu înseamnă includerea doar a competențelor economice, de politici de dezvoltare, de comunicare și competențe industriale, ci și introducerea continuă a unor aptitudini cum ar fi monitorizarea, asigurarea calității, procese de evenimente și management, servicii culturale multilaterale, etc.

Aceste lucruri sugerează că în transformarea, dictată de la un nivel superior, organizației din puncte de vedere juridic și structural nu este suficientă. La obiectivele strategice adoptate pot fi alocate mai multe structuri organizatorice, și este recomandată alegerea soluțiilor, prin care se poate formula noile modele instituționale – în funcție de rezultatele obținute într-un interval de 1-2 ani, în cadrul programelor implementate prin politicile de dezvoltare

Programe similare

- Formarea funcțiilor de prestare, furnizare/management
- Formarea sistemului intern de calitate
- Construirea sistemului instituțional și de monitorizare
- Un model intern nou pentru proiecte: subvenții după componente de sustenabilitate
- Construirea cadrului managementului de proces și distribuirea în cadrul instituției

Rezultate anticipate

Abordarea propusă (Începerea reformei funcționale și structurale la 2 nivele) poate aduce schimbări substanțiale în funcționarea instituțiilor în 2-3 ani. Conceptul culturii va avea un sens mai larg, vor apărea aspecte creative, se va schimba compoziția competențelor profesionale legate de instituțiile și evenimentele culturale.

Actori participanți

În orice caz, periodic este nevoie de consultarea unor experți externi, care pot pregăti profesioniștii instituțiilor regionale în legătură cu politicile Uniunii Europene și practicile

bune care pot fi realizate și în județ. Cu toate acestea, pentru ca reformele structurale și organizatorice să aibă succes este nevoie ca instituțiile culturale să genereze cooperatii pe bază de proiecte cu experți economici, cu profesioniști din cadrul politicii de dezvoltare, comunicare și relații publice.

Termen propus

Pentru prima fază a transformării sunt necesari 2-3 ani, în cazul în care pe ambele nivele recomandate transformarea începe simultan. În 4-5 ani procesul de schimbare poate fi realizat cu succes.

Resurse implicate

Modificările propuse nu necesită resurse suplimentare, cu excepția consultării experților externi în prima fază. Programele noi pot fi finanțate prin reproiectarea, regruparea bugetului, iar îmbinarea și extinderea competențelor profesionale pot fi gestionate din cadrul bugetului personalului.

9.4.2. Validarea paradigmei de economie a cunoașterii

Motivare

Trebuie să pornim de la faptul că, în contextul actual și cel așteptat al tendințelor de globalizare și IT, fără un program județean e-cultural bine gândit, valorile culturale existente (să nu menționăm valorile neexplorate) nu pot fi valorificate. Formele actuale de exploatare nu sunt capabile să contribuie în mod semnificativ la consolidarea competitivității regionale. Un program e-cultural complex poate multiplica atractivitatea regiunii. În același timp, poate constitui o cale de ieșire din capcană: rolul componentelor culturale în construirea identității locale sau regionale, este unul introvertit. Un program complex e-cultural permite progresul în ceea ce privește construirea identității regionale.

Încadrarea în obiective strategice și operative

Pachetul de program este legat de obiectivele strategice II. și III, dar poate avea un rol important, semnificativ în implicarea creativilor culturali, care astăzi sunt încă excluși din sfera culturală.

Conținut

Validarea paradigmei economiei bazată pe cunoaștere în zonele rurale înseamnă creșterea competenței IT și producția de materii culturale de înaltă calitate. Formele acestuia au mai multe forme, în marea lor majoritate au caracter efemer, primitiv, din punct de vedere profesional fiind neargumentat. Există exemple pozitive, dar sunt foarte costisitoare și producția de conținut cultural este foarte lentă.

Restanța curentă poate fi gestionată prin programe –pilot dinamice, orientate spre obiective, care pot genera fenomene similare prin bunele practici în regiune. O parte din acestea sunt programele transferului de cunoștințe extraregionale, în cadrul cărora o parte din actorii culturali pot însuși tehnicile și metodele a managementului cultural conform normelor UE. Acestui program se poate anexa un alt program, cu scopul de a dezvolta o bază a transferului de cunoștințe în cadrul unei instituții, care poate furniza în viitor servicii intraregionale de transfer de cunoștințe.

Lansarea producției de materii culturale pe baza paradigmei economiei de cunoaștere se poate realiza începând cu câteva tematici bine definite, cel mai important element fiind viteza, creativitatea și reprezentarea profesională. Pentru a atinge obiectivele este indicată atragerea de resurse UE, iar ca model se poate experimenta și cu adaptarea de bune practici, deja aplicate în regiuni similare.

Programe similare

- Reînnoirea metodelor și tehnicilor managementului cultural
- Dezvoltarea unui centru regional metodologic și de transfer de cunoștințe

- Program e-cultural județean: producție de conținut cultural
- Elaborarea unui suport e-learning regional care sprijină perfecționarea în mod continuu
- Program virtual de construcție spațiu
- Program Facebook coordonat la nivel județean

Rezultate anticipate

Acest pachet de program va avea rezultate imediate după lansare, iar în cazul existenței unei versiuni în limbi străine, se va multiplica gradul de cunoaștere a regiunii. Cel mai important efect ar putea fi – în cazul unui management potrivit - generarea procesului producției de materii culturale în regiune.

Actori participanți

Inițiativele de acest fel sunt încetinite de experții și profesioniștii culturi care s-au socializat înaintea răspândirii IT. De aceea, este practic de a lucra în aceste programe în mod special cu tineri. Este nevoie și de implicarea specialiștilor, care elaborează „practici dezvoltate de producție,, care trebuie doar aplicate. Pentru aceste programe trebuie elaborate planuri de afaceri și economice, chiar dacă nu au fost concepute ca programe generatoare de venit. Programele pot fi conectate cu reprezentanții editurilor, cu organizațiilor interesate de reprezentarea operelor de artă (specialiști în design), creativi culturali.

Termen propus

Elaborarea bazei profesionale și crearea resurselor necesare pentru producția de materii culturale necesită 2-3 ani. Procesul transferului de cunoștințe și înființarea unui centru poate fi organizat într-un an.

Resurse implicate

Este necesară identificarea resurselor UE pentru elaborarea unui program de producție de materii culturale. Costurile procesului de producție a materiilor culturale și a dezvoltării unui centru pot fi finanțate din resursele și proiectele instituțiilor județene

9.4.3. Crearea sinergiilor dintre domenii, instituții și competențe

Motivare

Actorii de față a sistemului cultural – cu puține excepții – apreciază cultura ca un segment individual, care are un statut aparte, pe lângă celelalte segmente, și care necesită un tratament specific. Această abordare și practică aferentă blochează sistemul cultural de la cooperarea cu alte sectoare (de ex. actorii din sfera culturii își pot imagina o colaborare cu actorii economiei doar condiționat de un sprijin financiar, iar domenii ca designul și moda nu sunt considerate ca părți a sistemului cultural, din punctul de vedere a actorilor culturali, etc.).

Fără crearea sinergiilor între diferite sectoare și între diferite aptitudini profesionale nu putem obține ca ansamblul cultural să fie agentul activ al competitivității și a modernizării regionale. Sistemul politicii de specialitate al UE necesită sinergie. Fără crearea acestor sinergii, în perioada următoare nu vom fi în măsură să accesăm fonduri UE semnificative.

În cele din urmă, cel mai important lucru: reînnoirea sistemului – pe baza cunoașterii fenomenelor în urma analizei de situație - poate fi efectuată numai prin îmbinarea cu alte sectoare, și competențe.

Încadrarea în obiective strategice și operative

Formarea sinergiilor, îmbinarea diferitelor arii de expertize și competențe profesionale servesc în primul rând schimbarea rolului ansamblului cultural la nivel regional. Crearea

sinergiilor în același timp este și o condiție, fără de care îndeplinirea obiectivelor strategice nu este posibilă (vezi: creșterea atractivității, construcția de destinație și orientare spre inovare).

Conținut

Primul grup al posibilităților de sinergie poate însemna îmbinarea în perechi a diferitelor zone. Acest lucru pare a fi necesar, deoarece deschide calea în fața politicilor și practicilor de dezvoltare, dar în același timp această colaborarea minimă este necesară pentru ca actorii sistemului cultural să se familiarizeze cu această practică. Există posibilități de a colabora în următoarele domenii (nu în ordinea importanței):

Cultura și dezvoltarea întreprinderilor, cultura și turismul, cultura și gastronomia, cultura și educația, cultura și cultele, cultura și dezvoltarea regională (microregiunile sau grupurile LEADER), cultura și arhitectura (inclusiv peisagistică), cultura și natura, cultura și comunicațiile (relații publice) etc.

Al doilea grup al posibilităților de sinergie pot însemna acele programe, în cadrul cărora pot fi îmbinate nu doar două, ci mai multe domenii de expertiză. Propunerile privind implementarea strategiei vor conține proiectele similare, cu scopul de a se testa în mod real aceste forme de colaborare.

Al treilea grup al posibilităților de sinergie înseamnă îmbinarea competențelor profesionale. Acest lucru poate apărea în proiectele comune, discutate în paragraful precedent, dar poate apărea și în domenii importante, cum ar fi proiectarea strategică în ansamblul cultural sau în activitatea sistematică de evaluare și monitorizare. (Evaluările în acest moment sunt realizate de membrii ansamblului cultural, și acest lucru acordă o legitimare a modelului actual, și nu sprijină reforma structurală).

Crearea sinergiei între diverse domenii ce țin de competența profesională este de fapt o încercare de a reforma ansamblul cultural. În acest domeniu se poate testa dacă actorii sistemului sunt dispuși sau nu la asimilarea unor noi competențe, și totodată acest tip de sinergie este necesar pentru ca ansamblul cultural să devină un actor important în procesele politicilor de dezvoltare.

Programe similare

- Construirea unor clustere care sprijină colaborarea strategică, pe bază de proiecte și intersectoriale
- Alcătuirea cadrelor sinergiilor între competențe (de ex. formarea economică a experților culturale, etc.)
- Crearea unui consiliu strategic județean intersectorial
- Programe de colaborare intersectorial (Cultură – Educație, Cultură – Culte, Cultură – Turism, etc.)

Rezultate anticipate

Prin organizare și introducerea sinergiilor între diversele domenii și competențe, pe termen scurt va re poziționa ansamblul cultural din punctul de vedere al structurii și a funcționalității. Totodată, prin colaborarea diverșilor actori, va genera un nou tip de produs cultural. Și nu în ultimul rând, un rezultat important va fi, dacă prin aceste sinergii se pot include în ansamblul cultural acei actori din segmentul creativ, care până acum activau în afara ei.

Actori participanți

Dintre segmentele prezentate (economie, educație, comunicare, etc.) trebuie invitate la colaborare, cei care prin activitatea lor (presă, edituri) sau scopul lor primordial (educație, biserică, etc.) sunt legați de cultură. Ulterior, prin succesul proiectelor, acest cerc poate fi extins. O sarcină separată va fi integrarea actorilor din sectorul creativității. Accentul este pe dezvoltarea colaborărilor pe bază de domeniul de interes și nu pe cele formale.

Termen propus

Formarea și funcționarea sinergiilor între domenii și competențele profesionale este un proces de durată. După cum am indicat în subcapitolul Propuneri de Implementare, primul pas trebuie să fie inițierea unor proiecte intersectoriale, pentru ca actorii ansamblului cultural să

poate ieși din rolurile actuale de elită. Programe de colaborare pot fi demarate imediat, dar scopul principal este stabilizarea colaborării. Stabilirea unor structuri de sinergie - efectivă și care se auto-susțin - necesită un interval de 3-4 ani.

Resurse implicate

Pornirea proceselor de sinergie are un rol real în atragerea resurselor, și datorită faptului că astfel actorii sectorului economic pot ieși din rolul lor static de sponsor. Totuși, combinarea diferitelor domenii va facilita creșterea energiilor sociale și capacităților endogene, care pot fi integrate în sistemul cultural. Creșterea nivelului de atragere a resurselor UE este sporită de noile viziuni de dezvoltare rurală, economie și marketing.

9.4.4. Sprijinirea consumului cultural conștient

Motivare

În ultimele două decenii, studierea consumului de cultură și a practicilor aferente a fost neglijată. Procesele sociale legate de acest segment sunt astăzi necunoscute, această tematică nu face parte din politicile de dezvoltare locale sau regionale. Având în vedere faptul că consumul cultural este un factor determinat al calității vieții, fără acest lucru modernizarea și competitivitatea regională nu se poate realiza. Prima și cea mai importantă sarcină este tematizarea la nivel profesional, public și decizional a fenomenului cultural și consumului cultural, accentuând că este un factor important al coeziunii regionale.

Încadrarea în obiective strategice și operative

Acest pachet de program este în strânsă legătură cu obiectivul strategic III. În mod indirect încurajează și reforma instituțională.

Conținut

Trebuie elaborate și aplicate în cadrul programului acele soluții care moderează diferențele esențiale la accesul către valorile culturale, și cele care cresc egalitatea de șanse. Ca prim pas este absolut necesară alcătuirea unei imagini clare despre practicile consumului cultural și a relației sale cu condițiile financiare și mentale, printr-un studiu realizat la nivelul gospodăriilor, regiunilor și grupurilor sociale.

Al doilea pas în mod necesar va fi elaborarea unor serii de programe, care inter-conectează actorii implicați, tematizând și încurajând pe mai multe nivele și pe mai multe domenii, respectiv în mod direct și indirect, consumul cultural de calitate

Programe similare

- Programe tematice anuale care promovează consumul conștient de cultură
- Programe pentru stimularea creării de produse culturale
- Un program pentru egalitatea de șanse a categoriilor dezavantajate
- Concursuri și programe culturale
- Programul Întreprinzători pentru cultură
- Programul pentru monitorizarea consumului cultural
- Programul Ambasadorul cultural al județului

Rezultate anticipate

Trebuie acceptat faptul că aceste tipuri de programe vor avea rezultate măsurabile doar pe termen mediu. Pe baza situației actuale sunt considerate rezultate importante dacă reușim să menținem nivelul consumului cultural la nivelul actual. Totodată vorbim despre programe multifactoriale, care sprijină redefinirea și extinderea conținutului ansamblului cultural actual, pe domenii care nu sunt străine nici pentru actualii specialiști din instituții.

Actori participanți

Acest pachet de programe va fi unul de succes, dacă de pe urma activităților de tematizare și organizare, preocuparea cu consumul cultural va deveni o mișcare socială .

Acest lucru necesită îmbinarea diversilor actori sociali, a diverselor activități și competențe. Pe lângă cooperarea dintre experții și creatorii culturali parteneriatul trebuie să facă loc și pentru antreprenorii producători de produse culturale (de ex. editori), mass-media electronică și tipărită, respectiv cunoștințelor profesionale de dezvoltarea conținuturilor, și în mod special școlilor etc.

Termen propus

Organizarea și pregătirea programelor necesită 1-2 ani, iar după elaborarea modelelor de programe acest tip de activitate profesională poate fi prestată în continuu.

Resurse implicate

Programul poate fi implementat cu resurse regionale.

9.4.5. Consolidarea proceselor de construire a destinației

Motivare

Acest domeniu, în zilele noastre, poate fi caracterizat prin dualitate. Programele și evenimentele care au ca scop creșterea atractivității la nivel local și crearea de destinații nu pot fi considerate de natură culturală, iar programele locale culturale nu contribuie într-un mod explicit la procesul de creare a destinațiilor. Între procese există o suprapunere de conținut, totuși cele două activități au scopuri și narațiuni diferite. Paralelismul organizațional și conceptual/de reprezentare (dezvoltare locală vs. programe culturale) conduce la numeroase oportunități neexploatate, în același timp paralelismul generează costuri suplimentare semnificative. Acest gen de proces poate fi observat atât la nivel local și județean, cât și în

cazul evenimentelor speciale. Pe lângă acestea la nivelul întreprinderilor și programelor turistice procesul de creare a destinației se desfășoară în mod haotic cu numeroși participanți.

O altă problemă este faptul că ”managementul” evenimentelor și site-urilor culturale valoroase nu se conectează în programul de creare a destinațiilor. Din situația prezentată rezultă, că în principiu trebuie schimbată poziția elementelor legate de cultură, și este nevoie de introducerea ei în programele și politicile de dezvoltare. Nu este suficient să spunem despre un site, eveniment, valoare culturală că „există”, „reprezintă valoare”, „o sprijinim” etc. Aceste elemente trebuie introduse în procesele complexe, care sunt relevante în procesul de valorificare a unei localități, micro-regiuni sau regiuni.

Încadrarea în obiective strategice și operative

În cazul în care elementele din sistemul cultural pot fi introduse cu succes în procesul de creare a destinației, această activitate contribuie într-un mod semnificativ la realizarea obiectivelor strategice nr 1 și 2 (integrarea culturii în procesele de dezvoltare și consolidarea sistemelor de identitate).

Conținut

Pachetul de programe propus inițiază, ca în modul de vizualizare a sistemului cultural să fie integrate sarcinile legate de crearea destinației, fie că este vorba despre o localitate, un eveniment, un produs sau o valoare culturală. Acest lucru poate avea succes în cazul în care, conceptele și metodele de creare a destinației sunt în concordanță cu politicile de dezvoltare actuale a unei localități sau regiuni. Valorile culturale și evenimentele prioritare trebuie tratate ca un program separat în activitățile de creare a destinației. Se recomandă alcătuirea unui grup de lucru ad-hoc cu scopul de a organiza și a regândi activitățile respective, care pregătesc un set de recomandări profesionale pentru actorii implicați în domeniul culturii și în politicile de dezvoltare. Deoarece aceste măsuri sunt strâns legate de formarea identității regionale, și de procesul accentuat de autodefinire din ultimii ani, ar fi avantajos ca fundamentarea profesională a creării destinațiilor să mobilizeze resurse la nivelul decizional județean și de consolidare interjudețeană.

Elementele culturii reprezintă o rezervă importantă, care este încă neexploatăată (de exemplu legendarul Ținutului Secuiesc, Manualul de istorie, inițiative bazate pe web).

Programe similare

- Programul local de creare a destinației
- Programul dedicat site-urilor culturale distinse
- Program de marketing al produselor la nivel județean
- Programul cultură în mass-media
- Programul galeria de portretelor culturale
- Program de prezentare culturală

Rezultate anticipate

Despre rezultate în procesul de consolidare a atractivității și de creare a destinației, se poate vorbi doar în cazul în care este creată posibilitatea desfășurării proceselor de sinergie, iar integrarea sistemului culturii în politicile de dezvoltare va deveni ireversibilă.

Dacă aceste două condiții sunt îndeplinite, rezultatele se produc într-un ritm adecvat politicilor de dezvoltare regională endogenă (de ex. Evoluția Produsului Secuiesc).

Actori participanți

Acest program necesită adăugarea cunoștințelor profesionale, iar aceasta poate fi rezolvată prin importarea cunoștințelor, și nu presupune o activitate din partea experților externi. Punctul de plecare poate fi cooperarea între experții, profesioniștii în domeniul turismului/economiei și în domeniul marketingului, care creează condițiile profesionale, organizatorice și necesare pornirii angajaților în sistemul cultural. Având în vedere noutatea sarcinilor, pentru dezvoltarea și lansarea primelor programe de modele este neapărat necesar sprijinul acordat din partea autorităților județene.

Termen propus

Consolidarea atractivității și crearea destinației reprezintă un proces continuu, similar cu procesele din domeniul politicii de dezvoltare. Această sarcină nu ar trebui să fie rezolvată prin evenimente și acțiuni ocazionale, este strâns legată de oportunitățile oferite de tehnologia informației. Lansarea și fundamentarea procesului, introducerea și adaptarea profesională a cunoașterii necesare în regiune, dezvoltarea de bune practici necesită 2-3 ani.

Resurse implicate

În acest domeniu, pe lângă conectarea capacității endogene este necesară atragerea actorilor economici și implicarea fondurilor UE (pentru pregătirea proiectelor) potrivit modelelor de proiecte de imagine deja existente.

9.4.6. Lărgirea cantității și gamei produselor culturale regionale

Motivare

În zilele de azi în regiunea noastră există o situație deosebită, resursele regionale sprijină conținutul cultural (cu excepția evenimentelor) numai dacă producătorul conținutului se află la dispoziția susținătorului. Cel care nu este angajat al instituțiilor aflate în susținerea autorităților locale nu obține finanțarea pentru creație. Pentru acesta rămâne finanțarea proprie sau proiecte obținute din surse externe. Această practică de finanțare internă valabilă în cerc strâns se referă doar la aceia care pot produce conținuturi culturale, în acest mod marea parte a potențialului profesional-artistic disponibil în regiune va rămâne neexploată.

Această abordare și practică trebuie să fie schimbată cât mai repede posibil, deoarece dinamizarea energiilor creatoare din regiune, expansiunea ofertei și creșterea cantității produselor culturale au efecte benefice asupra valorilor economice și contribuie la generarea de noi locuri de muncă.

Încadrarea în obiective strategice și operative

Programul se potrivește în mod direct în obiectivul strategic nr. I, iar într-o mica măsură în obiectivul nr. IV.

Conținut

Proiectarea și lansarea cu succes a programului presupune introducerea registrului producătorilor de produse culturale despărțite pe tipuri de produse. Ar fi utilă dezvoltarea unui model de sprijinire, care se referă la câțiva creatori anual, iar selecția se face pe baza ofertei publice. Pe lângă sprijinul financiar acordat anumitor persoane sau creații ar fi mult mai semnificativă și utilă folosirea practicilor pe baza platformelor IT, iar cheltuielile nu sunt mari. Un exemplu tipic este expoziția virtuală. Un alt pas important poate fi, dacă programele județene cu legitimitate profesională și instituțională corespunzătoare creează și asigură funcționarea cadrului de cooperare între grupurile alcătuite din actori economici, creatori și consumatori culturali. Acest fapt – bazat tot pe tehnologii IT – înseamnă un pas înainte în simpla practică a sponsorizării, și în mod indirect, ambele părți pot profita de ea. În acest program sunt incluse acțiunile și evenimentele care asigură acces la produsele culturale în formă redusă, și care pot fi extinse la grupuri sociale defavorizate sau la școli.

Programe similare

- Program de produse culturale
- Program pentru dezvoltarea evenimentelor culturale
- Programul public de bursă pentru creatori
- Tabere de vară pe teme culturale pentru tineri
- Program pentru multiplicarea produselor
- Program cultural de citire

Rezultate anticipate

Rezultatul cel mai important al programului constă în creșterea numărului produselor culturale, și în extinderea gamei produselor. În același timp ajută la schimbarea convingerii ideologice curente, care susține ideea potrivit căruia cultura este un domeniu „subvenționabil”, și în general susținerea culturii depinde de asumarea atribuțiilor de către actori externi (autoritate locală, ministere, antreprenori, populație) și nu de actorii din domeniul culturii.

Actori participanți

Grupul și numărul participanților depinde de modalitatea și de măsura lansării proceselor sinergice, de reușita utilizării elementelor resurselor județene disponibile (comenzi, proiecte etc.), precum și de reușita elementelor accesului liber și al concurenței profesionale. Elementul esențial al pachetului de program constă în încercarea de a integra cât mai mulți actori, fie că este vorba de producerea sau consumarea produselor culturale.

Termen propus

Organizarea pachetului de programe necesită 1-2 ani, după care pachetul va fi diversificat în funcție de interesele participanților – pe lângă un management și monitoring minim - și procesul va deveni auto-susținător.

Resurse implicate

Programul va putea fi sprijinit din resurse regionale.

9.4.7. Încurajarea și gestionarea proceselor inovatoare și creative

Motivare

Datorită a doi factori în sistemul cultural procesele creative și inovatoare au un rol minor. Primul factor: cultura tratează actorii din sectorul creativ ca și actorii din afara sistemului,

produsele lor nu sunt considerate ca produse culturale. Aici se poate include designul, domeniul publicității, moda, aplicații grafice și vizuale bazate pe IT (video, filme de scurt metraj), formarea spațiului, arhitectura (design interior), dezvoltarea imaginii și alte domenii. Este vorba despre domenii creative, inovatoare și dinamice, care deocamdată sunt străine de vizualizările culturii regionale, iar puterea lor economică și de mobilizare este semnificativă și sunt strâns legate de indicatorii de stil de viață și de calitate. Integrarea acestor domenii, prin cultură, în sistemul de planificare și implementare a politicilor de dezvoltare este un pas important.

Rolul modest al componentelor inovatoare și creative rezultă din faptul că în regiunea noastră sistemul culturii în sine este bazat pe abordări conservatoare, primește un rol mult mai evidențiat efortul privind conservarea valorii și stării actuale, decât tendința spre inovare. Printre altele, acest lucru se datorează faptului că sistemul culturii nu se adaptează la politicile de dezvoltare. În regiunile rurale este greu de imaginat, realizarea unui model competitiv, lipsită de creativitate și inovație.

Încadrarea în obiective strategice și operative

Programul se încadrează în mod direct în obiectivul strategic numărul patru, iar implementarea lui cu succes are un efect benefic asupra întregului sistem.

Conținut

Programul este alcătuit din două module principale. Primul este integrarea actorilor creativi și inovativi în sistem, iar al doilea stimularea programelor creative și inovative. Actorii din domeniul creativ și inovativ din regiune au apărut într-un număr semnificativ, dar până acum nu au fost luați în evidență din punctul de vedere al sistemului și al dezvoltării culturii. Domeniile tipice sunt: design, publicitate, grafică, modă, grafice aparținând mass-mediei, crearea de spații publice, arhitectură, monumente istorice, imaginea localității, dezvoltarea imaginii, produse culturale etc.

Modulul al doilea înseamnă dezvoltarea și vizualizarea profesională ale atelierelor, evenimentelor, inițiativelor și produselor creative și inovative. Prin apariția instrumentelor

IT, în acest domeniu, începe un nou capitol care oferă o posibilitate creatorilor fără diplomă (de exemplu arta fotografiei, grafica pe computer, filmări, crearea modei, etc.)

Un alt domeniu important – mulțumit sectorului IT – este posibilitatea de publicare profesională, care consolidează rolul dinamizator al creațiilor inovative și creative. (Acest domeniu este strâns legat de pachetul de programe privind crearea destinației în regiune, din care încă mai lipsesc soluții, practice creative și inovative).

Programe similare

- Programul pentru dezvoltarea spațiilor comunitare publice
- Programul privind integrarea noilor domenii în sistemul culturii (de ex. design, publicitate, imagine / managementul renumelui etc.)
- Programul cultural pentru sprijinirea talentelor
- Programul pentru ateliere creative și produse creative

Rezultate anticipate

Implicarea actorilor și produselor creative și inovative în sistemul cultural oferă posibilitatea dinamizării.

Acest lucru apare nu numai în extinderea creativității, de asemenea apare și în capacitatea de management și eficiență economică, pentru că actorii din sectorul creativ, în majoritatea cazurilor sunt și actorii pieței.

Poate fi considerat un rezultat faptul că implicarea actorilor creativi și inovativi va extinde semnificativ cercul actorilor din domeniul culturii, și nu în ultimul rând gama produselor culturale. Apariția creativității și al inovației va sprijini schimbarea practicilor caracterizate prin lentitudine și lipsită de imaginație.

Actori participanți

Implicarea actorilor creativi și inovativi poate avea succes în cazul în care se conectează cu implicarea actorilor din domeniul comunicației și a economiei. Nu putem spune că, în această zonă rurală este posibilă dezvoltarea sectorului cultural în termen scurt, dar prin conectarea actorilor enumerați procesul de creare a autodefinirii din regiune poate fi consolidat și dinamizat într-o măsură semnificativă.

Termen propus

Adaptarea proceselor creative și inovative din regiune similar cu politicile de dezvoltare, este un proces continuu. Variaza în mod semnificativ în funcție de posibilitățile oferite de tehnologia informației, de procedurile și instrumentele noi.

Fundamentarea profesională și lansarea procesului, introducerea și adaptarea profesională a cunoașterii necesare în regiune, dezvoltarea de bune practici necesită 2-3 ani.

Resurse implicate

Capacitățile endogene introduse de către actori, precum și proiectele UE. Organizarea și lansarea cu succes proiectelor de modele necesită resurse județene.

9.4.8. Participarea pe piața muncii

Motivare

În acest domeniu primul pas ar trebui să fie schimbarea atitudinii. Instrumentul schimbării poate fi un model de program, care demonstrează actorilor din domeniul cultural din regiune într-un mod semnificativ și perceptiv, faptul că, cultura nu numai cheltuiește banii, nu este numai un sistem subvenționabil, nu este numai o valoare simbolică/ideologică costisitoare într-o comunitate. Un astfel de model poate fi dezvoltat, în cazul în care actorii din domeniul culturii și economiei, dezvoltă programe potrivit unor interese reciproce. Dezvoltarea formelor sinergice este o condiție fundamentală pentru mișcarea din starea actuală de pasivitate, bazată pe așteptarea finanțării spre direcția rolului de piață a muncii. În zilele

noastre există multe exemple pentru acest lucru, dar aplicarea lor la nivel regional nu se întâmplă, pentru că sistemul cultural este de natură conservatoare.

Încadrarea în obiective strategice și operative

Acest pachet de programe se conectează la schimbarea rolului sistemului cultural.

Conținut

Este o sarcină nouă și dificilă, dar conectarea sistemului cultural cu politicile de dezvoltare, precum și valorificarea criteriilor economice evidențiază problemele legate de piața forței de muncă (legate de crearea a locurilor de muncă). Asta în fond nu înseamnă creșterea numărului lucrătorilor ca profesioniști în sistemul cultural, ci crearea de locuri de muncă în domeniile sinergiei.

Integrarea noilor domenii creative în sistemul cultural, sincronizarea programelor de dezvoltare rurală cu aspectele culturale (de ex. network-ul de valorificarea produselor), cooperarea cu actorii din domeniul turistic, schimbarea practicii de sponsorizare actuală, practicarea producției produselor și prezentarea lor profesională pot fi domenii, care au capacitatea de a genera locuri de muncă pe termen mediu.

Programe similare

- Dezvoltarea structurilor de valorificare a produselor
- Dezvoltarea sistemului de finanțare strategică
- Fondul Județean Cultural

Rezultate anticipate

Funcția de creare a locurilor de muncă se va realiza numai în cazul în care sistemul cultural se va schimba atât structural cât și funcțional, și sistemul se integrează în politicile de dezvoltare regională.

Actori participanți

Actorii economici, actorii creativi și inovativi, actorii din domeniul politicii de dezvoltare, experții din sectorul IT.

Termen propus

În cazul schimbării sistemului cu succes putem vorbi despre rezultate măsurabile pe termen de 3-5 ani.

Resurse implicate

Sistemul schimbat poate fi numit capacitate endogenă și are potențialul de a crea locuri de muncă. Sursele de proiecte în acest domeniu de obicei nu prea au succes, deoarece actorii implicați în programe se concentrează numai pe îndeplinirea cu succes a atribuțiilor legate de proiect.

Tabelul domeniilor de dezvoltare și a programelor

DOMENII DE DEZVOLTARE, PACHETE DE PROGRAME	PROGRAME
1. Reformă instituțională structurală și funcțională	<ul style="list-style-type: none"> • 1.1. Formarea funcțiilor de prestare, furnizare/management • 1.2. Formarea sistemului intern de calitate • 1.3. Construirea sistemului instituțional și de monitorizare • 1.4. Un model intern nou pentru proiecte : subvenții după componenți de sustenabilitate • 1.5. Construirea cadrului managementului de proces și distribuirea în cadrul instituției
2. Validarea paradigmei de economie a cunoașterii	<ul style="list-style-type: none"> • 2.1. Reînnoirea metodelor și tehnicilor managementului cultural • 2.2. Dezvoltarea unui centru regional metodologic și de transfer de cunoștințe • 2.3. Program e-cultural județean: producție de materii culturale • 2.4. Elaborarea unui suport e-learning regional care sprijină perfecționarea în mod continuu • 2.5. Program Facebook coordonat la nivel județean
3. Crearea sinergiilor între competențe, instituții și sectoare	<ul style="list-style-type: none"> • 3.1. Construirea unor clustere care sprijină colaborarea strategică, pe bază intersectoriale și de proiecte • 3.2. Alcătuirea cadrelor sinergiilor între competențe (de ex. formarea economică a experților culturali, etc.) • 3.3. Crearea unui consiliu strategic județean intersectorial • 3.4. Programe de colaborare intersectorial (Cultură – Educație, Cultură – Culte, Cultură – Turism, etc.)
4. Sprijinirea consumului cultural conștient	<ul style="list-style-type: none"> • 4.1. Programe tematice anuale care promovează consumul conștient de cultură • 4.2. Un program pentru egalitatea de șanse a categoriilor dezavantajate • 4.3. Competiții culturale, concursuri, mișcări • 4.4. Programul Antreprenori pentru cultură

	<ul style="list-style-type: none"> • 4.5. Programul pentru monitorizarea consumului cultural • 4.6. Programul Ambasadorul cultural al județului
5. Consolidarea proceselor de construire a destinației	<ul style="list-style-type: none"> • 5.1. Programul local de creare a destinației • 5.2. Programul dedicat site-urilor culturale distinse • 5.3. Program de marketing al produselor la nivel județean • 5.4. Programul cultură în mass-media • 5.5. Programul Galeria portretelor culturale
6. Lărgirea cantității și gamei produselor culturale regionale	<ul style="list-style-type: none"> • 6.1. Programul : motivarea creării de produse • 6.2. Crearea unor evenimente culturale speciale • 6.3. Programul public de bursă pentru creatori • 6.4. Tabere de vară culturale pentru tineri • 6.5. Program pentru multiplicarea produselor
7. Încurajarea și gestionarea proceselor inovatoare și creative	<ul style="list-style-type: none"> • 7.1. Programul pentru dezvoltarea spațiilor comunitare publice • 7.2. Programul privind integrarea noilor domenii în sistemul culturii (de ex. design, publicitate, imagine / managementul renumelui etc.) • 7.3. Programul cultural pentru sprijinirea talentelor • 7.4. Programul pentru ateliere creative și produse creative
8. Participarea pe piața muncii	<ul style="list-style-type: none"> • 8.1. Dezvoltarea structurilor de valorificare a produselor • 8.2. Dezvoltarea sistemului de finanțare strategică • 8.3. Fondul Județean Cultural
9. Dezvoltarea infrastructurii culturale din județul Harghita	<ul style="list-style-type: none"> • 9.1 Dezvoltarea infrastructurii culturale din județul Harghita

9.5. Programe

Aria de dezvoltare Cod: 1.1 Tema	Reformă instituțională structurală și funcțională Formarea funcțiilor de prestare, furnizare/management
Conținut	Pentru funcționarea sistemului cultural insituțional conform politicii de dezvoltare trebuie pregătit un pachet de servicii de caracter pragmatic și regulat. În prezent numărul acestor practici este scăzut, serviciul este ocazional și pasiv (funcționează doar când este pretins de cineva și nu în ofertă continuă, în formă de "livrare la domiciliu"), totodată în cazul instituțiilor actuale, acest efort nu este separat în mod evident de celelalte activități. Acesta este necesar, pentru că în cazul activităților care stau la dispoziția CJ, acest conținut profesional trebuie să ocupe loc central. Pachetele de servicii trebuie să conțină acele forme de cunoștințe și consultanță metodologice-profesionale, de logistică, de management instituțional și al evenimentelor, care oferă un sprijin constant pentru personajele sistemului. Pachetul de proiecte este planificat și pornit de grupul de implementarea a Strategiei (vezi Pachet de propuneri pentru implementare). Funcțiile de bază, obligatorii ale instituțiilor aflate în subordinea CJ prin conținut și spațiu pot fi împărțite pe parcurs.
Scop	<ul style="list-style-type: none"> - Suportul de comunicare, organizare-logistică și profesional al actorilor și evenimentelor culturale instituționalizate sau ne-instituționalizate - Sprijinirea integrării în procesul de politică de dezvoltare - Sprijinirea dezvoltării modelelor de auto-susținere
Motivare	În prezent, instituțiile culturale furnizează această funcție doar periodic și doar în câteva subdiviziuni.
Rezultate scontate	Începând cu punerea în practică a pachetului de servicii/management se poate aștepta rezultat imediat la mare parte dintre factorii culturali.
Posibilități de sinergie	Oferă posibilitate de sinergie faptul că în dezvoltarea pachetului trebuie implicați și profesioniști din alte sectoare (management, dezvoltare locală, comunicații, etc). Totodată, acele evenimente organizate și acele instituții care funcționează conform modului recomandat, vor fi purtători de modele de sinergie și prin conținut.
Finanțare/Menținere	Bugetul muncii profesionale (dezvoltarea conținutului, funcționarea sistemului de prestații) face parte din bugetul pentru crearea și funcționare echipei implementatoare al Strategiei. Marea parte a materialelor profesionale-metodologice pregătite în timpul programului vor putea fi distribuite în format de e-documente, o mică parte va aduce costuri nesemnificative de tipărire. Susținerea în viitor necesită, ca la instituțiile subordonate de CJ, o parte dintre sarcinile profesionale să fie regrupate pentru acest sector.
Propuneri de prezentare	Pachetul de programe trebuie tematizat în mod accentuat încă de la lansare prin rețeaua profesională creată în cadrul sistemului, respectiv în societate publică.
Alte propuneri de proiecte	Acest program are legături directe cu programele care aparțin domeniului de dezvoltare nr. 3 (crearea sinergiei)

Aria de dezvoltare Cod: 1.2. Tema	Reformă instituțională structurală și funcțională Formarea sistemului intern de calitate
Conținut	Prin acest program se încearcă asigurarea îndeplinirii acelor cerințe minime de către programele pe care le finanțează CJ prin atragere de fonduri, sau produsele culturale care aparțin în mod direct de CJ (evenimente, prezentări de valori), prin care acel produs sprijină schimbarea de viziune, se integrează în această schimbare. De aceea grupul răspunzător de implementarea Strategiei elaborează un așa numit sistem de cerințe de minimis (parametrul definit nu este alcătuit din cerințe etice, estetice ci mai mult din cerințe referitoare la utilitatea socială). Acestea desigur trebuie corelate cu sprijinul acordat, iar îndeplinirea lor trebuie măsurată într-o formă simplă și ușor utilizabilă în cadrul evaluării proiectului.(vezi 1.3. Program Monitorizare). Nu este foarte important în ce măsură sunt îndeplinite cerințele în diferitele proiecte, esențial este îndeplinirea sectorială sau la nivelul sistemului al cerințelor, respectiv creșterea în timp al acestor indicatori. Modelul este elaborat de grupul care pornește implementarea Strategiei
Scop	Programul are un scop dublu: <ul style="list-style-type: none"> • În cazul produselor care aparțin direct de CJ sau sunt finanțate de acesta, trebuie asigurată legătura cu viziunea și practica strategiei • A oferi un model tuturor actorilor din sistem (acceptarea și aplicarea însă se va face treptat)
Motivare	În momentul de față utilitatea și valorificarea diferitelor produse culturale nu reprezintă un criteriu în evaluarea acestora, iar în cazul în care totuși apare reprezintă doar evaluarea subiectivă a producătorului acelui produs.
Rezultate scontate	Paradigma politicilor de dezvoltare prezentat în Strategie treptat, tot mai accentuat va deveni parte integrantă a activității zilnice al actorilor sistemului
Posibilități de sinergie	Parametrii de sinergie sunt incluși în așa numitul sistem de cerințe de minimis, aplicarea acestora introduce automat aspectele sinergiei în procesul de creare al produselor culturale
Finanțare/Menținere	Elaborarea parametrilor de calitate de utilitate socială este în sarcina grupului răspunzător de implementarea Strategiei., necesitățile financiare aferente acestuia sunt încadrate în cheltuielile asigurate grupului de implementare
Propuneri de prezentare	Prezentarea programului trebuie realizat doar în interiorul sistemului cultural
Alte propuneri de proiecte	Programe de cerere de ofertare, Program de monitorizare, funcții de management

Aria de dezvoltare Cod: 1.3. Tema	Reformă instituțională structurală și funcțională Construirea sistemului instituțional și de monitorizare
Conținut	<p>Practica de evaluare a funcționării și activității profesionale a instituțiilor este aplicat doar în cazul instituțiilor care aparțin de CJ. Însă nici acesta –în afară de numărarea produselor culturale - nu are un sistem de criterii bine pun la punct. Programul de monitorizare propus conține trei noi elemente:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urmărirea practicii de implementare a Strategiei • Extensia urmării activității instituționale pe cât mai multe elemente ale sistemului. Pentru acesta este nevoie de elaborarea unui model simplu și pragmatic, ce va fi realizat de grupul răspunzător de implementarea Strategiei • Urmărirea efectelor sociale ale sistemului cultural. Acesta ar însemna un studiu complex realizat la fiecare 3-4 ani (evoluția proceselor culturale în județ în baza produselor culturale și a trendurilor culturale, opinia publică despre activitatea instituțiilor culturale, evoluția modelelor de consum etc.)
Scop	Schimbarea reflexiilor ocazionale și subiective referitoare la activitatea sistemului și valoarea socială a acestuia cu reflexii profesionale, bazate pe date care sprijină în mod concret luarea de decizii și procesul managerial.
Motivare	Practica actuală de evaluare este ocazională, parțială și conține multe elemente subiective. Totodată îi lipsesc cunoștințele referitoare la valorificarea socială a produselor culturale
Rezultate scontate	<ul style="list-style-type: none"> • Informații care sprijină luarea de decizii și managementul sistemului • Creșterea rolului auto-reflexiei în rândul actorilor sistemului cultural
Posibilități de sinergie	Trebuie implicate diferite competente profesionale în elaborarea modelului de monitorizare Efectuarea procesului de monitorizare include întotdeauna și reflexiile referitoare la procesele de sinergie.
Finanțare/Menținere	Proiectarea și punerea în funcțiune a sistemului de monitorizare este în sarcina grupului răspunzător de implementarea Strategiei, necesitățile financiare aferente acestuia sunt încadrate în cheltuielile asigurate grupului de implementare. După activitatea concretă a sistemului este necesar un studiu realizat la fiecare 3 - 4 ani, iar acesta are costuri destul de ridicate. Acestea pot fi incluse în costurile din cererilor de oferte, sau pot fi incluse la fiecare 3 - 4 ani în bugetul CJ ca și sarcină de monitorizare a strategiei
Propuneri de prezentare	Prezentarea programului trebuie realizată doar în interiorul sistemului cultural
Alte propuneri de proiecte	Programe de cerere de ofertare, Program de asigurarea calității, funcții de management

Aria de dezvoltare Cod: 1.4. Tema	Reformă instituțională structurală și funcțională Un model intern nou pentru proiecte : subvenții după componenți de sustenabilitate
Conținut	Reforma conținutului sprijinului oferit de către CJ din resurse proprii: sprijinul nu trebuie relatat la întregul sistem sau întregul eveniment ci la acele componente, care sprijină în mod vizibil și concret durabilitatea evenimentului/sistemului. Cererea de ofertă trebuie să conțină în mod concret modul în care acest sprijin oferit va avea un rol important în creșterea durabilității evenimentului/instituției.
Scop	Întărirea durabilității sistemului/evenimentelor
Motivare	Ofertele de sprijin actuale, motivează actorii culturali să aibă performanțe bune în momentul de față și astfel îi îndeamnă la folosirea imediată a fondurilor existente în loc să folosească aceste fonduri pentru amplificarea durabilității sistemului/evenimentelor
Rezultate scontate	<ul style="list-style-type: none"> • Schimbarea practicii și viziunii managementului instituțiilor și evenimentelor • Instituțiile și evenimentele să devină mai puternice • Să devină mai puternic profesionalismul în cadrul instituțiilor
Posibilități de sinergie	Reproiectarea eficientă a managementului instituțiilor și evenimentelor necesită consultare cu profesioniști din mediul economic sau din domeniul de organizare de evenimente
Finanțare/Menținere	Pentru implementarea Programului este necesar un coaching profesional, acesta poate fi realizat în interiorul CJ din resurse proprii. Cel mult este necesară implicarea ocazională a unui expert din exterior, dar acesta nu necesită buget mare. Când sistemul funcționează deja nu mai sunt necesare alte investiții. Ar fi recomandată aplicarea unui program de monitorizare în primii 1-2 ani.
Propuneri de prezentare	Programul trebuie prezentat în mod accentuat în cadrul experților interni (motivare, rezultate scontate etc.). Elaborarea unui cadru interior de consultare în vederea unui schimb de bune practici. Prezentare exterioară: <ul style="list-style-type: none"> • Comunicate sau știri despre schimbări
Alte propuneri de proiecte	Programul poate fi defalcat pe proiecte teritoriale, instituționale sau pe baza tipurilor de evenimente

Aria de dezvoltare Cod: 1.5. Tema	Reformă instituțională structurală și funcțională Construirea cadrului managementului de proces și distribuirea în cadrul instituției
Conținut	Acest program conține două componente importante: <ul style="list-style-type: none"> • Organizarea unui grup de profesioniști care să organizeze, coordoneze implementarea Strategiei și pune în funcțiune modulele de bază timp de 1-2 ani. Propunerile referitoare la organizarea și activitatea acestui Grup le-am rezumat într-un alt capitol.(vezi: Propuneri de implementare) • Munca legată de elaborarea modelului de funcționare concret a sistemului (după caz repoziționarea instituțiilor care aparțin de CJ, elaborarea finală a structurii manageriale etc.) Conținutul și durata acestei munci este determinată de procesul de implementare a Strategiei, respectiv de opiniile organizatorico-politice referitoare la dezvoltarea sistemului instituțional
Scop	Repoziționarea întregului sistem conform viziunii și metodologiei paradigmei politicilor de dezvoltare
Motivare	Problemele de cost-eficacitate și valorificare socială a funcționării sistemului
Rezultate scontate	Un sistem cultural județean reformat conform metodologiei și viziunii paradigmei politicilor de dezvoltare, acest model poate fi eficient și pe o scară mai largă
Posibilități de sinergie	Realizarea acestui program (în cazul ambelor componente) are permanent în vedere sinergia dintre diferitele sectoare respectiv a competențelor în cadrul unei arii
Finanțare/Menținere	Planificarea și punerea în funcțiune a primului component este datoria grupului răspunzător de implementare, necesitățile financiare aferente acestuia sunt încadrate în cheltuielile asigurate grupului de implementare. Realizarea celui de al doilea component este o sarcină de decizii de reformă instituțională. Problemele de personal ivite în timpul reformei pot genera mici costuri.
Propuneri de prezentare	Prezentarea programului – pe lângă cel desfășurat în interiorul sistemului cultural – necesită și o tematizare socială intensă (ce fel de reformă instituțională realizăm, care este scopul acestuia, care sunt rezultatele scontate). Pentru reforma sistemului instituțional este necesari realizarea unui program de comunicare, propunerile legate de acest plan le găsiți într-un alt capitol.
Alte propuneri de proiecte	Pachet de management, Sistem de asigurarea calității, Sistem de monitorizare,

Aria de dezvoltare Cod: 2.1.	<i>Validarea paradigmei de economie a cunoașterii</i>
Tema	Reînnoirea metodelor și tehnicilor managementului cultural
Conținut	<p>Din practica de înființare a instituțiilor culturale, grupuri, evenimente, alte produse astăzi lipsesc conținuturile manageriale, respectiv dacă sunt prezente se limitează la producerea evenimentului sau produsului. În cadrul programului trebuie dezvoltate competențele legate de următoarele două componente:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Transferul regional al cunoștințelor profesionale referitoare concret la sectorul cultural (colectarea cunoștințelor, adaptarea lor la posibilitățile regionale, transferul practicilor de succes). Actorii profesionali din regiune nu dispun momentan de aceste cunoștințe profesionale, cele mai multe informații se pot găsi în alte limbi, practicile de succes pot fi găsite în diferitele materiale ale proiectelor europene • Elaborarea și diseminarea modelelor bazate pe posibilitățile și nevoile regionale (metodologie pentru actorii regionali, organizarea și facilitarea modelelor teritoriale cu caracter de model). Un prim pas în acest sens ar fi formarea unui grup de profesioniști.
Scop	Prin cunoștințe de management poate fi sporită capacitatea de auto-susținere a diferitelor organizații, totodată viziunea și practica managerială deschide drumul spre integrarea culturii cu alte domenii
Motivare	Din activitatea actorilor sistemului cultural lipsește viziunea managerială, iar dacă este prezentă nu conține cerințele paradigmei politicii de dezvoltare. Astfel este imposibil ca sistemul cultural să aibă un rol important în paradigma politicilor de dezvoltare
Rezultate scontate	Crește puterea de auto-susținere și rolul social al instituțiilor și evenimentelor. Fără implicarea unor cunoștințe profesionale externe nu pot fi produse cunoștințe profesionale viabile în regiune
Posibilități de sinergie	Implicarea unor competențe economice, logistice, analiză cost-beneficiu și comunicare
Finanțare/Menținere	Implementarea ambelor componente necesită competențe profesionale externe (colectarea materialelor, traducerea lor, adaptarea regională, elaborarea unor modele de succes etc.). Ar fi eficientă implicarea în proiecte interne sau proiecte europene
Propuneri de prezentare	<ul style="list-style-type: none"> • Programul trebuie făcut cunoscut în cadrul actorilor interiori ca și o inițiativă profesională importantă • Încorporarea competențelor manageriale în cadrul fiecărei organizații și evenimente crește rolul auto-reprezentării
Alte propuneri de proiecte	Dezvoltarea cadrului procesului managerial, la sacra județeană, Programul regional transfer de cunoștințe

Aria de dezvoltare Cod: 2.2. Tema	<i>Validarea paradigmei de economie a cunoașterii</i> Dezvoltarea unui centru regional metodologic și de transfer de cunoștințe
Conținut	Punerea în practică a paradigmei politicii de dezvoltare face necesară crearea unui cadru instituțional răspunzător de sprijinirea și urmărirea procesului de implementare. Acesta – sub forma unui program – poate fi realizat în cadrul unei instituții aparținătoare de CJ. Sarcina de bază este transferul teritorial al practicilor de succes și al politicilor europene (relații profesionale și realizarea unor canale profesionale), colectarea și traducerea materialelor metodologice conexe, organizarea unui mic grup de facilitatori profesionali, care va fi capabil de adaptarea cunoștințelor profesionale la parametrii regionali și de diseminarea acestora. Acest program va fi în primă fază parte integrantă a sarcinii grupului răspunzător de implementare (vezi. Propuneri de implementare), realizarea programului sau al centrului poate fi realizat doar în 2-3 ani.
Scop	<ul style="list-style-type: none"> • Crearea și menținerea cadrului instituțional pentru realizarea transferului de cunoștințe din regiune • Minimizarea handicapului existent în metodologia și viziunea actuală • Sprijinirea metodologică a actorilor sistemului cultural
Motivare	Incompetitivitatea actuală a sistemului cultural provine din faptul că actorii culturali nu cunosc în mod concret posibilitățile și cerințele profesional/sociale ale paradigmei politicilor de dezvoltare
Rezultate scontate	Programul de transfer de cunoștințe face sistemul cultural mai deschis și mai flexibil
Posibilități de sinergie	În cunoștințele transferate în regiune obiectivele sinergiei și modelele de funcționare sunt deja incluse
Finanțare/Menținere	După primul an Centrul de metodologie și de transfer de cunoștințe poate funcționa ca o structură instituțională sau un program intern. Acesta poate fi realizat prin transformarea treptată a funcționării actuale a sistemului, astfel nu necesită prea multe resurse financiare. Totodată există proiecte europene în cadrul cărora pot fi făcute cereri pentru astfel de centre. Vezi: programe unice, inovative
Propuneri de prezentare	<ul style="list-style-type: none"> • Programul trebuie făcut cunoscut în cadrul actorilor interiori ca și o inițiativă profesională importantă • Tematizarea socială este importantă pentru acceptarea socială a reformei funcționale a sistemului cultural
Alte propuneri de proiecte	Dezvoltarea cadrului procesului managerial, la sacra județeană, Înnoirea tehnicilor și metodelor managementului cultural, implementarea de proiecte

Aria de dezvoltare Cod: 2.3.	<i>Validarea paradigmei de economie a cunoașterii</i>
Tema	Program e-cultural județean: producție de conținuturi culturale
Conținut	<p>În cadrul acestei teme trebuie elaborat un program complex, care se extinde asupra activității sistemului instituțional și asupra prezentării pe mai multe niveluri a gamei evenimentelor și produselor culturale. Acest proiect poate fi elaborat de un grup de lucru complex, care de la creșterea identității regionale, dezvoltarea de noi destinații și valorificarea economică a produselor culturale poate concentra competențele necesare. Dezvoltarea conceptului trebuie tratat ca un proiect european, cel mai optim ar fi dacă această regiune ar putea fi definit ca o regiune culturală cu un caracter aparte și ar putea fi demarat un proiect, iar programul e-cultural din județul Harghita ar face parte din acesta.</p> <p>Acest program este mult mai mult decât editarea valorilor culturale în formă electronică, acest model nu este cunoscut încă în regiune, de aceea trebuie să ne bazăm pe modele exterioare în elaborarea concepției.</p>
Scop	Prezentarea și funcționarea în formă digitală a depozitului cultural din punct de vedere strategic poate reprezenta un pas important în re poziționarea vieții publice și economice.
Motivare	Doar o foarte mică parte a valorilor culturale regionale pot fi accesate în formă digitală, astfel și rolul în dezvoltarea identității regionale sau a destinațiilor este foarte redus
Rezultate scontate	<ul style="list-style-type: none"> • Un e-conținut cultural, care poate fi un component de bază al procesului de dezvoltare regională • Creșterea renumelui și a identității regionale, crearea de noi locuri de muncă
Posibilități de sinergie	Conceperea și realizarea programului este posibil doar prin sinergia dintre diferitele domenii profesionale
Finanțare/Menținere	Crearea programului e-cultura (crearea și funcționarea grupului de muncă până la elaborarea programului și a pregătirii profesionale, a realizării harții necesităților) necesită sprijin de tip elaborare de strategie. Realizarea programului necesită sprijin de tip program european
Propuneri de prezentare	Elaborarea programului poate face parte din implementarea strategiei, astfel comunicarea profesională și publică se poate realiza în acest cadru. În cazul obținerii de finanțare prezentarea va face parte din program
Alte propuneri de proiecte	Grupul programele care valorifică paradigma economia cunoașterii, grupul programelor referitoare la dezvoltarea de destinații

Aria de dezvoltare Cod: 2.4. Tema	<i>Validarea paradigmei de economie a cunoașterii</i> Elaborarea unui suport e-learning regional care sprijină perfecționarea în mod continuu
Conținut	Sarcina profesională a centrului de metodologie și transfer de cunoștințe este realizarea și îmbogățirea unui material didactic digital care permanent să ofere posibilități de formare actorilor culturali locali sau celor care sunt interesați. Acest material didactic să conțină politicile europene actuale, culegerea practicilor de succes din țară, materiale metodologice etc. Materialul poate fi realizat după modelul cunoscut al platformelor, cu acces liber sau codificat în funcție de cerințe. Un avantaj îl reprezintă lărgirea sau tematizarea materialului după propria dorință care sprijină modul personal de învățare. Acest mod de perfecționare poate fi alăturat de modurile tradiționale de învățare.
Scop	<ul style="list-style-type: none"> - Asigurarea posibilității formării continue, gratis pentru actorii sistemului cultural - Prin oferirea cunoștințelor profesionale așteptările personale, solicitările de formare pot fi asigurate mai bine
Motivare	Lipsa cunoștințelor profesionale moderne, neflexibilitatea formărilor actuale, caracterul normativ
Rezultate scontate	Creșterea calității și cantității cunoștințelor profesionale necesare funcționării sistemului cultural, modelul de auto-formare și orientare profesională câștigă spațiu
Posibilități de sinergie	În majoritatea materialelor didactice aspectele de sinergie sunt deja incluse
Finanțare/Menținere	Elaborarea programului de formare, crearea materialului didactic și punerea în funcțiune este datoria grupului răspunzător de implementarea Strategiei., necesitățile financiare aferente acestuia sunt încadrate în cheltuielile asigurate grupului de implementare. Dacă sarcina depășește capacitățile acestui grup, trebuie solicitat un profesionist extern.
Propuneri de prezentare	Acest program trebuie prezentat actorilor interni ai sistemului
Alte propuneri de proiecte	centru regional metodologic și de transfer de cunoștințe, Program de implementare

Aria de dezvoltare Cod: 2.5. Tema	<i>Validarea paradigmei de economie a cunoașterii</i> Program Facebook coordonat la nivel județean
Conținut	Practica Tematizării sociale de tip Facebook foarte actuală momentan face posibilă organizarea și realizarea unui program, care prin investiții și eforturi minore în spațiul virtual prin canalizarea „energiilor sociale” crește considerabil valorificarea socială a sistemului cultural. Există o întreagă serie de tehnici de comunicare care pot fi folosite pe pagina Facebook (crearea de evenimente, distribuire în lanț, generare de opinii), care pe deoparte creează legături între actorii sistemului, pe de altă parte generează sau fortifică structuri de comunitate. Acesta este foarte important pentru că creează acel cadru de referință pentru actorii sistemului cultural pe care aceștia îl reclamă din partea mass-mediei sau a opiniei publice, și care poate avea caracter motivator în munca lor.
Scop	Tematizare socială, creare de structuri comunitare bazate pe energii comunitare și care nu au nici un fel de costuri.
Motivare	Actorii sistemului nu se cunosc, nu au posibilitatea să reflecteze asupra activității celuilalt, nu există feed-back referitor la activitatea culturală. Sunt puține elemente care amplifică caracterul de sistem al culturii
Rezultate scontate	Amplificarea identității sistemului, renumele unor elemente ale sistemului, creșterea nivelului de reflexie etc.
Posibilități de sinergie	Acest program oferă o mare posibilitate actorilor externi să adere la sistemul cultural
Finanțare/Menținere	Nu are costuri
Propuneri de prezentare	Nu necesită extra activitate de prezentare, programul în sine este o prezentare socială
Alte propuneri de proiecte	Programele conectate paradigmei economiei cunoașterii

Aria de dezvoltare Cod: 3.1.	<i>Crearea sinergiilor între competențe, instituții și sectoare</i>
Tema	Construirea unor clustere intersectoriale care sprijină colaborarea strategică, pe bază de proiecte
Conținut	Scopul acestui program este înlocuirea modelului de tip punctual din sistemul cultural cu modele de tip rețea sau sisteme cluster. Elaborarea modelului cluster (nu înseamnă un cluster instituționalizat și din punct de vedere juridic, doar dacă acesta nu este în mod inevitabil necesar de exemplu pentru atragere de fonduri) poate fi realizat ca urmare a diferitelor interese: organizarea unei serii de evenimente sau a unor evenimente care se desfășoară simultan în mai multe locuri, schimb de experiențe profesional-metodologice, elaborarea unor programe sau strategii culturale comune etc. Activitatea de tip cluster sau rețea în cadrul sistemului cultural ar reprezenta o dezvoltare reală, o creștere în calitatea activității.
Scop	Înlocuirea modelului de tip punctual cu unul de tip rețea
Motivare	Activitatea de tip punctual nu valorifică mult din potențialul cultural, și nu sprijină proiectarea sau atragerea de fonduri care să depășească evenimentele cazuale sau de nivel local
Rezultate scontate	Colaborările de tip rețea sau cluster ar putea oferi la nivelul culturii șanse paradigmei de dezvoltare socială.
Posibilități de sinergie	Acest program consolidează în termeni reali posibilitățile de colaborare dintre actorii sistemului cultural
Finanțare/Menținere	Elaborarea concepției și diseminarea acestuia este sarcina grupului care implementează Strategia, necesitățile financiare aparțin acestei părți structurale. Programul nu are costuri suplimentare.
Propuneri de prezentare	Este necesar doar în rândul actorilor sistemului cultural
Alte propuneri de proiecte	Un nou model de proiect, Propuneri de implementare, Pachet de programe de sinergie

Aria de dezvoltare Cod: 3.2. Tema	<i>Crearea sinergiilor între competențe, instituții și sectoare</i> Alcătuirea cadrelor sinergiilor între competențe (de ex. formarea economică a experților culturali, etc.)
Conținut	Dacă sistemul cultural funcționează pe baza paradigmei politicii de dezvoltare, este nevoie de un policy intern care să ofere posibilități de adeziune și competențelor profesionale din alte domenii. De un interes accentuat beneficiază următoarele competențe: administrație/management, turism, dezvoltare locală și regională, managementul evenimentelor, dezvoltarea destinațiilor și managementul acestora, PR etc. Realizarea sinergiei dintre diferitele competențe profesionale poate fi realizată în mai multe moduri: caracterul multidisciplinar al grupului care realizează implementarea Strategiei sau al grupului, care supraveghează acest proces, implicarea unor profesioniști din alte domenii în programele legate de reformarea structurală a sistemului, etc. La toate acestea se alătură toată activitatea de tematizare prin care definiția strictă și elitistă a „culturii” să fie lărgită cu noi conținuturi, în conformitate cu paradigma politicilor de dezvoltare.
Scop	Crearea unei conexiuni reale cu alte domenii, întărirea individualității și capacității de autoconservare a sistemului cultural
Motivare	Modul actual de funcționare bazat pe străduința de menținere a auto-legitimității împiedică integrarea sistemului cultural în procesul politicilor de dezvoltare
Rezultate scontate	Îmbogățirea competențelor profesionale valorificate în sistemul cultural și amplificarea colaborărilor cu alte domenii
Posibilități de sinergie	Acest program este un teren efectiv pentru crearea sinergiei
Finanțare/Menținere	Pornirea unui proces policy este sarcina grupului răspunzător de implementarea Strategiei, iar acesta nu are necesită mari resurse financiare. În elaborarea programelor secundare, antrenarea altor domenii profesionale generează costuri salariale
Propuneri de prezentare	Deschiderea sistemului cultural spre alte domenii profesionale necesită o comunicare „autentică” spre profesioniștii din aceste domenii (mai mult decât invitațiile, solicitările profesionale)
Alte propuneri de proiecte	Alte programe de sinergie care au legătură cu aceste domenii de dezvoltare

Aria de dezvoltare Cod: 3.3. Tema	<i>Crearea sinergiilor între competențe, instituții și sectoare</i> Crearea unui consiliu strategic județean intersectorial
Conținut	Pentru dezvoltarea sistemului cultural pe baza paradigmei politicilor de dezvoltare - pe lângă susținerea oficiului din punct de vedere administrativ-politic – este neapărată nevoie de instituirea unui consiliu care să unească diferitele ramuri, respectiv instituirea unui consiliu consultativ județean și funcționarea e-platformei. În lipsa unei asemenea baze legitime și „oficiale”, nu poate fi creată legitimitatea socială și publică a transformării sistemului, totodată munca grupului care realizează implementarea strategiei ar fi în van. Este important ca în acest consiliu să fie prezenți profesioniști care reprezintă domeniile interesate în realizarea acestei sinergii. În acest program de tip policy are un rol important e-comunicarea pentru că astfel se poate asigura urmărirea continuă a activității grupului de implementare și al activității sistemului cultural (mai ales fluxul de informații în interiorul sistemului cultural)
Scop	Crearea unui fundal oficial și legitim care să sprijine realizarea reformei structurale și funcționale a sistemului
Motivare	<ul style="list-style-type: none"> - datorită naturii și modului de activitate a sistemului cultural în momentul de față instituirea unei organizații, care să sprijine reforma, strict din cadrul sistemului cultural, nu este posibilă. - Din punctul de vedere al paradigmei politicilor de dezvoltare eficientă în acest sens ar fi doar o organizație multidisciplinară
Rezultate scontate	Sprijinirea reformei sistemului, nu numai în plan administrativ, ci și a instituțiilor care îl reprezintă în mediul social
Posibilități de sinergie	Organizația consultativă înființată și funcțională în cadrul acestui proiect reprezintă per definitionem sinergia.
Finanțare/Menținere	Programul implică în primul rând sarcini organizatorice care le revin grupului răspunzător de implementare a Strategiei, costurile personale pot fi calculate ca și în cadrul sistemului actual în baza modelului consiliului de membrii.
Propuneri de prezentare	Prezentarea programului (realizarea organizației și funcționarea acestuia) este necesară și în cadrul sistemului dar și în fața publicului larg, mai ales pentru asigurarea legitimității procesului reformei.
Alte propuneri de proiecte	Implementarea Strategiei, Activități și programe legate de documentarea și comunicarea sistemului cultural

Aria de dezvoltare Cod: 3.4. Tema	<i>Crearea sinergiilor între competențe, instituții și sectoare</i> Programe de colaborare intersectoriale (Cultură – Educație, Cultură – Culte, Cultură –Turism, etc.)
Conținut	În celelalte domenii care sunt în legătură cu sistemul cultural, deja există rețele de instituții sau colaborări de tip cluster. Înființarea unor programe care sprijină colaborarea intersectorială, care realizează o legătură operativă între două sectoare diferite, reprezintă un mare pas înainte. Acest lucru poate însemna planificare comună, atragere de fonduri comună, prezentare comună etc. Înființarea unui asemenea program însă face necesară și în cadrul sistemului cultural dezvoltarea unor rețele sau activități de tip cluster în cazul unor sarcini. De exemplu: colaborarea pragmatică într-o regiune a organizatorilor de evenimente culturale și actorii sectorului turistic, colaborarea dintre școli și grupurile interesate în explorarea valorilor locale și culturale. Dacă o astfel de colaborare grup-grup (rețea-rețea) se realizează, modelul poate fi facilitat eficient și în alte domenii, arii. Se poate sugera ca în perioada de implementare a Strategiei, grupul de profesioniști să elaboreze și să înființeze un model al unui asemenea program. Totodată poate fi foarte importantă pentru actorii culturali însușirea metodologiei/ logicii programului LEADER.
Scop	Realizarea colaborării dintre diferitele sectoare, creșterea numărului de produse culturale, întărirea potențialului de atragere de fonduri.
Motivare	În alte sectoare paradigma politicilor de dezvoltare este mai prezentă decât în activitatea instituțiilor sistemului cultural. Prin colaborare, aplicarea paradigmei politicilor de dezvoltare poate deveni o evidență și actorilor sistemului cultural.
Rezultate scontate	Colaborare reală între diferitele sectoare, sprijin reciproc între diferitele domenii și activități ale politicilor de dezvoltare
Posibilități de sinergie	Aceste programe prin modul de organizare și funcționare sunt realizarea sinergiei.
Finanțare/Menținere	Surse locale (sub-regiuni, LEADER), consilii locale, proiecte județene, surse externe
Propuneri de prezentare	Fiind o inițiativă nouă, prezentarea inițiativei și a rezultatelor sprijină procesul reformei.
Alte propuneri de proiecte	Realizarea rețelelor și clusterelor în cadrul sistemului cultural, Programe care sprijină sinergia intersectorială, Programe care sprijină creșterea și diversificarea produselor culturale

Aria de dezvoltare Cod: 4.1. Tema	<i>Sprijinirea consumului cultural conștient</i> Programe tematice anuale care promovează consumul conștient de cultură
Conținut	În unele arii ale consumului cultural (citit, teatru, arta fotografiei, pictură, muzică clasică etc.) trebuie organizate anual evenimente tip campanie. (Anul cărții sau cititului în județul Harghita, Anul artei fotografice în județul Harghita etc.) Programul poate fi implementat și de către o singură instituție cu un raport de costuri scăzut. Biblioteci, școli, librării, evenimente publice, grupuri web pot fi incluse în mii de forme în astfel de programe. Important este că acestea au un caracter de mișcare, respectiv prezentarea accentuată al acestui caracter pentru publicul larg, făcându-se referire mereu la caracterul anual al acestor programe. Programul poate deveni mai atrăgător prin organizarea unor concursuri, oferirea unor premii, de exemplu cu ajutorul librăriilor. Este foarte importantă valorizarea referințelor consumului cultural de calitate.
Scop	Motivarea, socializarea modelului consumului cultural de calitate
Motivare	Asigurarea drepturilor egale de acces la cultură respectiv consumul cultural conștient nu au momentan în plan județean un reprezentant administrativ corespunzător.
Rezultate scontate	<ul style="list-style-type: none"> • An de an un domeniu are parte de atenție sporită • Un program județean de succes poate avea ca rezultat ca unele domenii în timp să capete o gazdă instituțională permanentă
Posibilități de sinergie	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Programul oferă ocazii de colaborare școlilor, actorilor economici și media, ONG-lor ➤ Programul poate oferi un cadru de referință valoros inițiativelor individuale din domeniu
Finanțare/Menținere	În primul an acest program are nevoie de finanțare, treptat însă această sarcină poate fi preluată de cei din domeniu. Prin atragerea de parteneri creanțele pot fi foarte scăzute.
Propuneri de prezentare	Pe toată perioada de funcționare a programului va fi nevoie de o imagine de program individuală, tematică și concretă. Acesta necesită o platformă de internet și apariții media periodice.
Alte propuneri de proiecte	Derularea anuală a programului este ca un proces, dar totodată este și flexibil și are caracter integrator. Există posibilitatea ca acest program să genereze și evenimente individuale.

Aria de dezvoltare Cod: 4.2. Tema	<i>Sprrijinirea consumului cultural conștient</i> Un program pentru egalitatea de șanse a categoriilor dezavantajate
Conținut	În cadrul sistemului cultural situația defavorizată înseamnă posibilitatea limitată de accesare a valorilor culturale, respectiv imposibilitatea de implicare în crearea și promovarea valorilor culturale. Ambele bariere pot fi de ordin individual sau de grup. Dizolvarea acestor bariere necesită un proces lung, realizabil în mai multe etape. În viitorul apropiat șanse de progres există doar în crearea posibilităților de accesare a valorilor culturale. Este nevoie de o tematizare, această sarcină trebuie acceptată de către societate, trebuie definite grupurile țintă sau ariile și trebuie eliberate câteva modele de program, (servicii de biblioteci mobile, donații culturale – îmbinate cu alte servicii, pentru că individual aceste programe ar fi mult prea costisitoare.) În crearea de valori culturale un pas nou ar putea reprezenta de exemplu Programul Județean de Susținere a Tinerelor Talente. (vezi 7.3.) Acest domeniu necesită dezvoltarea unui program multipolar, dar șanse de realizare există doar în viitorul nu prea apropiat.
Scop	Sprrijinirea șanselor zonelor și grupurilor defavorizate la consumul cultural, creșterea șanselor de egalitate
Motivare	Funcționarea acestui program este motivat de interesul tot mai scăzut față de valorile culturale, precum și situația defavorizată și resursele financiare limitate ale unor grupuri sau regiuni, motive care le îngreunează accesul la valorile culturale.
Rezultate scontate	Tematizarea problemei posibilităților de accesare al valorilor culturale, inițierea procesului de diminuare a inegalităților.
Posibilități de sinergie	Acest program poate funcționa împreună cu programe caritative, programe din cadrul politicilor de dezvoltare, și poate fi atașat modelelor organizatorice și competențelor profesionale.
Finanțare/Menținere	Prima fază a programului poate fi integrată în sarcinile grupului răspunzător de implementare a Strategiei. Programele elaborate în următoarele etape, trebuie finanțate cu ajutorul a cât mai mulți actori din mediul social.
Propuneri de prezentare	Tema – diminuarea inegalității de șanse culturale – este o sarcină foarte importantă și este nevoie de accentuarea acestui lucru
Alte propuneri de proiecte	Inițierea de programe care să motiveze crearea de noi produse, Program de sprrijinire a tinerelor talente, Program de motivare a consumului cultural conștient

Aria de dezvoltare Cod: 4.3. Tema	<i>Sprrijinirea consumului cultural conștient</i> Competiții culturale, concursuri, mișcări
Conținut	Organizarea de concursuri, competiții, mișcări, poate avea succes doar dacă (1) dacă este alăturat prezentărilor pe bază de tehnici IT, (2) sunt conectate cu practicile locale sau regionale de creare/dezvoltarea de destinații. Acestea sunt două criterii de bază, dacă facem abstracție de la aceste sinergii, rezultatele vor fi cele „tradiționale”, prin care nu putem stârni interesul societății. Procesul acestor programe trebuie să devină un eveniment social în plan local, județean, regional. Tema programelor poate fi foarte variată, esențial este modul de organizare mai sus menționat. Exemple specifice: concurs de fotografii cu teme social- istorice, fotografii sau scurt metraje despre valori culturale sau simboluri culturale, tehnici gastronomice, instrumente sau rețete, proiecte culturale de design, peisaj urban etc. În urma acestor programe apar multe produse care pot fi valorificate și ulterior (expoziții mobile, produse turistice, organizare de evenimente, material pentru programa e-cultură)
Scop	Socializarea procesului de creare de produse culturale, lărgirea și diversificarea gamei de produse culturale, întărirea modelului consumului cultural conștient
Motivare	Programele militativă facilitează în mod considerabil lărgirea potențialului cultural și intrarea acestuia în conștiința publică
Rezultate scontate	Întărirea poziției culturii, activarea a cât mai mulți actori, întărirea continuă a sinergiilor.
Posibilități de sinergie	Aceste mișcări scot cultura din cercul instituțiilor culturale și implică diverși actori și diverse instituții, astfel au un rol direct în creșterea sinergiei.
Finanțare/Menținere	Programele de acest gen au costuri de organizare în primă fază. Dacă vreunul dintre ele devine mai puternic poate funcționa și ca program de sine stătător. Finanțarea poate implica mai mulți actori.
Propuneri de prezentare	Este necesară o muncă de comunicare în relație directă cu acest program.
Alte propuneri de proiecte	Creșterea numărului de produse culturale, Programe de creare de destinații, Programe care au ca scop sprijinirea consumului cultural conștient

Aria de dezvoltare Cod: 4.4. Tema:	<i>Sprijinirea consumului cultural conștient</i> Programul Antreprenori pentru cultură
Conținut	Există două grupuri de antreprenori care pot fi interesați în a depăși practica actuală a sponsorizării. Unul dintre aceste grupuri îl reprezintă grupul antreprenorilor care ei însuși se ocupă cu producerea valorilor culturale. (cărți, obiecte, materiale vizuale, media, etc.). Grupul acesta poate fi motivat să devină interesat în procesul de a-și găsi rolul în punerea în aplicare a unui segment al strategiei culturale. Celălalt grup este format din acei antreprenori, care vor dori să utilizeze parteneriatul cu sistemul cultural în construirea imaginii întreprinzătorilor, managementul brandului, a reputației întreprinderilor, lărgirea cercului de cumpărători, în întărirea încrederii față de companie și a produselor acestuia. Sunt necesare consultări cu cele două grupuri, care pot prefigura rezultate măsurabile și continue pentru întreprinderi. Pentru realizarea acestui lucru este necesară însă, cunoașterea unor forme de cooperare, care sunt folosite cu succes în altă parte și adaptarea regională a acestora, care îi pot face interesați și pe actorii vieții economice în a asuma un rol activ. Pornirea programului pilot poate fi realizat de către grupul profesional care efectuează implementarea Strategică, de rezultatele testului periodice depinde dacă pe acest domeniu poate începe programul real.
Scop	Conectarea structurală a segmentului antreprenorial și a sistemului cultural.
Motivare	Actuala practică de sponsorizare utilizează în mică măsură aceste potențialuri, pe care segmentul economic le poate mobiliza expres în interesul culturii.
Rezultate scontate	Interconectarea treptată de natură structurală a celor două segmente.
Posibilități de sinergie	Acest program este realizarea treptată a sinergiei dintre sectoarele culturale și cele economice.
Finanțare/Menținere	Finanțarea depinde de programele realizate mai târziu, în caz optim trebuie avută în vedere și auto-finanțarea
Propuneri de prezentare	Prezentarea socială devine importantă, doar dacă munca pregătitoare conduce la pornirea reală a programului.
Alte propuneri de proiecte	Transfer de cunoștințe și centru metodologic regional, Programe intersectoriale de sinergie, Lărgirea gamei de produse.

Aria de dezvoltare Cod: 4.5. Tema:	<i>Sprijinirea consumului cultural conștient</i> Programul pentru monitorizarea consumului cultural
Conținut	Măsurarea periodică (la 3–4 ani) al conținutului și al naturii consumului cultural al populației este un element de importanță majoră în controlarea procesului strategic, precum și în viitoarele proiecte. Trebuie stabilită o sarcină de măsurare, care poate fi realizată periodic și care corespunde în dimensiune, conținut și complexitate profesională scopurilor manageriale ale strategiei culturale, și rezultatele diferitelor studii pot fi comparate. Realizarea acestui program este recomandat – ca prin cerere de ofertă – să îi fie atribuit unui profesionist extern.
Scop	Măsurarea consumului cultural social, asigurarea materialului profesional de fundamentare necesar în evaluarea procesului strategic și proiectării ulterioare
Motivare	Astăzi segmentul acesta lipsește complet din sistemul cultural.
Rezultate scontate	O imagine de ansamblu despre consumul cultural al județului - și al regiunilor mai mici – întărirea procesului strategic.
Posibilități de sinergie	Nu este actual, sau numai în măsura în care sondajul se extinde și la evoluția procesului de sinergie.
Finanțare/Menținere	În ciclul administrației publice cheltuielile unui sondaj merită incluse în cadrul finanțării sistemului cultural.
Propuneri de prezentare	Rezultatele studiului trebuie prezentate mai amănunțit actorilor sistemului, eventual dezbătute cu aceștia. Pentru publicul larg este oportun să avem materiale informative.
Alte propuneri de proiecte	Programe legate de reforme de natură structurală și funcțională, Centrul metodologic.

Aria de dezvoltare Cod: 4.6. Tema:	<i>Srijinirea consumului cultural conștient</i> Programul „Ambasadorul cultural al județului”
Conținut	Titlul acesta poate fi obținut anual de un grup cultural cu renume. Pentru acel an Consiliul Județean sugerează grupului în cauză un program special pentru construirea de imagine a regiunii în primul rând prin performanțele din străinătate și acordă sprijin financiar. Astfel de grup / atelier de creație poate fi dansul, muzica, corul, produse de artă populară, etc..
Scop	Dezvoltarea destinațiilor regionale, Poziționarea grupurilor / atelierelor de valoare
Motivare	Este oportun ca în fiecare an să fie susținut un produs de “top”, astfel produsul acesta nu îi așteaptă pe cei care vizitează regiunea, ci el însuși se duce în casa oamenilor (în afara regiunii).
Rezultate scontate	Creșterea renumelui sistemului cultural, producerea actorilor culturali emblematici
Posibilități de sinergie	Nu este cazul.
Finanțare/Menținere	Trebuie sprijinit programul special al grupului selectat pe acel an. Sprijinul depinde de natura reprezentărilor din afara regiunii.
Propuneri de prezentare	Comunicația din interiorul și exteriorul regiunii este la fel de important.
Alte propuneri de proiecte	Crearea de destinații regionale, Lărgirea gamei de produse culturale

Aria de dezvoltare Cod: 5.1. Tema:	<i>Consolidarea proceselor de construire a destinației</i> Programul local de creare a destinației
Conținut	În realizarea strategiei culturale trebuie neapărat fructificate condițiile speciale ale comunității locale din regiune: importanța mentală a identității locale și forța organizării sociale, organizarea bottom up a structurilor locale, trecutul istoric, valorile locale aduse și neaduse în circulație, etc. Pe baza interpretării complexe a managementului așezării este oportun să fie dezvoltate modele de dezvoltare de destinații (niște arhetipuri bazate pe caracterul și funcționarea așezărilor), care pot fi utilizate în mai multe așezări. Principiul de bază este că programele de acest gen nu au doar simple scopuri turistice, ci pe baza paradigmei economia culturii întăresc și largesc identitatea structurală a așezării respective în ansamblu. Abordarea culturală a managementului complex al așezării necesită cunoștințe profesionale necunoscute în regiune, pentru punerea în aplicare sunt necesare transferuri de cunoștințe, și implicarea experților externi.
Scop	Întărirea comunităților locale și a structurilor identității locale.
Motivare	Astăzi o mare parte a valorilor locale nu sunt valorificate. În cazul așezărilor mici (și) prin întărirea structurii de identitate se pot mobiliza forțe sociale locale în interesul dezvoltării locale.
Rezultate scontate	Întărirea structurilor de identitate locală, creșterea renumelui și atractivității așezărilor.
Posibilități de sinergie	Prin natura sa un astfel de program depășește cercul restrâns al culturii. Legătura cu turismul va deveni importantă.
Finanțare/Menținere	La elaborarea modelelor profesionale ar fi mai oportun să avem un program de parteneriat de sine stătător, elaborat, dezvoltat cu experți externi. Pe de altă parte dezvoltarea destinațiilor locale are sens numai dacă în aceasta apare interesul local, participarea locală.
Propuneri de prezentare	Programelor locale de creare de destinații trebuie atașat un program de comunicare
Alte propuneri de proiecte	Transfer de cunoștințe și centru metodologic regional, Programe de sinergie, Lărgirea gamei produselor culturale.

Aria de dezvoltare Cod: 5.2. Tema	<i>Consolidarea proceselor de construire a destinației</i> Programul dedicat site-urilor culturale distinse
Conținut	Acest program cu caracter organizatoric-logistic are ca scop inițierea unor programe, cu scopul creării de noi destinații în toate acele locuri - cu ajutorul actorilor locali – care deja și în momentul de față sau în viitorul apropiat sunt/pot fi considerate elemente de bază ale sistemului cultural regional. (locuri simbolice, evenimente importante, monumente, locuri istorice etc.) Metodele actuale de reclamă, de recrutare, trebuie înlocuite cu programe permanente și profesionale de creare de noi destinații (o tematizare continuă pe cât mai multe căi). Momentan aceste locații sunt pasive, tematizarea este reglementată în special de interesul manifestat de turiștii din Ungaria. Grupul răspunzător de implementarea Strategiei poate elabora un model cadru de tematizare, pe care-l pot propune spre aplicare administrațiilor locale, sau organizațiilor care se ocupă de îngrijirea valorilor. Aceste programe au trei mari consecințe: <ul style="list-style-type: none"> • Întăresc structura identității regionale • Cresc atractivitatea turistică a localității respective și a regiunii • Cresc renumele regiunii
Scop	Tematizarea exterioară a valorilor culturale importante din regiune, întărirea identității și renumelui regiunii
Motivare	Momentan aceste valori importante ca și valori excepționale, nu funcționează după interesele regionale și paradigma regională, și în acest mod mare parte din potențialul endogen nu este explorat în mod corespunzător.
Rezultate scontate	Vizitarea mai intensă a acestor locuri importante, amplificarea structurii identității regionale.
Posibilități de sinergie	Crearea de noi destinații necesită combinarea a mai multor competențe profesionale (comunicare, marketing, turism etc.).
Finanțare/Menținere	Programele locale pot fi realizate din bugetul propriu în cazul în care actorii locali dezvoltă noi destinații în jurul unor valori importante. Acestea pot fi realizate și prin atragere de fonduri județene.
Propuneri de prezentare	Comunicarea bine organizată este necesară în procesul de creare de noi destinații.
Alte propuneri de proiecte	Creșterea numărului de produse culturale și diversificarea acestora, Programe de sinergie

Aria de dezvoltare Cod: 5.3. Tema	<i>Consolidarea proceselor de construire a destinației</i> Program de marketing al produselor la nivel județean
Conținut	Numărul mare de produse culturale, diversitatea acestora și caracteristicile speciale (secuiești, regionale) ar motiva un program de marketing cultural de tip umbrelă, cum ar fi cel care funcționează în cazul „produselor secuiești”. Există însă o mare diferență: în cazul produselor culturale, valorificarea capătă un alt sens, deoarece aceste produse sunt cumpărate dar nu sunt luate de la locul lor. Scopul acestui program ar fi ca în prezentări, în imaginea regiunii cultura să primească un rol bine conturat și ușor de înțeles (ușor de decodificat de către actorii externi). Ar fi preferabil ca utilitatea și rolul în regiune al acestui program să fie examinat de către reprezentanții din cât mai multe domenii. Programul poate fi demarat doar în momentul în care există un consens în privința faptului că sistemul valorilor culturale să devină una din caracteristicile regionale.
Scop	Prezentarea valorilor culturale ca și caracteristici locale/județene.
Motivare	Rolul regional și cantitativ al valorilor culturale poate fi considerat motivul pentru care acestea trebuiesc tratate ca un segment caracteristic al regiunii
Rezultate scontate	Repoziționarea sistemului valorilor culturale
Posibilități de sinergie	Decizia de demarare a programului, respectiv elaborarea în sine a programului poate fi realizat doar prin colaborarea diferitelor domenii.
Finanțare/Menținere	Programul poate aparține direct de CJ, costurile nu sunt mari
Propuneri de prezentare	Planul de comunicare reprezintă parte integrantă a proiectului
Alte propuneri de proiecte	Acest program (repoziționarea sistemului prin mijloace de marketing) se referă la fiecare domeniu de dezvoltare

Aria de dezvoltare Cod: 5.4. Tema	Consolidarea proceselor de construire a destinației Programul cultura în mass-media
Conținut	<p>Conform paradigmei politicilor de dezvoltare, succesul sistemului cultural poate fi amplificat printr-o tematizare sistematică în media scrisă și electronică. Materialele care apar ocazional, sunt mai mult niște prezentări, nu reflectă logica sistemului, astfel nu au nici un aport în întărirea sistemului. Conținutul programului îl constituie elaborarea unei serii de acorduri (de preferință cu toți reprezentanții regionali ai presei scrise și electronice) în care:</p> <ul style="list-style-type: none"> • În crearea de conținuturi sistemul cultural își asumă un rol important • În materialele apărute în media, cunoașterea sistemului cultural și evaluarea profesională a diferitelor evenimente capătă un rol mai mare • Sistemul cultural și reprezentanții mass-mediei regionale împreună încearcă să accentueze formarea profesională a jurnaliștilor și editorilor din acest domeniu
Scop	Tematizarea sistematică a rolului social al sistemului cultural și al diferitelor evenimente
Motivare	Modelul actual de prezentare legitimează evenimentele culturale, însă numai câteva elemente ale culturii sunt prezentate
Rezultate scontate	Schimbarea tematizării sociale al sistemului cultural
Posibilități de sinergie	În cadrul programului trebuie stârnit interesul reciproc al sistemului cultural și al mediei
Finanțare/Menținere	Programul nu necesită buget foarte mare
Propuneri de prezentare	Funcționarea programului este totodată și prezentarea acestuia
Alte propuneri de proiecte	Programe de sinergie

Aria de dezvoltare Cod: 5.5. Tema	<i>Consolidarea proceselor de construire a destinației</i> Programul Galeria portretelor culturale
Conținut	Programul are ca scop crearea și socializarea profilului actorilor culturali (persoane sau organizații). Recomandabil ar fi elaborarea programului pe mai mulți ani, iar actorii culturali să fie prezentați pe regiuni sau pe domenii. Acest lucru se poate întâmpla sub forma unor prezentări de analize, înregistrări video, interviuri, interviuri radiofonice, materiale televizate, culegeri de texte etc. Fiecare gen de materiale trebuie să aibă în vedere două mari obiective: materialul să poată fi arhivat (arhive) și să poată fi comercializat (publicat). Conceperea și demararea programului poate fi realizat de grupul răspunzător de implementarea Strategiei, pregătirea materialelor se realizează cu partenerii interesați în această temă. În cazul unei planificări bune Programul autogenerează, pentru că ne putem baza pe activitatea actorilor aleși.
Scop	Amplificarea sprijinirii și acceptării sistemului cultural de către societate, prezentarea actorilor culturali
Motivare	Valorificarea acestui potențial este momentan sporadică, subiectivă, moralizatoare
Rezultate scontate	Creșterea semnificativă a numărului de produse culturale, o cantitate valoroasă de materiale arhivate (care pot fi utilizate și ulterior), legitimitatea culturii în societate să devină mai puternică
Posibilități de sinergie	Colaborarea cu diferite instituții și reprezentanții acestora
Finanțare/Menținere	După ce programul începe să funcționeze poate fi finanțat și din fonduri exterioare, dar în cazul unei bune planificări se poate finanța și din surse proprii
Propuneri de prezentare	Programul în sine este o reprezentare
Alte propuneri de proiecte	Cultura în mass-media, Diversificarea produselor culturale, Programul de creare de destinații

Aria de dezvoltare Cod: 6.1. Tema	<i>Lărgirea cantității și gamei produselor culturale regionale</i> Programul : motivarea creării de produse
Conținut	Activitatea actuală a sistemului cultural este concentrată în jurul diferitelor elemente, și cele mai multe fonduri sunt orientate spre organizarea de evenimente (expoziții, festivaluri, tabere foto), care la rândul lor sunt produse culturale, însă gama potențialelor produse, bazate pe potențialul endogen al regiunii, este mult mai largă și variată. Scopul programului este activizarea potențialului creator din zonă și crearea de cât mai multe produse noi. Prin atragere de fonduri, colaborarea cu actorii economici sau cu administrațiile locale și cu sprijinul acestora trebuie organizate cât mai multe concursuri, acțiuni de interes general, programe prin care să stimulăm crearea a cât mai multor noi produse creative de design, artizanat, literatură, muzică, artă etc. Încercările de acest gen pot activa un spectru mai larg de creatori, totodată pentru creatori acestea pot reprezenta o șansă de afirmare, o șansă de a-și face cunoscut numele. Programul poate fi foarte eficient pentru tineri și în domeniile industriei de creație.
Scop	Creșterea și diversificarea numărului de produse culturale, bazându-ne pe potențialul endogen al regiunii
Motivare	Sistemul cultural momentan se bazează pe prezentarea produselor deja existente, astfel potențialul existent rămâne nevalorificat
Rezultate scontate	Creșterea și diversificarea gamei de produse culturale specifice regiunii
Posibilități de sinergie	Organizarea și desfășurarea diferitelor „acțiuni” poate fi realizat prin captarea mai multor domenii (instituții, administrații locale, actori economici și turistici, școli etc.)
Finanțare/Menținere	După începerea câtorva programe model și tematizarea acestora, procesul ar trebui să se poată autofinanța
Propuneri de prezentare	Trebuie elaborate și puse în practică niște moduri de prezentare cât mai variabile în legătură cu acest program
Alte propuneri de proiecte	Programe de sinergie, Program de implementare, Programe de creare de destinații

Aria de dezvoltare Cod: 6.2. Tema	<i>Lărgirea cantității și gamei produselor culturale regionale</i> Crearea unor evenimente culturale speciale
Conținut	<p>În cumulul evenimentelor culturale ale zilelor noastre, fiecare eveniment încearcă să devină mai important decât celălalt și să atragă cât mai multe fonduri.</p> <p>Ar fi necesară o decizie luată la nivel de conducere, care prin rotație, an de an să scoată în prim plan un anumit eveniment, și care să corespundă următoarelor criterii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • În prezentări și în comunicate are dreptul ca în acel an să se auto-denumească cel mai important eveniment al anului • Evenimentul este în legătură programatică și măsurabilă cu amplificarea atractivității regiunii • Actorii din diferitele sectoare (economie, turism, mass-media, comunicare etc.) sunt în consens cu privire la statutul evenimentului și îl tratează ca atare • Cu privire la conținut, data și utilizarea sectorială a evenimentului există consens între cei implicați • Organizării evenimentului îi este atașată o mai mare sau mai mică mișcare socială (nu este cauza unui cerc restrâns de elită) • Evenimentului îi se poate alătura și o participare în masă <p>(Un exemplu bun ar putea fi sfârșitul carnavalului (lăsatul secului), dar din cauza datei când e organizat, nu poate corespunde tuturor cerințelor mai sus amintite. Datorită angajamentelor ideologice spațiul de mișcare al evenimentului „Ezer székely leány” este limitat). Este necesar un model care crește numărul consumatorilor și nu invers, pe cel al actorilor.</p>
Scop	Intensificarea identității și atractivității regionale (caracter marcant, caracter identificator pentru regiune) prin evenimente emblematice
Motivare	Necesitățile evenimentelor de anvergură actuale, cresc zi de zi pe când eficiența și puterea lor inovativă nu
Rezultate scontate	Creșterea renumelui și frecvenței regiunii
Posibilități de sinergie	Pentru luarea deciziilor și pentru o organizare eficientă este nevoie de colaborarea mai multor domenii
Finanțare/Menținere	Tot programul are rost, doar dacă valorificarea produselor, apare ca scop deja în faza de planificare
Propuneri de prezentare	Evenimentului trebuie să i se atașeze un program de comunicare special
Alte propuneri de proiecte	Crearea de destinații, Programe de sinergie

Conținut	Anual în unele domenii este recomandată publicarea unor programe publice de creație, care se desfășoară cu participarea creatorilor care trăiesc sau activează în regiune și are ca scop crearea unor opere de referință regională. Tematica poate fi literatura, arta, designul, muzica sau orice altceva. Organizarea și desfășurarea unui eveniment de acest gen are rezultate care în mod direct sau indirect pot întări sistemul cultural în interiorul regiunii și în afara acestuia. Este important faptul că, scoate în evidență și persoana nu doar produsul. Pentru realizarea acestui program, dar și a altor programe este recomandat înființarea unui Fond Cultural.
Scop	Creare unor valori culturale unice
Motivare	Merită scos în evidență activitatea și personalitatea creatorilor din regiune
Rezultate scontate	Creațiile din cadrul programului
Posibilități de sinergie	În asigurarea necesităților pot fi implicați și actori economici
Finanțare/Menținere	Printr-o tematizare corespunzătoare un concurs public regional poate stimula actorii economici din regiune să participe. Un mod eficient poate fi modelul licitație care este deja folosit în alte locuri
Propuneri de prezentare	Un program de comunicație trebuie atașat organizării concursului, creatorului care câștigă concursul și produsului în sine
Alte propuneri de proiecte	Programe de sine-stătătoare

Aria de dezvoltare Cod: 6.4. Tema	Lărgirea cantității și gamei produselor culturale regionale Tabere de vară culturale pentru tineri
Conținut	Prin implicarea atelierelor culturale de lucru, instituții, meșteșugari etc. pot fi organizate tabere de creație, cursuri, programe și pentru cei din afara regiunii. Din punctul de vedere al conținutului accentul trebuie pus pe aspectele pragmatice: condițiile de muncă, mediatizare, ordinea de lucru. Prin atragere de fonduri și prin taxe de înscriere poate fi organizat un program de succes. Este recomandată îmbinarea diferitelor programe de diseminare a cunoștințelor, de expunere a regiunii, care pot fi conectate cu activitatea de bază.
Scop	Furnizarea unor competențe regionale cultural – profesionale, educația artistică a tinerilor
Motivare	Potențial profesional ridicat în regiune, posibilități de atragere de fonduri, creșterea interesului față de regiune
Rezultate scontate	Creșterea numărului de produse culturale, creșterea renumelui regiunii, formarea de ateliere, valorizarea competențelor profesionale din regiune
Posibilități de sinergie	Nu este actual
Finanțare/Menținere	Prin atragere de fonduri, sprijin parțial. Atragerea actorilor locali din localitatea unde se desfășoară programul
Propuneri de prezentare	Prezentări, experiențe prezentate pe bază web care pot fi folosite cu scopul de recrutare pentru următoarele evenimente
Alte propuneri de proiecte	Program de sine-stătător

Aria de dezvoltare Cod: 7.1. Tema	<i>Încurajarea și gestionarea proceselor inovatoare și creative</i> Programul pentru dezvoltarea spațiilor comunitare publice
Conținut	Scopul programului este să introducă actorii culturali și produsele culturale în spațiul public în așa fel încât prezentarea periodică într-un anumit loc, la o anumită dată a produselor să fie cunoscută de public. De la programele publice de muzică până la prezentările ocazionale de teatru stradal, de la licitațiile de cărți până la expozițiile din spațiile publice pot fi luate în considerare mii de forme. Important este ca în locuri neconvenționale, prin metode neconvenționale produsele culturale să poată fi vizibile și să fie accesibile. Vara, acestea se pot desfășura în aer liber, toamna-iarna pot fi luate în considerare locațiile frecventate de multă lume.
Scop	Socializarea consumului cultural de calitate
Motivare	Diseminarea produselor culturale nu este momentan destul de flexibilă, de obicei se limitează la ofertarea pasivă: nu se apropie de consumator, și de obicei oferă un mod de consum atât de exclusiv încât nu pot fi conectate cu alte activități
Rezultate scontate	Creșterea renumelui diferitelor produse culturale, răspândirea consumului de calitate
Posibilități de sinergie	Acest program necesită îmbinarea diferitelor arii profesionale (instituții culturale, edituri, magazine, marketing, comunicare)
Finanțare/Menținere	Acesta poate fi organizat și demarat doar după ce există consens între producători, operatorii spațiilor publice, profesioniștii din domeniul cultural
Propuneri de prezentare	Prezentarea diferitelor programe și locuri de evenimente, însă aceasta nu este o sarcină prea grea, comunicarea de acest gen funcționează și individual
Alte propuneri de proiecte	Creșterea numărului de locații și evenimente culturale, motivarea consumului cultural conștient.

Aria de dezvoltare Cod: 7.2. Tema	<i>Încurajarea și gestionarea proceselor inovatoare și creative</i> Programul privind integrarea noilor domenii în sistemul culturii (de ex. design, publicitate, imagine / managementul renumelui etc.)
Conținut	În sistemul cultural actual trebuie neapărat implicate și domeniile și activitățile creative (reclamă, design, creații de modă, producții alternative de tip eveniment, crearea de imagine, formarea imaginii regionale și locale.) Pentru fundamentarea programului este necesar un proces de transfer de cunoștințe (cunoașterea unor programe funcționale de succes) respectiv este necesară consultarea cu actorii creativi din industrie
Scop	Lărgirea și fortificarea sistemului cultural prin atragerea domeniilor creative
Motivare	Sistemul cultural momentan nu vrea să accepte sectoarele creative ca parte integrantă al acestui sistem. Astfel multe sectoare dinamice rămân nevalorificate
Rezultate scontate	Apariția unor noi segmente dinamice și sensibile din punct de vedere economic în sistemul cultural
Posibilități de sinergie	Programul se bazează din start pe sinergia dintre diferitele sectoare
Finanțare/Menținere	Procesul de transfer al cunoștințelor, modul de conectare dintre sectoare într-o primă fază trebuie bine organizate și trebuie sprijinite, astfel poate fi testat nivelul de acceptare socială, nivelul real de creare de programe
Propuneri de prezentare	Tematizarea socială al acestei inițiative este foarte importantă, pentru că potențialul rol al reprezentanților industriei creative și produselor lor nu este cunoscută nici în plan regional.
Alte propuneri de proiecte	Programe de sinergie, Centru de transfer de cunoștințe și metodologie, Lărgirea gamei de produse

Aria de dezvoltare Cod: 7.3. Tema	<i>Încurajarea și gestionarea proceselor inovatoare și creative</i> Program cultural pentru sprijinirea talentelor
Conținut	Aceste programe de sprijinire a talentelor pot fi organizate în cadrul Școlilor Populare de Artă, sau împreună cu școlile de artă, cu meșteșugari, sau în cadrul taberelor culturale, dar și în cadrul proiectelor și concursurilor publice. Aceste programe de obicei activează mai multe energii (în cadrul familiilor, la nivelul localităților, la nivelul sponsorilor, la fel cum se întâmplă în cazul sporturilor de iarnă, desigur în pași mai mici și mai concreți). Organizarea efectivă a programului poate fi realizată doar după consultarea cu potențialii participanți, acest proces de consultare însă trebuie inițiat și implementat. Programul poate fi eficient doar dacă acest proces are o selecție publică și capătă un caracter de activitate socială.
Scop	Descoperirea talentelor regionale și sprijinirea acestora
Motivare	Acest proces momentan este influențat de ambițiile familiale și rămâne în cadrul familiei și se extinde doar asupra câtorva domenii (muzică, artă)
Rezultate scontate	Poate fi ușor tematizat, generează susținere socială, sporește numărul de creatori și produse culturale
Posibilități de sinergie	Pentru succesul programului este nevoie de colaborarea dintre instituțiile din mai multe domenii și reprezentanții acestora
Finanțare/Menținere	Dezvoltarea modelului necesită finanțare și management județean, crearea unui program durabil este recomandat doar după cunoașterea primelor rezultate
Propuneri de prezentare	Este importantă tematizarea publică sistematică
Alte propuneri de proiecte	Lărgirea sistemului cultural, Tabără culturală de vară, Programe de sinergie

Aria de dezvoltare Cod: 7.4. Tema	Încurajarea și gestionarea proceselor inovatoare și creative Programul: ateliere creative, produse creative
Conținut	Crearea unor produse noi, creative și inovative ar fi absolut necesară pentru a scoate sistemul cultural, din modul stereotipic de funcționare. Asta poate însemna deopotrivă atragerea unor noi domenii (vezi 7.3.), dar și combinarea modului actual de organizare și prezentare de evenimente cu modalități noi, creative. Ar fi eficientă de exemplu înființarea unui studio creativ, care ar sprijini prezentarea pe bază de design prin proiecte (nu bazat pe piață). Un domeniu aparte îl reprezintă prezentările pe bază IT, care în regiunea noastră deocamdată este slab dezvoltată. O altă temă îl poate reprezenta imaginea localităților, care reprezintă mult mai mult decât o simplă sarcină arhitecturală.
Scop	Lărgirea gamei de produse, actualizarea metodelor de prezentare a produselor deja existente
Motivare	Metodele de prezentare deocamdată se limitează la comanda de produse sau la editarea unor manuale PR. Prezentarea produselor culturale ascunde mai multe oportunități, care deocamdată nu sunt exploatare
Rezultate scontate	O imagine nouă, dinamică a culturii și a produselor, amplificarea caracterului dinamic al sistemului cultural.
Posibilități de sinergie	Programul se bazează din start pe colaborarea dintre diferitele domenii de activitate
Finanțare/Menținere	Înființarea studiourilor care oferă servicii se poate întâmpla prin proiecte.
Propuneri de prezentare	Programul include și prezentarea
Alte propuneri de proiecte	Crearea de destinații, Programe de sinergie

Aria de dezvoltare Cod: 8.1. Tema	<i>Participarea pe piața muncii</i> Dezvoltarea structurilor de valorificare a produselor
Conținut	<p>Oferta de produse momentan în fiecare domeniu este pasivă și difuză (târguri, magazine, ateliere individuale). Acest mod de prezentare reactiv nu face posibilă estimarea consumului și mai puțin influențarea acestuia. Crearea structurilor de valorificare a produselor este un program care introduce în modelul de consum al produselor culturale, criterii și metode pro-active, astfel sprijinind consumul și valorificarea concretă. Esența programului constă în faptul că în cazul produselor culturale doar un număr mic este efectiv luat de cumpărător și doar acest număr mic trebuie înlocuit. Cele mai multe produse după terminarea evenimentului concret, rămân la locul lor. Organizarea logistică, materială și de conținut a practicii de consum care se referă la acest al doilea grup, este momentan într-o fază incipientă (se restrânge cel mult la taxă de intrare în muzee). Lipssește cu desăvârșire conectarea evenimentelor de consum cu alte produse, așezarea lineară a produselor și dirijarea conștientă a consumatorilor, atașarea de experiențele de bază și alte produse care aduc și beneficii economice etc. Momentan în regiune nu există suficiente competențe profesionale pentru elaborarea unui astfel de program, și între actorii interesați de elaborarea acestui program nu există comunicare.</p> <p>Un prim pas ar reprezenta dezvoltarea competențelor și realizarea conexiunii dintre actorii interesați. Această sarcină poate fi realizată doar de un grup de profesioniști care reprezintă întregul sistem.</p>
Scop	Elaborarea unui nou model de valorificare a produselor , prin creșterea de venituri crearea posibilităților de creare de locuri de muncă ocazionale sau permanente
Motivare	Practica de consum actuală nu valorifică nici pe departe potențialul ce-l reprezintă consumul de produse, astfel nu are nici un rol pe piața muncii
Rezultate scontate	Generare de venituri, crearea unor locuri de muncă ocazionale sau permanente
Posibilități de sinergie	Proiectarea economică de tip cost-beneficiu, metode noi de marketing și PR
Finanțare/Menținere	Elaborarea programului necesită implicarea unor profesioniști
Propuneri de prezentare	Numai pentru actorii din sistem
Alte propuneri de proiecte	Crearea de destinații, Reînnoirea metodelor și tehnicilor managementului cultural, Crearea de sinergii

Aria de dezvoltare Cod: 8.2. Tema	<i>Participarea pe piața muncii</i> Dezvoltarea sistemului de finanțare strategică
Conținut	<p>Elaborarea sistemului strategic de sponsorizare înseamnă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trebuie realizată legătura dintre actorii economici interesați de sponsorizare și sistemul cultural. Acesta ar reprezenta o cu totul alt gen de relație, decât cel actual, care se bazează pe relații personale, ocazionale. • Trebuie făcute cunoscute prin exemple de bune practici actorilor economici acele beneficii, care le-ar putea face direct interesați în participarea la procesele culturale (pe lângă faptul că sponsorizarea creează renume) • Trebuie să existe un consens asupra ariilor de dezvoltare, programe unde cultura, administrația locală, sfera civică și economia să-și canalizeze surplusul de resurse. <p>Dezvoltarea concepțiilor necesare demarării discuțiilor preliminare, este datoria grupului însărcinat cu realizarea implementării Strategiei sau a profesioniștilor externi. Elaborarea programului concret poate avea loc doar după evaluarea regională a acestuia.</p>
Scop	Conectarea actorilor economici și al sistemului cultural pe baza unor principii strategice și al interesului reciproc.
Motivare	Fără conectarea diferitelor domenii, realizarea paradigmei politicilor de dezvoltare în cultură nu este posibilă.
Rezultate scontate	Organizarea evenimentelor culturale de interes accentuat și a programelor într-un nou mod și anume încorporate în interesele regionale
Posibilități de sinergie	Esența programului o constituie colaborarea cu actorii segmentului economic
Finanțare/Menținere	Elaborarea profesională a programului necesită investiții
Propuneri de prezentare	Este importantă socializarea modelului de colaborare intersectorială
Alte propuneri de proiecte	Programe de sinergie, Centre de metodologie și transfer de cunoștințe, Crearea unor evenimente de interese accentuat

Aria de dezvoltare Cod: 8.3. Tema	<i>Participarea pe piața muncii</i> Fondul Județean Cultural
Conținut	<p>Este necesară o decizie politică, inter-instituțională și inter-sectorială pentru înființarea acestui Fond. Însă toate acestea au sens doar dacă într-adevăr există șanse de dezvoltare realizate conform paradigmei politicilor de dezvoltare. Momentan condițiile nu sunt favorabile pentru crearea unui fond cvasi de sine-stătător, cu ajutorul actorilor din regiune, iar acest fond să sprijine întregul sistem.</p> <p>Poate fi realizat modelul de mică anvergură al acestuia, care să acopere doar un număr mai mic de evenimente. Avantajul acestuia constă în faptul că poate testa o serie de posibilități de auto organizare regionale, care în alte domenii ar putea fi realizate doar la scară mare. Importanța unui model regional de acest gen contă în caracterul său de model în funcționare și nu în puterea sa financiară.</p>

Aria de dezvoltare Cod: 9.1 Tema	<i>Dezvoltarea infrastructurii culturale din județul Harghita</i> Dezvoltarea infrastructurii culturale din județul Harghita
Conținut	<p>Activitățile culturale, intensitatea și multitudinea lor va fi mai sporită doar dacă se vor realiza investiții în domeniul cultural, care sprijină derularea programelor culturale și comunicale, asigurând condiții moderne, corespunzătoare standardelor europene precum și a nevoilor actuale ale populației din județul Harghita.</p> <p>Activitățile de dezvoltare contribuie la crearea mediului cultural și artistic cât și la păstrarea, dezvoltarea și punerea în valoare a obiceiurilor și tradițiilor locale. Totodată se va mări și consumul de cultură în rândul locuitorilor.</p>
Scop	Regenerarea mediului cultural și a valorilor acestuia și asigurarea unei dezvoltări culturale adecvate județene
Posibilități de sinergie	Programul presupune o cooperare între părțile interesate
Finanțare/Menținere	Implementarea programului necesită investiții, finanțate din surse proprii respectiv străine

10. Implementarea strategiei culturale – recomandări

10.1. Implementarea, ca sarcină specială

După cum am formulat în partea introductivă a Strategiei intitulată Recomandări, dezvoltarea sistemului cultural al județului poate fi privită din două perspective strategice care prezintă diferențe semnificative atât din perspectivă teoretică cât și practică. Prima versiune se poate îndrepta către îmbunătățirea conținutului și formei sistemului actual, menținând și dezvoltând caracteristicile sistemului actual. Efectuând prima versiune a evaluării situației am ajuns la concluzia că această direcție de dezvoltare strategică nu oferă posibilitatea ca sistemul cultural județean să devină un segment crucial al politicii de dezvoltare regională.

Având în vedere bogăția culturală a județului și a regiunii noastre, analizând directivele politicilor de dezvoltare ale Uniunii Europene până în 2020 (care oferă șanse noi acelor zone rurale care se bazează pe creșterea inclusivă), și apreciind procesul complex de autodefinire lansat în zonă, am propus o strategie culturală a cărei viziune și practică diferă în totalitate de strategia actuală. Această strategie culturală s-a formulat pe marginea concepției și metodologiei paradigmatelor politicii de dezvoltare, și urmărește scopul ca sistemul cultural județean să devină pe termen mediu segmentul integrant și important al procesului politicii de dezvoltare județene / regionale.

Toate acestea înseamnă însă că **strategia propusă de noi nu poate fi pusă în practică în modul simplu, obișnuit** (dezbateri la consiliul județean, acceptare, implementare). Acest lucru se explică prin faptul că strategia culturală care urmărește paradigma politicii de dezvoltare – pornind de la caracteristicile structurale și funcționale ale sistemului actual – propune o transformare semnificativă (o reformă) pe plan organizatoric și funcțional.

Punerea în practică implică și alți pași pe lângă decizia administrativă a consiliului. Motivul este, în mod evident, că modul actual de funcționare a cadrului instituțional nu este potrivit pentru implementarea paradigmei politicii de dezvoltare, și totodată, o versiune de strategie bazată pe îmbunătățire este mai familiară pentru actorii sistemului actual decât o strategie cu reforme profunde.

10.2. Proiectul de implementare

Considerând toate cele de mai sus, propunem următoarele:

1. În cazul în care la nivelul conducerii județului se va adopta o decizie administrativ-politică privind susținerea paradigmei politicii de dezvoltare, atunci va trebui pregătit un **Proiect de Implementare** cultural – pornind de la modelul proiectelor UE – cu sarcini, grafice de timp, parametrii organizatorico-logistice, liste de personal și responsabilități, pachete de programe și bugete clar definite, conform logicii și metodologiei proiectelor.
2. Acest Proiect de Implementare se poate inspira liber din materialul de strategie pregătit, din zeci de propuneri concrete, iar **scopul definit al Proiectului de Implementare** este reforma organizatorică și funcțională a sistemului de cultură la nivel județean pe termen mediu.
3. Structura organizatorică și modul de funcționare formate în cadrul proiectului efectuează transformarea treptată a funcționării sistemului (1) **prin programe tip model** și (2) prin **managementul procesului de transformare**.

<p>PRINCIPIU IMPORTANT: Acest model de proiect pe lângă menținerea sistemului actual la un nivel de bază, completând treptat sistemul cu mai multe componente, în mod non-conflictual, așează ansamblul sistemului pe un alt traseu.</p>

10.3. Criterii și recomandări privind Proiectul de Implementare

10.3.1. Structura organizatorică

Pregătirea și realizarea Proiectului de Implementare presupune constituirea unui Grup Operațional de 5-8 persoane. Acest grup organizează acele programe-model care pe de o parte reformează sistemul însuși prin funcționarea lor, pe de altă parte acest grup organizează și desfășoară acele activități de management și servicii care vizează sistemul întreg (și nu doar programele și instituțiile subordonate consiliului județean).

Grupul Operațional se poate forma în cadrul instituțiilor culturale existente sau ca o structură autonomă, cu asistență tehnică externă, la nevoie. Dat fiind natura sarcinii și a scopului trebuie asigurate monitorizarea și sprijinul direct din partea președintelui.

Grupului Operativ îi trebuie alocat un organism de suport (reprezentând mai multe domenii: luare de decizii în domeniul public, operatori de cultură, operatori economici, specialiști în politici de dezvoltare, comunicare etc). Responsabilitatea organismului de suport nu va fi conducerea, ci consultanța, susținerea politico-profesională a procesului de reformă, monitorizarea procesului etc.

Grupul Operațional poate fi organizat și pe platforma Centrului Cultural Județean Harghita, și chiar dacă instituția rămâne o entitate organizatorică, iar după un an poate fi decis cadrul organizatoric final. În cazul în care Grupul Operațional este capabil să scrie Proiectul de Implementare și poate realiza sarcinile definite pe primul an, se va crea un „nucleu structural” care va preceda orice alt element al sistemului în ceea ce privește modelul și eficiența de funcționare, și ale cărui rezultate vor justifica și vor face posibil conversia tuturor elementelor sistemului (procesul inițiat cu succes va dicta calea de urmat, astfel controversele, conflictele pot fi atenuate).

Celelalte instituții conduse de către Consiliul Județean în momentul de față corespund într-o măsură foarte mică concepției și modului de funcționare al paradigmei politicii de dezvoltare. Aceste instituții pot lua în considerare următoarele soluții posibile:

În următorii ani trebuie introduse schimbări în așa fel încât activitatea lor să poată fi definită în forma „proiectelor interne” în privința conținutului de muncă, forței de muncă aferente, și a resurselor materiale. În acest caz, „proiectul intern” nu se referă la acțiuni sau evenimente individuale, ci acele domenii de activitate care pot fi definite în mod autonom. Acest lucru va permite monitorizarea utilizării bugetului, precum și stabilirea acelor elemente ale activităților curente, care pot fi asociate cu paradigma politicii de dezvoltare. În primul an de activitate Grupul Operațional va dezvolta recomandări de programe pentru instituții conform Strategiei.

De exemplu:

- o în cazul Bibliotecii: crearea serviciului de managemental informațiilor
- o în cazul Școlii Populare de Artă: crearea unui program de dezvoltare a talentelor

În cazul în care primul an al Proiectului de Implementare va fi de succes, acest lucru va permite chiar din primul an dezvoltarea unui model și pentru celelalte instituții, model care poate fi o bază pentru negocieri profesionale, și în același timp permite aderarea organizațională și funcțională la paradigma politicii de dezvoltare.

10.3.2. Pachet de sarcini pentru Grupul Operațional

Prima sarcină a Grupului Operațional este pregătirea conținutului Proiectului de Implementare și propunerea spre acceptare. Acest Proiect include calendarul implementării strategiei culturale, precum și planul de lucru clar detaliat pentru primul an.

Elementele recomandate ale Planului de Lucru pe primul an:

- tematizarea întregului proiect (pentru operatorii sistemului cultural, pentru locuitori și publicul mai larg). Acest lucru este important din punctul de vedere al legitimității sociale a proiectului, dar mai important este faptul că transformarea sistemului cultural conform paradigmei politicii de dezvoltare este un pas important în procesul de autodefinire al zonei care trebuie neapărat comunicat!
- Selecție dintre cele 40 de programe specifice descrise în Strategie. În primul an trebuie alese acele programe care se referă la transferul de cunoștințe, organizare, serviciu, dezvoltarea sinergiei. Acele programe care cad în sarcina Grupului Operațional sunt clar marcate, ca de exemplu: Centru de știri, Ghid de management al

evenimentelor, Funcționarea E-suprafețelor, Dezvoltare metodologii, Exemple de bune practici, Facilitare etc.

- O sarcină foarte importantă a Grupului Operațional este să organizeze în competență proprie chiar în primul an câteva programe culturale concrete care – privind modul de organizare și rezultatele obținute – pot servi ca exemple normative, arătând cum poate funcționa paradigma politicii culturale în cadrul sistemului cultural. Desigur, aici este primordială conștientizarea în interiorul sistemului. Pachetul de programe recomandat în Strategie propune o serie de astfel de oportunități.
- Nu în ultimul rând este foarte important ca în primul an să fie câte două-trei programe culturale care prezintă o noutate față de programele vechi ale sistemului, să fie o „mare lovitură”. Acest pas este foarte important pentru acceptarea socială a transformării sistemului. A se vedea propunerile în acest sens într-un document separat.
- Grupul Operațional trebuie să distribuie un model de consultare în rândul operatorilor din sistem care poate duce la creșterea numărului susținătorilor și practicanților paradigmei politicii de dezvoltare. Pentru realizarea acestui deziderat recomandăm o serie de tematici, materiale, chestionare, metode procedurale.

10.3.3. Program comunicațional

Dacă se ajunge la decizia de lansare a programului politicii de dezvoltare, recomandăm organizarea unei singure tematici introductive cu angajamentul personal al președintelui Consiliului Județean. Se recomandă utilizarea mai multor forme: Interviu, Scrisori circulare trimise operatorilor instituționali și profesionali, trimiterea materialelor de dezbatere. Mesajul de bază: rolul culturii în procesul politicii de dezvoltare și în procesul de autodefinire a regiunii, întregul proces fiind lansat cu acest scop.

Restul comunicării poate cade în sarcina Grupului Operațional, dar, datorită importanței sale, prima tematizare trebuie asigurată de președinte, fiind de o importanță primordială.

PARTEA III:
BIBLIOGRAFIE,
ANEXE

11. Bibliografie

Antal Boglárka Klaudia 2008

Színház és közönsége, In: Biró A. Zoltán (szerk.): Változó térség – Szociológiai és antropológiai elemzések, Alutus kiadó, Csíkszereda, 2008

Antal Boglárka Klaudia 2008

A Csíki Játékszín, Csíkszereda Önkormányzati Színházának társadalmi funkciói. Színházi kultúrafogyasztás, közönségkapcsolatok szerepe ennek alakulásában, In: Biró A. Zoltán (szerk.): Változó térség – Szociológiai és antropológiai elemzések, Alutus kiadó, Csíkszereda, 2008

Ádám Gyula 2006

„Arcpoétika”. Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda

Bálint Blanka – Biró A. Zoltán 2004

Helyzetkép Mezőmadarasról. In: Székelyföldi mozaik. Térségi szociológiai tanulmányok. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, p. 97-148.

Bálint Blanka – Demeter Gyöngyvér 2002

MOZAIK 2001. Gyorsjelentés – Székelyföld. In: Mozaik 2001. Gyorsjelentés. Magyar fiatalok a Kárpát – medencében. (szerk. Szabó Andrea – Bauer Béla – Laki László – Nemeskéri István) Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Budapest.

Balló Beáta – Benes Sarolta 2009

***Adatlapos felmérés a csíki térségben, 2009 - beszámoló

Balló Beáta 2008

A Hargita Megye Tanácsa által 2003-2007 évben támogatott pályázatok statisztikái, In: Biró A. Zoltán (szerk.): Változó térség – Szociológiai és antropológiai elemzések, Alutus kiadó, Csíkszereda, 2008

Balló Beáta 2008

Forrásbevonásról alkotott vélemények Hargita megyében, In: Térség 2008/1, Bodó Julianna – Oláh Sándor – Rostás Zoltán – Túros Endre (szerkesztőbizottság), Csíkszereda, KAM – EMTE Sapientia Társadalomtudományi Intézet - Státus kiadó, 2008 + In: Biró A. Zoltán – Csomortáni Erika (szerk.): Kultúra – Térség – Jövőkép – Székelyföldi kultúrakutatások, Alutus Kiadó, Csíkszereda, 2008

Balog László 2001.

A kulturális intézmények szerepe a regionális identitás erősítésében. In: A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a 2000. április 13-15-i, tusnádfürdői konferencián elhangzott előadásokból. (Szerk. Dr. Papp Kincses Emese – Kassay János – Kánya József) Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda. p. 264-276.

Barabás László 1998

Forog az esztendő kereke. Sóvidéki népszokások. Mentor kiadó – Custos kiadó, Marosvásárhely.

Becze Zsuzsánna 2009

Csíkszereda árnyékában. Lokális identitás, helyi problémák percepciója és közösségi részvétel egy rurális jellegű városrészen, Csíkzsögödben. SAPIENTIA – Erdélyi Magyar Tudományegyetem. Műszaki és Társadalomtudományi Karok, Szociológia Szak, Csíkszereda

Benedek Éva 2000

Papír és könyvrestaurálás a Csíki Székely Múzeumban. In: Korunk 2000/5. p.108-110.

Benes Sarolta – Balló Beáta 2009

*** Kultúrafogyasztás a Pogány-havas kistérségben I.-II. – kutatási jelentés, 2009

Benes Sarolta 2006

Kulturális jellegű újságcikkek a Hargita Népe napilapban. Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda.

Benkő András 1992

A Székelyudvarhelyi Székely Dalegylet. In: Művelődés 1992/9. p.12-13.

Biró A. Zoltán – Bálint Blanka - Miklós István 2006

Székelyföldi kulturális intézmények, szervezetek képzési és információs igényei In: Térség és kultúra. (szerk. Oláh Sándor) Hargita Megyei Kulturális Központ, Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 205 – 234.

Biró A. Zoltán – Bodó Julianna – Oláh Sándor – Túrós Endre 1993

A műholdas tévéadás – egy régió szemszögéből. In: Antropológiai Műhely2 p.7 – 36.

Biró A. Zoltán – Bodó Julianna (szerk.) 2006

Kultúra – Térség – Szaktudás. Képzési anyag rurális térségben dolgozó kulturális menedzserek számára. Alutus kiadó, Csíkszereda

Biró A. Zoltán – Bodó Julianna 1991

A „hargitaiság” – egy régió kultúraépítési gyakorlatáról. In: Átmenetek. A mindennapi élet antropológiája. 1991/2

Biró A. Zoltán – Bodó Julianna 1991

Tévékockák In: Jel – Kép. A Magyar Közvéleménykutató Intézet Folyóirata. XII évfolyam 1-2 szám. P. 49 – 69.

Biró A. Zoltán – Bodó Julianna 2010

Nyilvánosság-szimbólum-társadalom. SAPIENTIA – Erdélyi Magyar Tudományegyetem. Műszaki és Társadalomtudományi Kar. Társadalomtudományi Intézet Státusz Kiadó-Csíkszereda 2010

Biró A. Zoltán – Gagy József – Péntek János (szerk) 1987

Néphagyományok új környezetben. Tanulmányok a folklorizmus köréből. Kriterion könyvkiadó, Bukarest.

Biró A. Zoltán – Miklós István 2006

Székelyföldi kulturális intézmények. In: Térség és kultúra. (szerk. Oláh Sándor) Hargita Megyei Kulturális Központ, Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 235 – 261.

Biró A. Zoltán – Olosz Szabolcs 2009

Település – Érték – Fejlesztés. Háromszéki fejlesztési és Kutatási Központ, Státusz kiadó, Csíkszereda 2009 p.43 - 119

Biró A. Zoltán – Székely Kinga 2009

Település-Arculat-Turizmus. A „Sikeres Székelyföld” Szakmai Fórumsorozat második rendezvényének anyaga, Sepsiszentgyörgy, 2009. október 9. Hargita Népe Kiadó, 2010

Biró A. Zoltán (szerk.) 2006

Állapotok és változások. Szociológiai elemzések. TÉT Könyvek. Alutus kiadó, Csíkszereda.

Biró A. Zoltán 1984

„Neked is ilyen legyen, mert másnak is ilyen van!”. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p. 68 – 71.

Biró A. Zoltán 1986

Vizuális környezet – vizuális kultúra. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992.

Biró A. Zoltán 1986

Egész és rész igazsága. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p. 124 - 126.

Biró A. Zoltán 1997

Hétköznapi humorvilág. KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja. Pro –Print Könyvkiadó, Csíkszereda.

Biró A. Zoltán 2004 Új vidékfejlesztési perspektíva: a kultúragazdaság. In: Vidékfejlesztés Hargita megyében. (szerk. Biró A. Zoltán, Koszta Csaba János, Mátéffy Mária) Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 63 – 77.

Biró A. Zoltán 2006

Szemponatok a kulturális menedzserképzés tervezéséhez és szervezéséhez. In: Kultúra – Térség – Szaktudás. (szerk. Biró A. Zoltán, Bodó Julianna) Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 7 – 24.

Biró Béla 1999

Valahol Európában. In: Korunk 1999 április X/4

Biró Z. Zoltán 2008

Új vidékfejlesztési perspektíva: a kultúragazdaság, In: Biró A. Zoltán – Csomortáni Erika (szerk.): Kultúra – Térség – Jövőkép – Székelyföldi kultúrakutatások, Alutus Kiadó, Csíkszereda, 2008

Blága Ágnes 2011

A Madéfalvi Siculicidium mint az ősszmagyarság és a lokalitás ünnepe In: Térség –Fejlesztés – Tudomány. A KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottságának konferenciája (szerk. Biró A Zoltán – Kiss Adél) 2010 p.28-40

Blénesi Éva – Mandel Kinga – Szarka László (szerk.) 2005

A kultúra világa. A határon túli magyar kulturális intézményrendszer. MTA Etnikai – Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest.

Bodó Julianna – Kiss Adél (szerk.) 2009

Kultúra – Kommunikáció – Innováció. KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottság 2., Sapientia EMTE – Státus kiadó, Csíkszereda, 2009

Bodó Julianna 1981

Vágyott és valódi életterek (Gyermekek lakásképe). In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p.25 – 28.

Bodó Julianna 1984

A lehető legszebb ruhában (A paraszti öltözet funkcióváltozása). In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992.

Bodó Julianna 1998

A magánszféra ünnepe a szocializmus korszakában. In: Fényes tegnapunk. Tanulmányok a szocializmus korszakáról. Helyzet Könyvek (szerk. Bodó Julianna) KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja. Pro-Print könyvkiadó, Csíkszereda. p. 211 – 222.

Bodó Julianna 2000

Szemponatok az ünneplési gyakorlat vizsgálatához. In: Miénk a tér? Szimbolikus térhasználat a székelyföldi régióban (szerk. Bodó Julianna). Pro – Print könyvkiadó, Csíkszereda.

Bodó Julianna 2004

A formális és informális szféra ünneplési gyakorlata az 1980-as években. Scienta Humana, Budapest.

Bodó Julianna 2007

A terep, ahol élünk. Antropológiai elemzések. SAPIENTIA – Erdélyi Magyar Tudományegyetem. Műszaki és Társadalomtudományi Kar. Társadalomtudományi Intézet, Státus Kiadó, Csíkszereda 2007

Boldizsár Dénes 1924

A székelyudvarhelyi és székelyföldi ősi szokásos vallásos határkerülés eredete, rövid története és imakönyve. Globus nyomda, Székelyudvarhely.

Csapó János 2002

A kulturális turizmus lehetőségei Székelyföldön, In: Kassay János (szerk.): A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben – Válogatás II. Székelyföld konferencia előadásából. 2001.október 10-12, Székelyföld 2000 Munkacsoport, Csíkszereda, 2002

Csiszer Enikő 2006

A csíkmenasági fiatalok kultúra- és médiafogyasztása. In: Állapotok és változások. Szociológiai elemzések. TÉT Könyvek. Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 176 – 190.

Csomortáni Erika 2008

Kulturális turizmusról, kultúragazdaságról alkotott vélemények Hargita megyében, In: Térség 2008/1, Bodó Julianna – Oláh Sándor – Rostás Zoltán – Túros Endre (szerkesztőbizottság), Csíkszereda, KAM – EMTE Sapientia Társadalomtudományi Intézet - Státus kiadó, 2008 + In: Biró A. Zoltán – Csomortáni Erika (szerk.): Kultúra – Térség – Jövőkép – Székelyföldi kultúrakutatások, Alutus Kiadó, Csíkszereda, 2008

Csortán Ferenc – Csortán Ilona 2004

Műemlék, műemléksors a Székelyföldön, In: Limes, 2004/2, Tatabánya

Dálnoky Csilla 2008

A Csíki Játékszín imázsának vizsgálata pedagógusok körében, In: Biró A. Zoltán – Csomortáni Erika: Kultúra – Térség – Jövőkép (szerk.): Kultúra – Térség – Jövőkép – Székelyföldi kultúrakutatások, Alutus Kiadó, Csíkszereda, 2008

Dr. Balázs Lajos – Biró A. Zoltán 1997

Két szerep – egy személy. Esettanulmány a „lakodalmás gazda” szerepéről. In: Antropológiai műhely 3-4/1997 (szerk. Bodó Julianna). KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja. Pro-Print könyvkiadó, Csíkszereda. p.59-75.

Dr. Balázs Lajos 1995

Menj ki én lelkem a testből... Elmúlás és temetkezés Csíkszentdomokoson. Pallas- Akadémia, Csíkszereda.

Dr. Hermann Gusztáv Mihály – Kolumbán Zsuzsánna – Róth András Lajos (szerk.) 2004

Aeropolisz. Történelmi és társadalomtudományi tanulmányok IV. Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda – Székelyudvarhely.

Dr. Papp Kincses Emese – Kassay János – Kánya József (szerk.) 2001

A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a 2000. április 13-15-i, tusnádfürdői konferencián elhangzott előadásokból. Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda

Fekete András Oszkár 2006

Térségi kulturális intézmények szerepe a lokális identitás és a versenyképesség alakulásában. SAPIENTIA – Erdélyi Magyar Tudományegyetem. Műszaki és Társadalomtudományi Karok, Szociológia Szak, Csíkszereda.

Ferencz Angéla (szerk.) 2006

Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében. Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda

Ferencz Angéla 1999

A lakodalmi főétkezés és változása Kászonimpéren. In: Hargita Kalendárium.

Ferencz Angéla 2001

Hagyomány és modernitás a székelyföldi farsangi szokásokban.

Ferencz Angéla 2002

Sokszor úgy szeretnék enni, magam sem tudom, hogy mit. Hagyományos táplálkozás a Székelyföldön. (szerk.). Pro – Print könyvkiadó, Csíkszereda.

Ferencz Angéla 2003

A kulturális örökség védelme, kulturális ipar alapjai a Székelyföldön. In: Székelyföld. P. 326 – 352. Szerk. Horváth Gyula, MTA Regionális Kutatások Központja, Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs.

Ferencz Angéla 2004

Csíkszeredai fiatalok életmódja, kultúrája. In: Ifjúsági „szubkultúrák”. Tanulmánykötet. (szerk. Szapu Magda) MTA Politikai Tudományok Intézete. Scientia Humana, Budapest. p.155- 187.

Ferencz Angéla 2006

Interjúk. In: Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében (szerk. Ferencz Angéla) Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda. p. 67 – 191.

Ferencz Angéla 2006

Kultúrházak és helyi közösségek. In: Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében (szerk. Ferencz Angéla) Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda. p. 7 – 16.

Ferencz Angéla 2010

A Csíki medence vidéki kulturális intézményeinek sajtókapcsolatai. In: Térség –Fejlesztés – Tudomány. A KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottságának konferenciája (szerk. Biró A Zoltán – Kiss Adél) 2010 p. 50-66

Földiák András 2002

A globalizáció és a művelődés. In: A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a II. Székelyföld Konferencia előadásából 2001. október 10-12. (szerk. Kassay János) Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda. p. 139-141.

Gagy József – Szatmári László 1993

Központi – helyi. (Beszélgetés a helyi művelődés átalakuló adminisztratív kereteiről Váli Józseffel, Hargita Megye Művelődési Felügyelőségének főtanácsosával). In: Művelődés 1993/4. p.6-8.

Gagy József 1981

Fehér selyem csipkészlű drága kicsi kendő (Falvédőkről, a lakás tárgyairól, az ízlésről). In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992.

Gagy József 1984

A „működő” viselet: tárgy és jel. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p. 65 – 68.

Gagy József 1984

Egység és egyéniség (líceumi tanulók egyenruha – viselete). In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p. 57 – 62.

Gagy József 1986

„Hogy tudsz itt élni, fiam?” In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra alapítvány. 1992. p. 121 – 123.

Gagy József 1986

Pad – graffitik. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992.

Gagy József 1988

Madarat tolláról, tizenévest táskájáról. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p. 181 – 184.

Gagy József 1990

Szépteremtő Kaláka 1990. A gyergyószárhegyi alkotótáborról beszél a tábor igazgatója, Zöld Lajos újságíró. In: Művelődés 1990/4-5. p.10-11.

Gagy József 1991

Amikor a kultúra beszél az eseményben. In: Művelődés, 1991/9. p.27-28.

Gagy József 1991

Egy művelődési intézmény „a szocializmus kiteljesedésének” idején: a kultúrotthon. In: Művelődés 1997/3.

Gagy József 1991

Intézmények születése... Hargita megyei közművelődés '90. Beszélgetés Ferenczes Istvánnal, a Hargita Megyei Művelődési Felügyelőség főfelügyelőjével. In: Művelődés 1991/4. p.5.

Gagy József 1992

„Idáig minden bételjesedett...” (A jós és közössége) In: Átmenetek. A mindennapi élet antropológiája. 1-2.

Gagy József 1997

Kultúra – menedzsment. In: Művelődés 1997/9. p.15-16.

Gagy József 1997

Múlt és jelen Székelykeresztúron. In: Művelődés 1998/2, p. 7 – 8.

Gagy József 1998 (lejegyezte) Szabó Zsolt, Biró A. Zoltán, Bodó Julianna, Balázs Lajos, Lőrincz György, Birtók József, Bálint András, Kozma Mária:

Közművelődési ünnepeinkről. Csíkszereda 1991 szeptember 27. Vita. In: Művelődés. Antológia 1998/5-6. p.21-27.

Gagy József 1998

Jelek égen és földön. Hiedelem és helyi társadalom a Székelyföldön. KAM-Regionális és Antropológiai Kutatások Központja. Pro-Print könyvkiadó, Csíkszereda.

Gagy József 1998

Rejtőzők, jósok a Sóvidéken. In: Extázis, álom, látomás (tanulmányok a transzcendensről). Balassi Kiadó, Budapest.

Gagy József 2001

„Kultúrforradalom a Székelyföldön”. In: Hargita Kalendárium 2001, p. 86 – 89

Gagy József 2004

Örökített székely kapu. Hagyomány, örökség, örökségesítés egy székelyföldi faluban

Gál Irma 1997

Gyergyóalfalvi fejtős szedettek és keresztaszemes minták 1965-1995. Pallas - Akadémia kiadó, Csíkszereda.

Gereben Ferenc 2002

A határon túli magyarság olvasás kultúrája. <http://www.oszk.hu/kiadvany/kf/2000/4/katsanyi.html>

Gergely Katalin 1994

Húsvéti határkerülés 1990-ben a Gyergyói medencében. In: Erdélyi Múzeum 1994/3-4. p.45-55.

Gergely Orsolya 2008

Kulturális intézmények kapcsolati kultúrája, In: Biró A. Zoltán – Csomortáni Erika (szerk.): Kultúra – Térség – Jövőkép – Székelyföldi kultúrakutatások, Alutus Kiadó, Csíkszereda, 2008

Gergely Orsolya 2009

Az én házam, az én váram. Az erdélyi magyar lakosság lakásmódjának néhány dimenziójáról. In: Kultúra – Kommunikáció – Innováció A KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottságának konferenciája (szerk. Bodó Julianna – Kiss Adél) 2009 p.41-54

Gergely Orsolya 2009

Virtuális Identitás (?) Az önmeghatározás és imázsépítés új lehetőségei. In: Kultúra – Kommunikáció – Innováció. A KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottságának konferenciája (szerk. Bodó Julianna – Kiss Adél) 2009 p.186-209

Gothárd – Török Melinda Ildikó 2006

Olvasáskultúra és szabadidő felhasználás a székelyudvarhelyi Tamási Áron Gimnáziumban

Gub Jenő 2003

Természetismeret és néphagyomány a székely Sóvidéken. Erdélyi gondolat könyvkiadó, Székelyudvarhely.

Haáz Ferenc Rezső 1994

Udvarhelyi tanulmányok (szerk. Zepezsáner Jenő). Haáz Rezső Kulturális Egyesület, Infopress nyomda, Székelyudvarhely.

Hermann Gusztáv 1995

Székelyudvarhely: műemlékek. Haáz Rezső Kulturális Egyesület, Székelyudvarhely.

Horváth Gyula (szerk.) 2003

A Kárpát-medence régiói I. Székelyföld. MTA Regionális Kutatások Központja. Dialog Campus kiadó, Budapest – Pécs.

Ifj. Cseke Péter 1998

Székelyudvarhelyi fiatalok – korszakváltás küszöbén. In: Korunk 1998

Ilyés Zoltán 2005

Identitás, kultúrtáj, örökségmenedzsment. Szempontok Gyimes kistérségi erőforrásainak értékeléséhez, In: Bakó Boglárka – Szoták Szilvia (szerk.): Magyarlakta kistérségek és kisebbségi identitások a Kárpát-medencében, MTA-Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet – Gondolat Kiadó, Budapest, 2005

Kassay János (szerk.) 2002

A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a II. Székelyföld Konferencia előadásaiból 2001. október 10-12. Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda

Kiss Jenő 1998

Könyvtár és könyvtárak Sepsiszentgyörgyön. In: Művelődés 1998/4, p. 13.

Kondorosi Ferenc (szerk.) 1992

Kapcsolat – Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. Politika + Kultúra Alapítvány.

Kovács András 1991

A székely szombatosságok. In: Korunk, augusztus

Kozma Mária (szerk.) 1998

Hargita megye, útikönyv. In: Barangolás a Székelyföldön. Alutus nyomda, Csíkszereda.

Kulcsár Erzsébet 2006

Szabadidő a mérlegen. Csíkszereda aktív kereső népességének szabadidő vizsgálata. In: Állapotok és változások. Szociológiai elemzések. TÉT Könyvek. Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 227 – 247.

Lajos Katalin 1995

Láthatatlan kollégium. Betlehemes játék Csíkszentmiklóson. In: Korunk, 1995/12

Lengyel K. Zsolt 1991

Hozzászólás a csíksomlyói búcsú kérdéséhez. In: Művelődés 1991/2-3. p. 14-18.

Mihály János 2006

Vázlat egy népház történetéhez. In: Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében (szerk. Ferencz Angéla) Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda. p. 36 – 51.

Miklós István 2005

Forrásbevonási gyakorlat a székelyföldi kulturális intézmények esetében. In: A kultúra világa. A határon túli magyar kulturális intézményrendszer. MTA Etnikai Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest. P. 76 – 92

Miklós István Ottó 2004

Társadalmi Helyzetkép az „Észak – Kelet Hargita” Kistérség Társulásról. In: Vidékfejlesztés Hargita megyében. (szerk. Biró A. Zoltán, Koszta Csaba János, Mátéffy Mária) Alutus kiadó, Csíkszereda. p.31 – 63.

Nagy András 1995

Városkép és ami még hozzá tartozik. In: Lapok a Székelyföld múltjából 1. (szerk. Kozma Mária). Alutus Rt., Csíkszereda.

Oláh Sándor (szerk.) 2006

Térség és kultúra. Alutus kiadó, Csíkszereda

Oláh Sándor 1996

Rituális beszéd a homoródalmási temetésen. In: Néprajzi Látóhatár V. évfolyam 3-4. p. 154 – 165.

Oláh Sándor 2006

Szövegek és történetek. In:Térség és kultúra (szerk. Oláh Sándor) Hargita Megyei Kulturális Központ, Alutus kiadó, Csíkszereda p.13 – 197.

Orbán Balázs 1996

A Székelyföld leírása. Európai Idő kiadó, Sepsiszentgyörgy.

P. Buzogány Árpád (szerk.) 1998

Csíksomlyó a Székelyföld Rómája. In: Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat. Erdélyi Gondolat kiadó, Székelyudvarhely.

P. Buzogány Árpád 2006

A jól működő kultúrotthonok felettébb szükséges voltáról. In: Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében (szerk. Ferencz Angéla) Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda. p. 51 – 65.

Páll Árpád 1996

Tompa Miklós színházeszménye. A Székely Színház 50. évfordulójára. In: A Hét 1996/20. p.6-7.

Papp Sz. László 1995

Hargita megyei könyvműhelyek. In: Művelődés 1995/3. p.23-24.

Romhányi András 2002

Magyar kultúrával Európába(n). In: A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a II. Székelyföld Konferencia előadásaiból 2001. október 10-12. (szerk. Kassay János) Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda. p. 129-139.

Rostás Zoltán 1989

„Hát ide figyelj édes fiam...” (esszék az ifjúságkutatás köréből) – szöveggyűjtemény. Albatrosz könyvkiadó

Sepsiszéki Nagy Balázs 2002

A néprajzi turizmus lehetőségei Székelyföldön. In: A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a II. Székelyföld Konferencia előadásaiból 2001. október 10-12. (szerk. Kassay János) Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda. p. 141-146.

Sólyom Andrea 2004

Esettanulmány az ifjúsági csoportkultúrákhoz tartozó székelyudvarhelyi fiatalokról. In: Ifjúsági „szubkultúrák” . Tanulmánykötet. (szerk. Szapu Magda) MTA Politikai Tudományok Intézete. Scientia Humana , Budapest. p.188 – 237.\

Szabó András 1995

Csíkszögöd: Nagy Imre képtár, Haáz Rezső Kulturális Egyesület, Székelyudvarhely.

Szabó Andrea – Bauer Béla – Laki László – Nemeskéri István (szerk.) 2002

Mozaik 2001. Gyorsjelentés. Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Budapest.

Szabó Károly Csaba 2006

***Kultúrafogyasztás és értékorientációk a Márton Áron Gimnázium diákjainak körében, 2006

Szapu Magda (szerk.) 2004

Ifjúsági „szubkultúrák”. Tanulmánykötet. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest.

Szász Margit 2003

Székely életmód és népművészet. Infopress Rt., Székelyudvarhely.

Szatmári László 2001

Vidékünk képzőművészetének szubjektív megközelítése. In: A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a 2000. április 13-15-i, tusnádfürdői konferencián elhangzott előadásokból. (Szerk. Dr. Papp Kincses Emese – Kassay János – Kánya József) Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda.

Székely Kinga 2009

Kulturális elemek jelenléte a reklámfilmekben. In: Kultúra – Kommunikáció – Innováció A KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottságának konferenciája (szerk. Bodó Julianna – Kiss Adél) 2009 p.54-72

Székely Zsolt 2002

A Bodrogeretúr – kultúra újabb emlékei a Székelyföldön. In: Erdélyi Múzeum, 2002/1-2. p.86-92.

Szőcs Lóránt 2006

Kimutatások a megye vidéki kultúrházainak tevékenységi köreiről, állapotáról és az önkormányzatok közművelődési tevékenységéről. In: Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében. (szerk. Ferencz Angéla) Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda. p. 16 – 36.

Tamás Anna-Mária 1999

A fafaragás a székely nép életében. In: Székelyföld 1999/2. (szerk. Ferenczes István). Pro-Print nyomda, Csíkszereda. p. 72 – 107.

Tivai Nagy Imre 1996

Emlékezés régi csíkiakról. In: Lapok a Székelyföld múltjából. Pallas Akadémia, Csíkszereda

Túrós Endre 1995

Mozaikocka a csíksomlyói búcsúról. In: Miénk a tér? Szimbolikus térhasználat a székelyföldi régióban (szerk. Túrós Endre). KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja. Pro – Print könyvkiadó, Csíkszereda.

Vákár Katalin 1998

A gyimesi fonáján varrott. (szerk. Mihálykó Éva) Pallas Akadémia, Csíkszereda.

Vámszer Géza 1996

Néprajzi, népművészeti, múzeumi és háziipari mozgalmak Csíkban a két háború között. In: Művelődés 1996/10. p.33-36.

Veres Péter 1995

Korond: kerámia. Haáz Rezső Kulturális Egyesület, Székelyudvarhely.

Vöö Gabriella 1993

A falucsúfolás szokása a székelyeknél. In: Művelődés 1993/1. p.34-36.

Zoltán A. Biró – Julianna Bodó 1993

La pratique d'édification culturelle d'une région. In: Experimnets, Annual Bulletin of the Workshop for Anthropology and Communication. Volume 1.

***2006

Székelyföldi kulturális intézmények és szervezetek kapcsolati kultúrája. KAM-Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, Csíkszereda.

***2006

Megyei Kulturális Intézményrendszer. Szerkezeti, működési javaslatok. Csíkszereda

***2006

Gyergyóremete. Helyzetkép, erőforrások, társadalmi igények. KAM-Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, Csíkszereda

12. Anexe la evaluarea situației

12. 1. Sinteza interpretării cercetărilor privind funcționarea sistemului instituțional

Caracteristicile funcționării generale ale instituțiilor / organizațiilor

Pornind de la datele analizei, referitor la grupul instituțiilor din regiune, putem sublinia următoarele:

- ✓ Numărul de instituții este semnificativ, ceea ce înseamnă un punct de plecare pozitiv pentru politica de dezvoltare
- ✓ Instituțiile acoperă întreaga regiune
- ✓ Măsura și natura de diviziune juridică, organizațională și operațională înseamnă pe de o parte diversitate, care constituie un avantaj. Cu toate acestea, în spatele diversității stă principiul „fă-o singur” („do it yourself”), astfel cele mai multe elemente „își aleg propria lor cale”.
- ✓ Conform datelor de diviziune sectorială, distribuția instituțiilor în funcție de tipul localităților și al regiunii nu este echilibrată, fapt care trebuie ținut în prim plan în politica de dezvoltare.
- ✓ Datele de diviziune juridică arată că există multe unități neformalizate, ceea ce înseamnă fragilitate.

Capacitatea și practica instituțiilor de a atrage fonduri

În concluzie, din răspunsurile primite pot fi formulate anumite concluzii privind practica de atragere de fonduri în rândul instituțiilor regionale. În lumina răspunsurilor primite, datele din regiune arată că, conceptul și practica de atragere de fonduri sunt pe larg cunoscute de organizațiile culturale. Cel puțin în sensul că în regiune sute de organizații culturale atrag fonduri prin proiecte. Având în vedere faptul că în afară de câteva orașe zona este în esență mai mult o zonă rurală, această rată poate fi considerată mare.

Este de remarcat faptul că sumele atrase prin proiecte sunt semnificative, ele reprezintă chiar singura sursă pentru câteva organizații, dar au un rol important și în menținerea întregului sistem de instituții.

Valoarea și importanța mare a acestor subvenții se conturează și mai mult din opinia respondenților, acestea fiind chiar supraapreciate de aceștia. Acest lucru se referă în mod egal la fondurile în general și la fondurile atrase din Ungaria.

Practica de culegere de informații, nevoile informaționale în rândul instituțiilor

- Respondenții se informează în special din presa scrisă și din relațiile interpersonale (co-lucrători din domeniul culturii). Având în vedere că este vorba de o zonă periferică, aceste surse asigură doar accesarea unei cantități mici de informații. Buletinul informativ electronic a obținut o rată înaltă ca și prima mențiune, sugerând că cei care au acces la e-mail, au clasat pe primul loc acest canal.
- Cea mai importantă știre este cea care relatează despre evenimente regionale, urmat de informații privind licitațiile și proiecte. Acest lucru sugerează faptul că organizațiile culturale care operează în regiune știu foarte puțin despre munca celuilalt, cu toate că au mare nevoie de astfel de cunoștințe. Lipsște un furnizor regional care ar colecta și ar răspândi informațiile regionale către operatorii culturali.
- Privind formele recomandate de diseminare a informațiilor, buletinul informativ tipărit a ajuns pe locul întâi. Pe lângă aceasta, reuniunile personale periodice au primit o mențiune semnificativă. Această nevoie – similar nevoii indicate la punctul 2 – se referă la nevoia de a avea un centru regional de servicii. Mai mult de 50 la sută din cei intervievați ar dori să obțină informații cu frecvență săptămânală sau chiar mai des.

Așteptările instituțiilor privind formarea profesională și consultanța

- Răspunsurile – conform cărora mai mult de 80 la sută din instituțiile culturale care operează în regiune ar avea nevoie de consultanță specială – indică o nevoie semnificativă.
- Mai mult de 90 la sută din instituțiile și organizațiile interviewate consideră că formarea profesională este foarte importantă. Privind forma cursului – deși am cerut doar un singur răspuns –, o parte din respondenți au marcat mai multe variante. În opinia noastră acest lucru indică faptul că există o nevoie reală față de diferite tipuri de formare profesională. Practica în grup a obținut un număr mare de mențiuni, precum și cursul clasic de răspândire a cunoștințelor, acesta fiind

menționat pe locul trei. Un punctaj surprinzător de mic a obținut studierea individuală pe baza unui material pregătit (pe hârtie sau în format electronic). Acest lucru se explică parțial prin faptul că asemenea încercări sunt fără precedent în regiune.

- Privind conținutul cursurilor de formare necesare, organizarea de evenimente a primit cea mai înaltă mențiune, urmat de învățarea orientării și colectării informației. Printre primele mențiuni un număr surprinzător de mare a obținut cunoștințele de teritoriu. Acest lucru sugerează faptul că formarea propusă trebuie axată pe module practice și pe materiale de cunoștințe specifice zonei.
- În momentul de față respondenții dobândesc cunoștințe profesionale de la persoanele care lucrează în domeniul culturii. După cum am arătat mai sus, relațiile personale sunt surse foarte importante de informații. În comparație cu acesta, cunoștințele dobândite în cadrul formării profesionale sunt mai puțin importante din simplul motiv că numărul lor este limitat, iar aprecierea lor este destul de ambivalentă. De altfel, trei sferturi din respondenți nu a luat parte niciodată la formare profesională.
- Cel mai important criteriu al formării profesionale este considerat a fi cunoștințele exploatabile. O mare parte din respondenți sunt dispuși să plătească pentru aceasta, dar remarcă faptul că suma să fie redusă.
- Răspunsurile relevă o altă nevoie de importanță primordială, cea a pregătirii materialelor profesionale. Marea majoritate al respondenților încurajează acest lucru. Dat fiind faptul că în momentul de față nu există nicio bibliotecă în zonă care ar culege și ar difuza în mod regulat materialele legate de formarea profesională culturală, iar asemenea publicații pot fi cumpărate mai rar, apariția acestei nevoi se înțelege de la sine.
- Majoritatea respondenților ar dori să primească materialele profesionale în format tipărit. Cu toate acestea, apare și nevoia față de CD-uri și materiale electronice la aproximativ un sfert dintre respondenți. Acest lucru sugerează faptul că formele tradiționale sunt binevenite (materiale tipărite, activități de grup), dar este oportun și pregătirea materialelor în sistem e-learning.

Cultura relațională a instituțiilor

Importanța relațiilor, a imaginii, a publicității este cunoscută și recunoscută în rândul respondenților. Deocamdată nu există legătură între recunoașterea nevoii de cultură relațională și activitățile destinate dezvoltării acestei culturi. Este caracteristic ambivalența specifică provenind din inserție locală: formalizare și încapsulare locală, sprijin local.

Caracterul local este extrem de puternic, supraapreciat în rândul organizațiilor și instituțiilor culturale din zonă, și, în unele cazuri, este chiar bariera construirii eficiente a relațiilor și a managementului relațional.

Acțiuni ce trebuie întreprinse: în primul rând este nevoie de conștientizarea situației ambivalente în rândul operatorilor culturali din regiune și în al doilea rând este nevoie de dezvoltarea unui program care îmbunătățește practica actuală.

12. 2. Interpretarea situației din perspectiva elitei

În interpretarea situației culturale regionale un rol distinctiv a are elita din conducerea instituțiilor care beneficiază de sprijin guvernamental sau local. Interveniunile efectuate în cadrul programului de cercetare din acest domeniu (sub coordonarea lui Oláh Sándor) ne dezvăluie niște imagini complexe, uneori contradictorii.

Față de situația de după 1989, astăzi, în județul Harghita operează instituții culturale funcționale, desfășurând activități de calitate. Condiția prealabilă a bunei funcționări este în multe cazuri existența și activitatea de coordonare al unui specialist care stabilește direcția activităților instituției și implicit știe să creeze o imagine pentru instituție.

După cum reiese din interviuri, organizarea funcționării instituțiilor este o sarcină foarte dificilă pentru că pe lângă menținerea „culturii înalte” scopul lor este accesarea publicului larg în așa fel încât produsul creat să fie evaluabil prin criterii artistice și tehnice. Satisfacerea nevoilor culturale ale regiunilor mai restrânse cade de asemenea în sarcina instituțiilor, așa cum se reflectă din extrasele de interviuri de mai jos:

„Ne numim teatru călător. Gheorgheni este un oraș mic, un spectacol la sală mare – avem aproape 400 de locuri în sală – poate fi prezentat de maxim trei sau patru ori într-un sezon. Orașul nu poate suporta mai mult. Un spectacol de studio poate fi prezentat doar de cinci sau șase ori, de aceea trebuie să călătorim mult. Pentru noi este firesc să ne prezentăm spectacolele și în orașele vecine, precum Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Sfântu Gheorghe. Încercăm să ajungem și la Târgu Mures, Cluj Napoca (...) Desigur, jucăm și în satele vecine mai mari – Ditrău, Remetea, Ciumani – în cazul în care spectacolul poate fi prezentat și sătenilor. Interesant este că am ținut o prezentare de teatru de mișcare și în Ditrău (...)” – Béres László, directorul Teatrului Figura Studio, Gheorgheni

„Avem programe diverse, programe tradiționale, de folclor, dar există și programe care își au originea în legendele maghiare. Ne pregătim programele pentru diverse tipuri de spectatori, diverse mentalități. Trebuie să ascultăm și nevoia publicului (...). Acesta a fost cel mai firesc și cel mai instinctiv lucru, mereu am fost de părere că trebuie să acceptăm toate invitațiile chiar și fără remunerare. Noi încercăm să găsim o soluție, dacă nu există nicio posibilitate financiară din partea gazdelor, dar există un

public care dorește să ne vadă, noi încercăm să-l întâlnim, și să intrăm în legătură directă cu publicul.” – András Mihály, director general, director artistic al Ansamblului Național-Popular Secuiesc „Harghita”

„Practic, noi trebuie să deservim locuitorii orașului. Noi însă deservim o zonă mult mai largă, ca un fel de instituție informală regională. De exemplu, locuitorii din Porumbeni sau Mugeni nu se vor deplasa în Miercurea Ciuc să caute o revistă, un ziar, o lege sau o carte. Acești oameni vin la noi, iar noi îi deservim în sala de lectură, dar pot și împrumuta cărți (..)” – Dr. Hermann Gusztáv Mihály, directorul Bibliotecii Municipale Odorheiu Secuiesc.

Pe lângă deservirea sectorului cât mai larg al societății, persoanele intervievate au formulat și nevoia de a păstra un nivel profesional, ceea ce poate fi o sarcină extrem de dificilă în condițiile actuale de schimbare rapidă în lume. Având atâtea variante de alegere, este puțin probabil ca și clientul să descopere adevărata valoare. Instituțiile culturale trebuie să pornească la luptă împotriva produselor care inundă piața.

„Deschidem către public pentru că suntem aici, pentru că suntem legați de societate, avem nevoie de feedback-ul social. Actorul, dansatorul, artistul plastic care creează un produs, întotdeauna are un ochi pe public, cum acesta înțelege, cum acceptă ceea ce facem noi, dar întotdeauna există un prag sub care nu poți merge.” – Márton Árpád, pictor, Miercurea Ciuc.

Un alt mesaj care trebuie menționat este legat de sprijinul material și spiritual de care beneficiază instituțiile. Majoritatea managerilor instituțiilor s-au plâns de faptul că guvernul, instituțiile de stat nu susțin cultura în mod corespunzător, după cum reiese și din extractul de mai jos.

„Nu este deloc important, e doar o povară. Teatrul, biblioteca, muzeul sunt toate o povară. Ei cred că aceste instituții ar trebui să fie auto-finanțatoare. Deci ei oferă un sprijin minim din care managerii iscusiți ar trebui să administreze toată instituția. Ei cred că dispunem de o infrastructură așa de bună încât ne putem finanța singuri. Deci aici vor să ajungă liderii noștri. Dar nu-și dau seama că, cultura este un „parazit, un biofit, un rău necesar”, este o entitate care are nevoie de bani. Deci cultura nu produce bani. Cultura creează valoare și nu bani, fapt pe care ei nu pot înțelege. Ei vor întotdeauna ca o entitate culturală să fie orientată spre profit.” Csergő Tibor, directorul Muzeului Tarisznyás Márton din Gheorgheni.

Remediarea problemelor financiare ale instituțiilor culturale nu poate fi așteptată nici din sfera antreprenorilor locali: „Lipsește un grup de antreprenori care ar sprijini cultura. Nouăzeci la sută din

oamenii de afaceri nu cheltuiesc pe cultură pentru că nu văd o sursă de profit, nu-i văd sensul. Grupul oamenilor nou îmbogățiți care s-a format după anii nouăzeci, nu plătește pentru cultură.” – Csergő Tibor, directorul Muzeului Tarisznyás Márton din Gheorgheni. Desigur, au fost și unele opinii contrare, Lőrincz Zsuzsánna, directorul Fundației Artera de exemplu a enumerat mai multe firme dintre susținătorii Fundației.

De asemenea, mulți au afirmat că se luptă cu lipsa de competențe, principala cauză fiind insuficiența resurselor financiare.

„Am avea nevoie de un expert permanent, un referent de etnografie cu care să avem o relație zilnică și care ne-ar îndruma într-o direcție profesională de încredere, pentru că de multe ori suntem nedumeriți în problemele de profesie. Ar fi necesară formarea profesională a membrilor fundației. În acest scop am și scris un proiect, mai târziu vom vedea decizia în acest sens.” – Lőrincz Zsuzsánna, directorul Fundației Artera, Odorheiu Secuiesc.

Cu toate acestea, este nevoie de dezvoltarea profesională atât a conducătorilor cât și a personalului, dar există de asemenea constrângeri financiare sau de timp.

„Nu am timp pentru formarea mea profesională, un conducător ar trebui să aibă timp să se dezvolte. M-am dus la Pécs, m-am înscris la Facultatea de Management Cultural, am terminat un an, după care puteam să continui. Singura problemă era că nu puteam utiliza acasă ceea ce m-au învățat acolo (...). Totuși ar trebui să am mai mult timp pentru formare, pentru că am idei, și sunt convins că dacă eu mă dezvolt, se dezvoltă și instituția. Formației de dans i-ar face bine să iasă undeva, să petreacă o lună sau o săptămână cu recreere activă. Să se antreneze, să iasă la aer sărat și la aer de munte, să se trateze în ape curative, să se odihnească, să se recupereze, pentru că eu știu că stresul pe care îl îndură este prea mult.” – András Mihály, director general, director artistic al Ansamblului Național-Popular Secuiesc „Harghita”

Instituțiile de asemenea și-au asumat un rol educativ, mulți conducători consideră că sunt responsabili de educarea unui public cunoscător. Activitatea fundațiilor, ale teatrelor, ale bibliotecilor, ale formațiilor de dans popular exemplifică foarte bine acest lucru. Prin educarea copiilor în acest spirit, va lua naștere o nouă pătură socială, care va avea nevoie și va manifesta interes pentru „produse” culturale de înaltă calitate.

„Lumea de astăzi este foarte diversă, nu poți privi lucrurile în alb-negru, răspunsul la această întrebare nu este atât de simplu să luăm de exemplu posturile de radio, există posturi publice și

comerciale. Posturile de radio comerciale difuză muzică pentru a umple timpul dintre cele două anunțuri plătite. Acestea sunt ascultate de majoritatea oamenilor. Dacă asemenea programe ne modelează gusturile, avem o mare problemă. Nu poți avea încredere deplină în alegerea publicului, de aceea există instituții publice, cum este și Ansamblul Național Popular Secuiesc Harghita, cu scopul să educe publicul, să-i modeleze gustul (...). Acum suntem pe departe mult mai eficienți în educație, avem aproape două mii de copii în regiune. Nici o trupă nu are o asemenea rază de acoperire într-un asemenea sistem în care funcționăm noi. Acești tineri sunt în principal dansatori non-profesioniști, dintre ei se va forma publicul nostru viitor.” – András Mihály, director general, director artistic al Ansamblului Național-Popular Secuiesc „Harghita”

„Mie-mi place să spun că obiectivul este de a dezvolta obiceiuri de a merge la teatru, ca fiecare generație, fiecare categorie socială să aibă obiceiul de a merge la teatru, și să lărgim cercul oamenilor care au nevoie de teatru. Ei bine, teatrul pe lângă experiența estetică are și un rol de organizare socială, de mobilizare a comunității.” – Parászka Miklós, director general, director artistic, regizor principal al Csíki Játékszín.

Este demn de remarcat faptul că există o cooperare între instituții din aceleași sectoare din județ. Următoarele detalii justifică această remarcă:

„Pe lângă spectacolele experimentale, noutatea sezonului este abonamentul de teatru. Dintre cele patru spectacole ale abonamentului, o operetă trebuia cumpărată din start, celelalte trei spectacole vor fi realizate de noi, pe lângă cele două spectacole de teatru vizual și de mișcare. Este cazul cu capra și varza, în viitor vom încerca să realizăm două spectacole și să cumpărăm restul. În mod evident, încercăm să selecționăm aceste spectacole distractive ca să putem oferi producții de înaltă calitate.” – Béres László, directorul Teatrului Figura Studio.

„În momentul de față cred că avem o relație bună în județul Harghita. De mai mulți ani avem abonamente comune pentru copii, anul acesta am inclus spectacolul Teatrului Csíki Játékszín (cu titlul *Az ember tragédiája*) în abonamentul pentru tineret, i-am invitat în teatrul nostru.” – Nagy Pál, directorul Teatrului Tomcsa Sándor din Odorheiu Secuiesc.

„Dintre cele cincisprezece expoziții nu au fost realizate toate din surse proprii, am avut și expoziții invitate. Am încercat să acoperim și să mobilizăm cercul vast de interese ale locuitorilor din orașul Gheorgheni. Una era expoziția de arme care a fost adusă de la Muzeul Secuiesc al Ciucului și care este o expoziție comună a muzeelor județene din Harghita, deoarece diferitele arme care apar la această expoziție, fac parte din colecțiile muzeelor județene. Partea grea a fost realizată de către colegii din

Miercurea Ciuc, deoarece ei au restaurat armele, acolo s-a născut și ideea expoziției. Am mai adus o expoziție din zona de sus a ținutului Trei Scaune, și anume expoziția de veșminte care devine din ce în ce mai mare și mai frumoasă cum ajunge de la un oraș la altul. Expoziția a pornit din Târgu Secuiesc cu veșminte din ținutul Trei Scaune din sfârșitul secolului XIX, a venit la Gheorgheni unde a fost completată cu frumoasele veșminte locale, apoi a ajuns la Miercurea Ciuc, unde iarăși a fost lărgită, iar acum este în Odorheiu Secuiesc, la fel completată cu veșminte locale. Deci avem expoziții comune.” – Csergő Tibor, directorul Muzeului Tarisznyás Márton din Gheorgheni.

Completând cele de mai sus, este necesar de menționat că un număr de intervievați au subliniat faptul că au relații bune nu doar cu instituțiile din aceleași sectoare, ci cu toate instituții culturale care operează în regiune. Gyarmati Zsolt, directorul Muzeului Secuiesc al Ciucului menționează că au o cooperare foarte bună cu instituțiile de învățământ, dar exemple similare au fost menționate și de celelalte instituții.

Rezumând cele de mai sus, se poate spune că pe lângă dificultățile enumerate, instituțiile culturale selectate se pot lăuda cu realizări profesionale semnificative. De asemenea, ei își asumă un rol important în consolidarea identității locale, în revigorarea și medierea tradițiilor populare.

12. 3. Abordarea economică a culturii – model analitic (Regiunea Sóvidék)

Observație: Considerăm că acest model poate fi utilizat și în celelalte microregiuni ale județului (microregiunea Ciuc, Gheorgheni, Odorhei, Toplița), nefiind o problemă de etnie, ci o abordare culturală.

Analiză: potențialul de resurse culturale în microregiune

Acest studiu are în vedere acel set de valori culturale din microregiunea Sóvidék care ar putea contribui la implementarea locală a modelului economic de cultură, dezvoltat de Christopher Ray. Obiectivul studiului este în primul rând înșiruirea acestor valori, și definirea stării în care se află aceste valori culturale din perspectiva economiei de cultură (...). În fiecare regiune există două astfel de seturi care pot fi gestionate. În primul grup am inclus acele resurse interne care cu toate că au valoare importantă, fac parte din ce în ce mai puțin sau deloc din conștiința publică locală. În al doilea grup au fost incluse acele resurse care pot fi regăsite în zona respectivă, dar sunt parte integrantă a identității locale, deci localitatea sau chiar zona întreagă se poate identifica cu valorile culturale respective. (...) Acest buletin conține doar o listă a valorilor culturale, subliniind astfel rezervele de resurse culturale ale zonei (...)

Elemente care nu apar în structura de identitate locală

Corund

mina de aragonit și împrejurimile sale – locul de exploatare a aragonitului are o suprafață mică (câteva hectare), este o rezervație geologică și biologică (plante rare). Stâncile de aragonit la locul de exploatare, izvorul sărat sunt interesante și spectaculoase. Nici conștiința publică locală, nici turismul nu arată interes față de acest loc. În locul fostei fabrici de prelucrare a aragonitului, astăzi se află un atelier de reparații auto.

legendele locale – în vecinătatea directă a comunei se află mai multe formațiuni naturale (Calul lui Firtos, Piatra cu gaură, Cetatea Tartód), care pot fi asociate cu legende locale. Meritul culegătorilor (a se vedea Benedek Elek) acestor legende secuiești este că aceste legende mai trăiesc în conștiința publică. Ele sunt cunoscute și citate în comunitatea locală. Locațiile nu fac parte din spațiul cultural local.

cultura arhitecturală – 90% din locuințele comunei au fost schimbate după 1960, în urma creșterii industriei de ceramică. Cu toate acestea, structura caselor și a curților țărănești tradiționale a fost păstrată

în număr semnificativ. Ele însă vor dispărea complet în procesul de continuă modernizare a satului. Ele apar mai mult ca un motivare de rușine și nu ca valoare. Mai există câteva exemplare ale tipurilor de locuințe cu împărțire în două sau cu împărțire în trei cu verandă și cu un singur etaj, precum și al tipului împărțit în trei, cu verandă și cu două etaje caracteristic familiilor bogate. În unele case se mai pot vedea și divizarea și utilizarea curții în mod tradițional.

izvoare minerale și cultura de apă termală – Există trei izvoare de apă minerală în afară de izvorul Árcsó (Fingó, Cseredomb, Szőlómál, Dió), la care s-au legat o serie de elemente ale stilului de viață în deceniile precedente (cărarea apei cu căruțe, socializarea copiilor, modele de utilizare a apei minerale etc). Apele minerale sunt acum utilizate într-o măsură limitată, dar nu mai joacă un rol decisiv în stilul de viață al locuitorilor. Cei din afara comunei nici nu mai cunosc izvorul de la Cseredomb care are efecte terapeutice extraordinare.

cultura gastronomică – comuna a păstrat foarte puține elemente din cultura de alimentare tradițională țărănească (tipul alimentelor, metode de gătit, condimentare, setul de ustensile de bucătărie, modul de a pune masa, rolul membrilor familiei la masă, atitudini în timpul mesei, producția de alimente de casă, coacerea pâine etc). Cunoștințele și amintirile în acest domeniu sunt însă extrem de vii.

silvicultură, turism în pădure – Fauna pădurilor din apropierea comunei ar putea juca un rol important în diversificarea unor elemente ale turismului rural.

Praid

salina de suprafață: fostul loc de extragere a sării de suprafață care poate fi o atracție de artă decorativă și turistică după efectuarea unor construcții potrivite.

cultura gastronomică – Elementele culturii de întâlniri tradiționale tipic țărănești dispar din viața comunității, dar memoria lor mai păstrează aceste valori locale. Aceste valori ar putea funcționa ca o resursă locală importantă și valoroasă.

patrimoniu construit și autogospodărire – idealul și normele sistemului de autogospodărire familială dispore încet din viața comunității, însă stilul de viață de azi mai păstrează anumite elemente din perioada premergătoare schimbării de regim.

cultura arhitecturală – în urma valurilor puternice de modernizare, imaginea satului se schimbă radical. În prezent ea mai păstrează anumite elemente ale stilului de viață tradițional țărănesc prin structura

caselor și a curții. Dacă în viitorul apropiat un proces atent planificat nu împiedică dispariția lor, există temeri că această valoare culturală caracteristică nu numai acestui sat, o să dispară complet din această comună.

turism ecologic – există numeroase terenuri forestiere în zona satului ale căror valori (o varietate de floră și faună), nu au fost încă exploatate în mod organizat.

Sovata

mocănița – linia de cale ferată îngustă între Praid și Târgu Mureș, care a fost închisă circulației începând cu anii 1980. Este o atracție arhitecturală și de istoria circulației podul de cale ferată construit cu tehnica de viaduct deasupra orașului, din care există doar câteva exemple la nivel național.

Atia

stil de viață specific și cultura de arhitectură – datorită distanței relativ mari de la drumul principal, caracteristicile stilului tradițional de viață țărănești au rămas semnificativ mai intacte decât în celelalte sate din microregiunea Sóvidék. Turismul periodic din ultimii ani nu prezintă în mod special o amenințare imediată la aceste valori culturale, dar reducerea constantă a populației, după introducerea colectivizării, contribuie la amortizarea acestor valori culturale.

obiceiuri alimentare – numeroase elemente din bucătăria tradițională țărănească sunt și astăzi o parte integrantă a vieții de zi cu zi.

mediu, turism ecologic – datorită locației există valori de mediu semnificative în apropierea satului. Elementele de mediu variate și bogate (calitatea aerului, floră, faună, posibilități de excursii), dispun toate de o valoare culturală semnificativă.

Ocna de Jos, Ocna de Sus

stilul de viață specific – elementele autogospodăririi tradiționale țărănești pot fi găsite și azi. Elementele vieții civilizate expulzează în mod constant aceste valori, dar conservarea, revigorarea lor nu este o sarcină imposibilă.

turismul ecologic – varietatea florei și faunei tipice regiunii, nenumăratele posibilități de recreere și turism încă nu reprezintă o valoare culturală pentru locuitorii din zona Sóvidék, a cărei exploatare ar putea contribui la schimbarea stilului de viață din sat.

Elementele culturale prezente în conștiința locală

Corund

monumentul limbii materne – construit cu sprijinul satului înfrățit, sculptura simbolizează unitatea maghiarilor din Bazinul Carpatic. Sculptura se află în centrul satului, dimensiunea și natura sa depășesc dimensiunea unei localități rurale. Conform concepției este și un loc de comemorare și pietate.

monument de 1848 și sărbătorirea de 15 martie – monumentul a fost ridicat în anul 1948 de către un sculptor renumit, Benczédi Sándor. Până în anul 1989 nu a avut niciun rol în viața satului. În 1989, după schimbarea regimului comunist, monumentul și împrejurimile sale au devenit locul ceremoniei de comemorare de 15 martie. Este situat în inima satului vechi.

cruci procesionale la răscruce de drumuri – locuri care conservă amintirile stațiilor procesiunii de Ziua Domnului, procesiunea condusă de preot s-a oprit în fața crucilor așezate în intersecțiile mai importante. În ultimele decenii, procesiunea rămâne în interiorul curții bisericii, crucile sunt decorate de locuitori.

columna Bandi Dezső – monument inaugurat în anul 2005 în cadrul unui eveniment festiv, ridicat în memoria unui etnograf, Bandi Dezső. În a doua jumătate a anilor 1960 el a jucat un rol important în dezvoltarea satului bogat de simboluri a ceramicii populare din Corund, cunoscut și azi. (Educația fetelor și femeilor pictori, difuzarea modelelor decorative, educația personală a poporului.)

monumente cioplite din lemn în curtea bisericii Unitariene – la inițiativa asociației culturale locale, după anul 1989 a fost ridicat câte un monument cioplit din lemn în memoria tuturor personalităților care au servit în biserică din Corund, și care de asemenea s-au ocupat de funcționarea școlii din Corund. Această mișcare a început în anii '80, atunci când la aniversarea a 300 de ani a școlii din Corund au apărut primele studii din istoria școlii și s-a organizat prima comemorare. Stâlpii de lemn însă puteau fi ridicate abia după 1989. Ele sunt așezate unul lângă altul pe o suprafață mică în curtea bisericii.

stâlp din lemn cioplit în memoria martirilor / participanților din 1848 – cercetările de arhivă de după 1989 au relevat numele locuitorilor din Corund implicați în luptele din 1848. Stâlpii au fost ridicați în centrul nou, în grădina din fața școlii, dar nu există practici regulate de comemorare.

Árcsó ca locație – în primul rând are valoare monografică puternică, a funcționat ca stațiune balneară în perioada interbelică. În anii 1940, copacii parcului au fost tăiați și vânduți, clădirea a fost demolată. În memoria localnicilor imaginea mentală a stațiunii din Árcsó și tradiția verbală a culturii balneare ocupă un loc semnificativ. În anii 1970 s-a construit un han care a devenit locul popular pentru picnicurile de duminică ale sătenilor. În a doua jumătate a anilor '70 aici au fost organizate o serie de târguri de ceramică din Árcsó.

târg de ceramică – primul târg de ceramică din Árcsó a fost organizat în anii '70, este un eveniment folcloric mediatizat pe scară largă atât pe plan regional cât și în Ungaria. Târgul a suferit câte o încercare de schimbare (au încercat să-l mute în centrul satului), dar acesta se organizează anual și în zilele noastre. În contextul mai multor evenimente noi care se organizează în regiune, târgul de ceramică din Árcsó a mai pierdut din importanță.

hramul catolic – hramul catolic din ultimele două decenii a devenit un eveniment abia diferit de o zi de duminică obișnuită. Având în vedere că o treime a populației este de religie unitariană, hramul catolic nu funcționează ca o sărbătoare locală.

Ziua satului, festivalul berii – Ziua satului a apărut cu câțiva ani în urmă în viața satului, după ce acest tip de eveniment s-a răspândit în toată regiunea. Data organizării este luna august. Evenimentul-cheie este festivalul berii. Evenimentul se completează de obicei cu o serie de evenimente sportive și alte programe de divertisment.

asociația culturală – asociația marchează viața culturală a localității, a fost înființată în anul 1990, cu participarea intelectualilor locali. Asociația organizează Târgul de ceramică din Árcsó, publică o revistă literar-culturală, se ocupă cu problematica regiunii Sóvidék, apare în mod regulat de mai mulți ani, și se distribuie și în afara comunității. Asociația a publicat și o serie de cărți cu lucrări științifice despre regiunea Sóvidék (monografie, botanică, folclor etc). Asociația joacă un rol important în menținerea locurilor comemorative, în ridicarea monumentelor și stâlpurilor de lemn cioplite, în organizarea de evenimente simbolice.

Hazanéző – este titlul revistei Asociației Culturale în care se publică trimestrial scrieri privind întreaga regiune Sóvidék. Se publică în Corund, și se distribuie în întreaga regiune. În revistă apar diferite lucrări literare, de specialitate, științifice.

bazar permanent – pe strada principală nouă a satului, care este, de asemenea, drumul principal cu semnul Târgu Mures, Miercurea Ciuc, după anul 1989, au apărut soluții de arhitectură care au transformat o parte a fațadei caselor în magazine de artă populară.

Muzeul satului – există de mai multe decenii. Este o căsuță cu două camere foarte mici, cu un material de expoziție foarte modest care prezintă instrumentele de olărit și de uz casnic tradiționale.

meșteri renumiți – există cel puțin o duzină de meșteri de olărit ai căror nume și activitate este recunoscută în rândul sătenilor – în special pentru participarea lor în târguri, și pentru apariția lor în ziare, fiind subiectele unei mediatizări conștiente de durată. Ei participă și la alte expoziții, vizitatorii care ajung în sat – majoritatea străini – îi știu după nume și îi caută ca să cumpere numai de la ei, și, prin urmare ignoră chiar linia de expoziție spectaculoasă din strada principală. Ei au fost cu adevărat renumiți înainte de 1989, în ultimul deceniu însă s-a redus mediatizarea acestor persoane. În afară de câteva persoane ei nu mai sunt în centrul atenției, nu apar în ziare etc.

olăritul ca stil de viață – satul este cel mai important centru de olărit din Transilvania, este pe larg cunoscut de către mii de turiști care vizitează satul pentru ceramica renumită. Datorită caracterului eclectic al târgurilor contemporane, Corund înseamnă o serie de expoziții de produse de artă populară și produse conexe (produse cioplite, țesături de casă, produse de marochinerie, de nuiete, etc.). Un segment special este cultura uneltelor, comoara de simboluri decorative și ordinea specifică de activitate (utilizarea spațiului, a timpului).

meșteșugul de iască – unele familii se ocupă de zeci de ani cu arta de iască. Această tehnologie și aceste produse au primit puțină atenție în „umbra” olăritului. La târgul din Árcsó un singur meșter reprezintă pe toți artiștii de iască în fiecare an.

întâlnirea anuală a scriitorilor din Sóvidék (nu mai există) – având în vedere faptul că cel puțin o duzină de scriitori, poeți, ziariști, pedagogi au provenit din această zonă, au fost mai multe valuri de încercări de a organiza un eveniment care ar invita toate aceste personalități într-un cadru festiv. Acest tip de eveniment nu mai există astăzi.

tradiția „culturii” de aragonit – aici se află singurul zăcământ de aragonit din Transilvania, deja epuizat. În perioada interbelică a fost exploatat și prelucrat la nivel local, iar produsele au fost pe larg căutate, chiar și până la Budapesta. Amintirea extracției și a prelucrării încă trăiește viu în memoria localnicilor. Despre perioada de producție István Lajos a cules și a realizat scurte descrieri, o serie de amintiri care conțin și curiozități tehnologice de ordin istoric. Obiectele, instrumentele folosite nu au fost colectate.

biserica unitariană – este singurul monument oficial din sat. În prezent nu este o destinație turistică.

cultura morii – în localitate au funcționat mai mult de o duzină de mori (pentru măcinat cereale sau vopsele) cu setul de unelte și ordinea de activități aferente. Unele unelte au supraviețuit, dar nu mai funcționează în forma lor tradițională.

Praid

casa memorială Áprily Lajos – a funcționat și înainte de 1989, a fost înființată la sfârșitul anilor '60 când i-a fost dat curs liber construirii identității culturale româno-maghiare (Mikes Kelemen, Benedek Elek, Tompa László, Tamási Áron, etc.) Importanța simbolică a acestor case memoriale a scăzut după 1989, deoarece trebuia să împartă rolul simbolic de susținere a identității minoritare cu o serie de alte inițiative.

cultura băii sărate – este foarte strâns legată de identitatea localității, de mai multe decenii. Reprezintă cea mai importantă atracție turistică pe lângă salină. Activitățile și discursurile legate de băile sărate sunt semnificative la nivel local și microregional, iar în acest sens Praid este un punct focal pe harta mentală a zonei.

salina – este foarte strâns legată de identitatea localității de mai multe decenii. Activitățile și discursurile legate de salină sunt semnificative la nivel local și microregional, iar în acest sens Praid este un punct focalizator pe harta mentală a zonei.

Rolul salinei în identitatea locală însă s-a schimbat în mod semnificativ în ultimele decenii. Inițial, a servit numai scopul „turismului școlar” (a fost aproape obligatoriu la programele organizate pentru elevi). În anii 80 salina a fost renumită datorită vizitelor cu scop terapeutic, iar începând cu anii 90 a devenit cea mai importantă atracție turistică în sensul literal al cuvântului (liturghia în salină, programe culturale, etc). La salină se poate ajunge și cu autobuze turistice.

monumental de 15 martie – este situat în centrul satului, este un simbol al apartenenței la comunitatea maghiară. După 1989 a devenit elementul central al comemorării anuale.

cetatea Rabsonné – legenda locală legată de un loc istoric care încă trăiește în memoria sătenilor, dar ruinele cetății nu intră în destinația niciunui sejur cultural sau turistic.

festivalul anual de fanfară – are o tradiție de mai multe decenii, a fost parte a seriei de festivități județene încă înainte de 1989.

Festivalul sarmalelor din ținutului Secuiesc – organizat în fiecare an începând din 2001, cu un cerc de mediatizare cât mai larg. Scopul a fost crearea unei sărbători unice, regionale, astfel regiunea s-a îmbogățit cu un nou element cultural unic.

Ziua satului – după schimbarea de regim, s-a dezvoltat o modă de a organiza ziua satului în mai multe localități. Evenimentul este legat de festivalul de bere, evenimente sportive, evenimente în aer liber, și se încheie de obicei cu o petrecere cu dans a tinerilor.

tradiția extracției de sare, a istoriei industriei – în salina din Praid se găsesc azi diverse unelte miniere vechi, figurine sculptate din sare prezentând metodele de exploatare vechi.

Sovata

cultura băii sărate – s-a dezvoltat în jurul Lacului Ursu în ani '20-'30. A fost destinat mai mult turiștilor, și nu localnicilor, fiind o variantă unică a culturii balneare clasice central-europene. În locul băilor destinate oamenilor mai săraci, azi s-au înălțat hoteluri (Baia Géra). Datorită procesului de urbanizare, au rămas mult mai puține valori tradiționale aici decât în alte localități.

casa memorială literară Peteley István – după schimbarea regimului, în cadrul proceselor de ocupare spațială simbolică s-au ridicat monumente de diferite forme, subliniind atracțiile locale. Casa memorială Peteley István este una dintre ele.

Atia

hramul satului – sărbătoare religioasă, organizat o dată pe an, în a două duminică a lunii august. A fost cea mai importantă sărbătoare și o ocazie bună ca locuitorii emigrați după colectivizare să se întoarcă acasă pentru o vizită. Astăzi, deși puternic estompat, este încă cea mai importantă sărbătoare din localitate.

biserica – biserica de azi a fost construită în locul bisericii distruse în timpul invaziei tătare, și-a sărbătorit recent aniversarea a 200 de ani de la construire. Timp îndelungat a avut un rol important și în viața sătenilor din vecinătate, până când au reușit și ei să-și construiască biserici proprii.

cruci – sunt stațiile importante a procesiunii de ziua Domnului. Astăzi, procesiune nu se mai organizează, dar crucile sunt îngrijite, decorate de locuitori.

monument din al Doilea Război Mondial – așezat în centrul satului, pe care este afișată lista persoanelor care și-au pierdut viața în cel de al Doilea Război Mondial. În plus, este locul central al sărbătorilor mai importante (de exemplu, comemorarea de 15 martie).

pomicultură (vișine) – cultivarea și prelucrarea vișinelor și a prunelor este faimoasă la scară regională. Această cultură de producție și prelucrare la nivel casnic este specific tuturor zonelor rurale, dar în această microregiune Atia a fost cel mai faimos, și-a și păstrat această tradiție (prune uscate, țuică de prune).

Ocna de jos, Ocna de sus

bisericile – deși nu sunt considerate monumente, au un rol semnificativ în viața religioasă și culturală a satului. Curtea bisericilor oferă spațiu mai multor evenimente, nu doar ceremoniilor religioase.

crucile – marchează stațiile importante ale procesiunii de ziua Domnului. Astăzi, procesiunea nu se mai organizează, nici în celelalte localități, dar crucile sunt îngrijite.

Valea lui Pavel

hramul – localitatea fiind relativ izolată, hramul este cea mai importantă sărbătoare religioasă locală.

Ziua satului – de la mijlocul anilor 1990 a crescut cererea socială față de aceste evenimente, de atunci și Valea lui Pavel organizează Ziua satului, o dată pe an. Evenimentul inițial era foarte mic, acum atrage un public din ce în ce mai larg.

Fântâna Brazilor

hramul – singura sărbătoare religioasă a satului, organizat o dată pe an.

Elemente culturale regionale care nu au legătură cu localități

Asitări trăiesc doar în memorie acele *meșteșuguri populare* ale căror scop a fost asigurarea subzistenței familiei, și ale căror unelte pot fi greu reconstruite acum: prelucrarea cânepei (melitul, pieptănatul,

urzitul, torsul), filarea și roțile de filare, țesut și războaie de țesut. Aceste meșteșuguri populare ar putea fi reconstruite printr-un efort nu foarte mare.

trei sălașe: aceste așezări s-au dezvoltat ca popasuri pentru satele din văi, și mai târziu au devenit independenți. Acestea se află pe platouri înalte comparativ cu satele din regiune. Specificul lor constă în faptul că aceste așezări risipite au scăpat de colectivizare, și prin urmare, caracteristicile stilului de viață tradiționale țărănești de autogospodărire (utilizarea timpului, folosirea spațiului, dezvoltarea spațiului de locuit, echipamente de producție, credințe, etc) au supraviețuit mai mult decât în celelalte așezări non-agricole.

Pe lângă acestea, este caracteristică ordinea în care se exevută aceste activități și cultura uneltelor legate de exploatarea pădurilor. Peisajul natural – în afară de liniile electrice – a rămas intact. După 1990, au apărut și aici procesele care vizează construirea identității locale. Înainte de 1989 acestea s-au limitat aproape exclusiv la un singur hram. După 1989, în principal datorită inițiativei preoților, s-a lărgit cercul activităților care au avut ca scop consolidarea identității: monumente, sărbători naționale, ziua satelor, numirea școlii.

cultura umorului: tachinare. Povestiri umoristice, evocarea amintirilor haioase, practici efective de tachinare.

cultura dansului și a muzicii populare

forme sociale de organizare (instituții) pentru rezolvarea sarcinilor comunitare: comunitate de avere, organizație pentru controlul pășunatului animalelor, forme de asistență și solidaritate reciprocă.
elemente tradiționale și noi ale culturii sărbătorilor tradiționale și laice: nuntă, botez, rituri funerare, reuniunea generațiilor etc.

Sintetizând, putem afirma că regiunea Sóvidék dispune de o serie de resurse culturale care fac parte într-o anumită măsură din identitatea locală, ceea ce este un factor foarte important din perspectiva economiei culturii. Cu toate acestea, relația cu valorile culturale ale localităților din microregiunea Sóvidék nu este aceeași cum apare în modelul relațional prezentat de Christopher Ray. Principalul motiv constă în planificarea neconștientă. Cu toate acestea, putem afirma că Sóvidék dispune de resurse culturale – și de un set relativ bogat de valori culturale – care pot fi valorificate din perspectiva economiei culturii. (...)

13. Anexe la recomandări legate de politica de dezvoltare

13.1. Metodologie de analiză, set de criterii

I. Analiza situației: domenii, tematici

- publicații profesionale culturale referitoare la regiune
- cercetări profesionale culturale, nepublicate, referitoare la regiune
- extracte de subiect cultural din alte cercetări (ex. Mozaik 2000, Foresight, ...)
- alte proiecte de cercetări cu subiect cultural (de ex. Proiectul de identitate locală, Colecția de simboluri, Folosirea simbolică a spațiului)
- materiale de politici de dezvoltare (strategii locale de dezvoltare)
- lista de evenimente județene
- lista instituțiilor culturale județene
- planuri de lucru și rapoartele anuale ale instituțiilor Consiliului Județean
- analiza practicilor de licitații și proiecte județene
- prelucrarea interviurilor cu manageri
- materiale de la forumuri, ateliere, conferințe
- analiza materialelor de presă
- materiale de branding, PR
- inventare locale microregionale de economia culturii
- programe și materiale de formare cu subiect cultural
- materiale de la evenimente profesionale

II. Analiză funcțională (caracteristicile importante ale funcționării sistemului, în funcție de componente și moduri de funcționare)

Unități de analiză

- elementele rețelei instituționale
  - subordonare administrației locale, altele
  - grup formal și informal
- agenți (persoane)
  - creatori
  - experți
  - formatori de opinie;
  - actori în procesul decizional cultural
- evenimente
- locuri culturale, clădiri (valori)
- practici de tematizare - limbaj de zi cu zi (opinia publică și a elitei)
- practici de tematizare - mass-media
- consumul populației
- PR, publicitate, vizualizare
- baze de date
- publicații
- servicii
- practica de finanțare
- caracterizări sectoriale
  - teatru
  - muzică
  - arte plastice
  - cultură populară
  - dans
  - publicare cărți
  - monumente
  - alte genuri

Criterii de descriere a studiilor de caz conform paradigmei politicii de dezvoltare

- roluri de producție de identități
- roluri de modernizare regională
- impactul asupra mediului social
- natura competenței profesionale
- natura adaptației IT
- instituționalizarea funcționării
- sinergii în cadrul sistemului
- sinergii cu alte sisteme (economie, turism, educație, etc.)
- practici de prezentare (spre interior și spre exterior)
- capacități endogene
- rol de atragere de fonduri
- roluri individuale de a genera surse
- competențe de autosusținere
- practici de prezentare
- rolul de destinare la nivel local sau altul
- elementele rolului din procesul politicii de dezvoltare

Trenduri și procese analizate

- analiza sinergiilor (în cadrul sistemului, cu alte sisteme)
- analiza managementului instituțiilor în funcție de tipul de instituție
- apariții în presă
- analiza practicilor de managementul evenimentelor
- comentariile despre practica de prezentare/afișare (publicații, expoziții, publicitate)
- șansa de activare a capacităților endogene
- cele mai defavorizate domenii de cultură, deficiențe: financiare, background instituțional, dezinteres societal
- în ce domenii ar putea fi cultura forța motrică a modernizării regionale?
- managementul informației, managementul relațiilor
- puterea de producție și atragere de fonduri a instituțiilor și organizațiilor culturale

- tendințe și zone de schimbare, stagnare
- fenomenul de ofertă pasivă de produse
- situația serviciilor
- lipsa perspectivei de policy
- roluri de construire a identității
- organizare și funcționare în punctiformă, lipsa rețelelor

13.2. Cerere

La cererea Centrului Cultural Județean Harghita am analizat studiile de caz și cercetările efectuate până în prezent referitor la situația și rolul instituțiilor, evenimentelor din sistemul cultural județean. Parametrii de funcționare ale elementelor din sistem au fost deasemeni analizate în cadrul analizelor individuale.

Sintetizând rezultatele analizelor referitor la „sistemul cultural” din județul Harghita putem trage următoarele concluzii:

- sistemul are o mulțime de elemente (instituții, evenimente, personalități, valori, produse, etc), acest agregat de elemente este considerat unul din cele mai importante premise regionale, privind valorile, modul de funcționare și eficiența
- elementele sistemului – cu puține excepții – funcționează individual (la nivel local, în mod ocazional, independent de alte elemente, etc), relația dintre elementele sistemului este ne semnificativă, conexiunea cu alte componente neculturale este foarte rară
- rezultatele cercetării arată că regiunea încă mai dispune de un set important de elemente, care poate fi transformat în valoare culturală și poate fi încadrat în sistemul de cultură
- sistemul are nevoie de o sursă financiară majoră, așteptările instituțiilor din sistem depășesc cu mult oportunitățile disponibile în interiorul și în afara județului. Operatorii interni ai sistemului consideră că sistemul cultural este subfinanțat, deficiențele detectate în funcționarea sistemului sunt explicate prin constrângerile financiare.

În această regiune, în ultimii ani a apărut un proces viguros de autodefinire regională. Acesta are loc parțial pe plan public-politic prin muncă de tematizare, pe de altă parte la nivelul diverselor programe și proiecte, prin dimensiunea practică a politicii de dezvoltare.

Dacă privim sistemul cultural județean din perspectiva procesului de autodefinire și a proceselor politicii de dezvoltare, putem afirma următoarele:

- Sistemul cultural în procesul regional de autodefinire și în procesele politicii de dezvoltare aferente joacă un rol minor în momentul de față
- Rolul sistemului cultural în creșterea atractivității regionale este de natură ocazională, și având în vedere bogăția culturală a sistemului, acest rol este mult sub nivelul posibilităților
- Rolul sistemului culturii în politica de ocupare a forței de muncă (creare locuri de muncă) este încă redusă (în timp ce menținerea sistemului reține o forță de muncă semnificativă, finanțată din fonduri publice).
- Sistemul are o nevoie imensă de surse, dar rolul de a atrage fonduri (de întreținere a sistemului) și de a genera surse (de a genera venituri) este încă ne semnificativ
- Sistemul cultural nu se leagă funcțional de celelalte sectoare ale procesului politicii de dezvoltare (economie, agricultură, turism, educație)

Deficiențele enumerate pot fi explicate prin anumiți factori cunoscuți pe larg:

- Viziunea și mentalitatea moștenite din perioada premergătoare 1989 a etichetat cultura ca fiind „de excepție”, de aici apare și așteptarea ca, cultura trebuie sprijinită în întregime.
- Practica de finanțare județeană precum și atragerea de fonduri din Ungaria din ultimii douăzeci de ani, nu a încercat modificarea în fond a acestei viziuni.
- Interpretările și ideologiile situației minoritare clasifică cultura în rândul dotărilor care trebuie sprijinite și protejate, și nu în rândul activităților capabile de competitivitate.

Procesul de autodefinire în regiune și procesul politicii de dezvoltare nu poate avea succes dacă sistemul culturii, fiind cel mai puternic component regional, nu iese din rolul actual pasiv, și nu se integrează în fond în acest proces regional. Astăzi, această integrare este doar superficială, referindu-se numai la comercializarea de produse, publicații, unele evenimente majore, încercări de a înființa instituții, câteva proiecte culturale recente.

Schimbarea de roluri structurale propriu-zise atinge două domenii-cheie:

- rolul strategic al sistemului cultural în procesul regional de construire a identității
- rolul strategic al sistemului cultural în procesul regional de modernizare

Ambele roluri implică comportamente, acțiuni și programe care prezintă noutate și diferă de practica anterioară de funcționare a sistemului. Întrebarea esențială este dacă sistemul, pe lângă menținerea rezultatelor actuale, va fi capabil de aceea reformă organizatorică și funcțională care i-ar permite culturii să devină un actor dominant în procesul regional de autodefinire.

În chestionarul anexat enumerăm acele domenii, care pot contribui la lărgirea funcțională a sistemului culturii.

Ne bazăm pe opinia tuturor celor care, fiind manageri de instituții, organizații și programe, văd nu numai propriul lor program, și interesele personale, dar pot forma o opinie despre ansamblul sistemului cultural, despre modul de funcționare actual și cel propus, despre schimbările organizaționale și funcționale realizabile și necesare în interesul regiunii. În mod similar, ne bazăm pe opinia și cooperarea experților, analiștilor, factorilor de decizie, formatorilor de opinie, specialiștilor din domeniul politicii de dezvoltare.

13.3. Model de analiză: rolul elementelor sistemului cultural în identitatea locală

Metodologia pregătirii descrierii: analiză la fața locului, documentare, prezentare descriptivă, analiză / evaluare
---

1. Scurt istoric, poziția de pornire în 1990.
2. Ce schimbări fizice au avut loc în spațiul satului, care pot fi asociate cu restaurarea sau consolidarea identității locale:
  - rearanjare spațiu
  - clădire, casă memorială
  - elemente noi de spațiu (statui, porți secuiești etc).
  - semne și inscripții

- altele
- 3. Ce evenimente s-au organizat (ocazional sau în mod regulat), care pot fi asociate cu identitatea locală
  - ziua satului
  - hram
  - comemorări
  - inaugurări
  - sărbătoare
  - întâlniri cu sate înfrățite
  - altele

Este important ca evenimentele sau tipurile de evenimente recurente să fie descrise pe scurt: subiect, dimensiune, dată, etc. Sunt importante și fotografiile sau articole de ziar.

- 4. Procesele locale majore care sunt asociate cu restaurarea sau construirea identității locale
  - devenire sat independent
  - alte procese de diferențiere
  - eforturi de a stabili identitate specială
  - altele
- 5. Cei mai importanți „actori” locali sau non-locali care inițiază sau organizează evenimentele, procesele. Acestea pot fi persoane fizice, instituții, asociații locale, etc.
- 6. Principalele produse asociate cu expresia identității locale și caracterizarea lor
  - carte, monografie
  - hartă
  - calendar de perete
  - buletin informativ, ziar
  - obiecte (elemente suport)
  - altele

7. Analiza paginii web, blog, Facebook. Prezentare detaliată: ce tipuri de informații, imagini etc. conține care pot fi asociate cu identitatea locală.
8. Potențiale, rezerve – model de economia culturii pentru descriere
9. Prezentarea discursului asociat identității locale
10. Studiu de caz despre un element ales
11. Interpretare sintetică
  - caracteristici specifice
  - relația dintre competitivitatea în sens larg al satului și construirea identității
  - potențiale
  - constatări privind ansamblul structurii identitare locale

12. Documentare vizuală